

Colofon

Ruben Willaert bvba

Auteurs: T. Boncquet & J. De Gryse

Foto's en tekeningen: Ruben Willaert bvba

In opdracht van: Bisschoppelijk Seminarie Gent

D/2016/12.814/4

© Ruben Willaert bvba, Brugge, 2018

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUD

Inhoud.....	3
1. Inleiding	7
1.1. Kader	7
1.2. Onderzoekopzet en uitgangspunten	7
1.3. Ruimtelijke situering	8
1.4. Historisch-archeologisch kader	9
1.4.1. Vroege middeleeuwse evolutie van de stad Gent	9
1.4.2. Oprichting en beknopte evolutie van het bisschoppelijk seminarie	11
1.5. ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING	13
2. Methode	21
3. Resultaten	23
3.1. Structuren in natuursteen	25
3.1.1. Zuilbasissen	25
3.1.2. Pijlers.....	28
3.1.3. Muren	30
3.2. Structuren in baksteen	37
3.2.1. Kelder -1.01.....	37
3.2.2. Kelder -1.02.....	39
3.2.3. Kelder -1.03.....	41
3.2.4. Kelder -1.04.....	43
3.2.5. Kelder -1.05.....	48
3.2.6. Kelder -1.07.....	56
3.2.7. Kelder -1.08.....	58
3.3. Kuilen.....	62
3.3.1. Kelder -1.02.....	62
3.3.2. Kelder -1.03.....	64
3.3.3. Kelder -1.04.....	69
3.3.4. Kelder -1.05.....	71
3.3.5. Kelder -1.08.....	74
4. Vondstmateriaal	79
4.1. Aardewerk	79
4.2. Dierlijk bot	82
4.2.1. Restant boterspaan?	82
4.2.2. Griffelbeen van een paard?	84
4.3. Metaal – munten.....	85

4.3.1.	Pijlgewicht	85
4.3.2.	Munten	86
5.	Synthese.....	88
5.1.	kuilen: volle/late middeleeuwen.....	88
5.2.	natuurstenen gebouwen: volle tot late middeleeuwen?	89
5.2.1.	Vier entiteiten in de kern van het <i>portus</i> -areaal.....	89
5.2.2.	Natuurstenen gebouwen langs de Biezekapelstraat	92
5.2.3.	Huidige bevindingen	93
5.3.	Laatmiddeleeuwse en postmiddeleeuwse baksteenbouw	98
6.	Bibliografie	102
7.	Bijlagen	104
7.1.	Sporenlijst.....	104
7.2.	Monsterlijst	109
7.3.	fotolijst	110
7.4.	Vondstenlijst.....	132
7.5.	Aardewerklijst	137

 Administratieve gegevens van het onderzoeksgebied

Provincie:	Oost-Vlaanderen
Gemeente:	Gent
Kadastrale gegevens:	Afdeling 3, Sectie C, 530H
Projectcode:	GEBS-15
Vindplaatsnaam:	Bisschoppelijk seminarie
Coördinaten projectgebied:	NW: 104966.86; 193916.31 NO: 104994.63; 193918.18 ZO: 104988.77; 193898.40 ZW: 104970.43; 193893.26
Opp. Projectgebied:	439.81 m ²
Opp. Onderzocht gebied:	353.80 m ²
Oprachtgever:	Bisschoppelijk Seminarie Gent
Projectverantwoordelijke: (vergunninghouder):	Tom Boncquet Ruben Willaert bvba T: 050/36 28 20 E: info@rubenwillaert.be
Bevoegde overheid:	Agentschap Onroerend Erfgoed Virginie Lovelinggebouw Koningin Maria Hendrikaplein 70, bus 91 9000 Gent T: 09 276 24 47 E: nancy.lemay@rwo.vlaanderen.be
Nr. opgravingsvergunning:	2015/502
Nr. vergunning metaaldetectie:	2015/502(2)
Uitvoering van het veldwerk:	24/11/2015 – 27/01/2016
Beheer en plaats documentatie:	Dienst stadsarcheologie, Zwarte Doos, Dulle Grietlaan 12, 9050 Gentbrugge
Beheer en plaats van stalen en vondsten:	Dienst stadsarcheologie, Zwarte Doos, Dulle Grietlaan 12, 9050 Gentbrugge

 Omschrijving van de onderzoeksopdracht

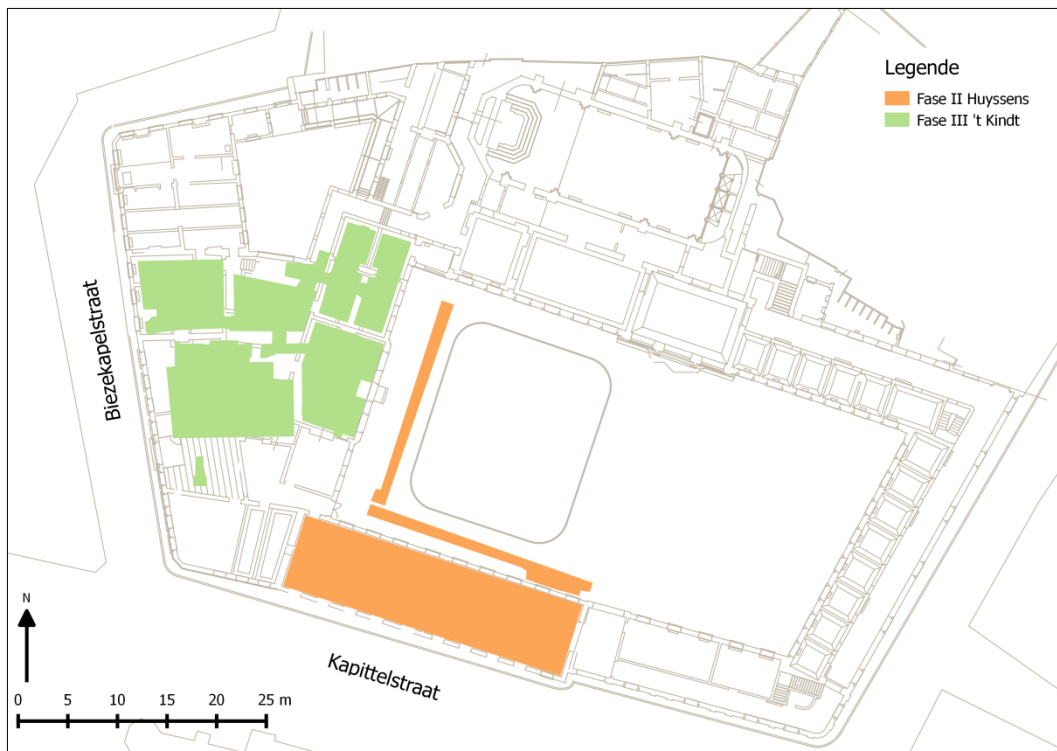
Bijzondere voorwaarden:	Bijzondere voorwaarden bij de vergunning voor een archeologische opgraving: Gent, Biezekapelstraat, fase 3
Archeologische verwachting:	Cfr. 1.4. Archeologische verwachting
Wetenschappelijke vraagstelling:	Cfr. 1.2. Onderzoekopzet en uitgangspunten
Aanleiding tot het onderzoek:	Cfr. 1.1. Kader
Eventuele randvoorwaarden:	nvt

 Eventuele raadpleging van specialisten

Omschrijving van de inbreng van specialisten als hun advies werd ingewonnen bij substantiële staalname voor specialistisch onderzoek:	nvt
Omschrijving van de inbreng van specialisten als zij betrokken worden bij de conservatie:	nvt
Omschrijving van de algemene wetenschappelijke advisering door personen die buiten het project stonden:	nvt

Figuur 1. Planlocatie, aangeduid op de topografische kaart (rood)

Figuur 2. Situeringsplan, met aanduiding van restauratiefase 2 en 3

1. INLEIDING

1.1. KADER

Naar aanleiding van de restauratie en verbouwing van het bisschoppelijk seminarie te Gent adviseerde het Agentschap Onroerend Erfgoed om de geplande graafwerken vooraf te laten gaan door een archeologisch onderzoek. Tijdens fase 3 (fase III 't Kindt) werden de vloeren in kelders 1 tot en met 10 uitgebroken en een pakket van ca. 50 cm uitgegraven om een nieuw vloerpakket te voorzien (Figuur 10). In kelder 5 werd de vloer in het verleden grotendeels 35 cm. opgehoogd (Figuur 10). Deze ophoging werd eveneens meegenomen in het onderzoek.

Het bisschoppelijk seminarie is een beschermd monument: 'het voormalig Bisschoppelijk Seminarie in de Biezekapelstraat 2 te Gent' (KB 30/07/1982). De vergunning (dossiernummer 2015/502) voor het uitvoeren van het archeologisch onderzoek werd verleend door het Agentschap Onroerend Erfgoed.

Het archeologisch onderzoek werd uitgevoerd door Ruben Willaert bvba, tussen 24 november 2015 en 27 januari 2016, in onderaanneming van Woudenberg nv en in opdracht van het Bisschoppelijk Seminarie Gent. De opgraving en uitwerking van de onderzoeksresultaten werden uitgevoerd door Tom Boncquet (vergunninghouder), Janiek De Gryse (wetenschappelijk begeleider) en Sebastiaan Genbrugge (archeoloog). De wetenschappelijke begeleiding van het project werd voorzien door Geert Vermeiren (Dienst Stadsarcheologie Gent).

1.2. ONDERZOEKSOPZET EN UITGANGSPUNTEN

De vraagstelling van het huidige onderzoek is gericht op de historiek van de kelders en, bij uitbreiding, van de historische locatie van de site.

De uitgangspunten voor het onderzoek vormden de bijzondere voorwaarden, opgenomen in de vergunning voor de uitvoering van een archeologische opgraving: Gent, Biezekapelstraat, fase 3 (2015/502). Volgende onderzoeksvragen moeten beantwoord worden:

Tijdens de bureaustudie:

- Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens voor deze kelders?
- Hoe was de oude perceelsindeling?
- Welke info is er nog te vinden over de voormalige bouwfases?

Tijdens de opgraving:

- Wat is de aard, omvang, datering, en conservatie van de aangetroffen archeologische resten?
- Hoe is de opbouw van de chronologie van de aanwezige archeologische resten? Zijn er nog oudere vloeren/sporen aanwezig die info leveren over het oorspronkelijke/ vroeger uitzicht van de kelders? Welke vondsten dateren de verschillende vloerniveaus?
- Wat is de relatie tussen de bestaande panden en het aanwezig archeologisch erfgoed?
- Welke specifieke activiteiten hebben in het onderzoeksgebied plaatsgevonden (na de bouw van de kelders en ervoor)? Wat zijn de materiële aanwijzingen hiervoor? Passen deze in de historische context van de locatie?

- Wat zeggen de aangetroffen vondsten (ook bouwmetaal) over de welstand, levenswijze, sociale, economische en culturele achtergrond van de gebruikers/bewoners?
- Levert het organische en anorganische vondstmateriaal nieuwe inzichten inzake ontstaans- en bewoningsgeschiedenis van de site, eventueel ook over de materiële cultuur?
- Uit welke periode dateren de vondsten? Kan er een functionele interpretatie aan gegeven worden?
- Wat is de datering en samenstelling van de aangetroffen ophogingslagen?
- Hoe kaderen de resultaten van dit onderzoek binnen onze kennis van de stadsgeschiedenis/ stadsontwikkeling van Gent?

1.3. RUIMTELIJKE SITUERING

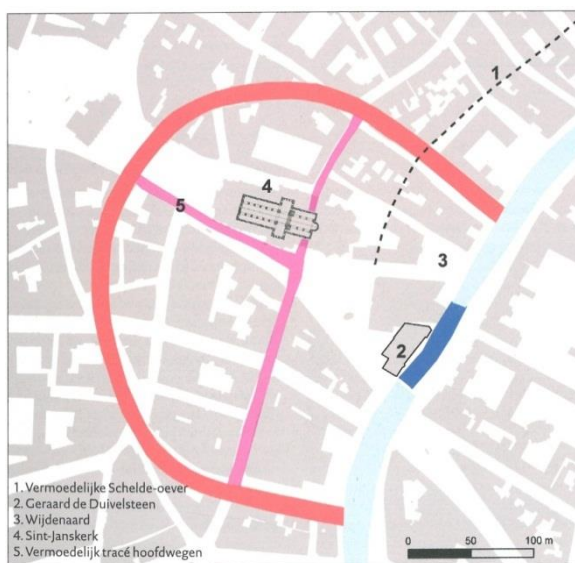
Het bisschoppelijk seminarie situeert zich in het centrum van Gent, aan de noordzijde van de Sint-Baafskathedraal. Het complex wordt aan de westelijke zijde begrensd door de Biezekapelstraat, aan de zuidelijke en de oostelijke zijde door de Kapittelstraat. Kadastraal is het onderzoeksgebied gekend als afdeling 3, sectie C, perceel 530H.

Het archeologisch onderzoek van fase 3 situeerde zich aan de Biezekapelstraat (Figuur 2).

1.4. HISTORISCH-ARCHEOLOGISCH KADER

Binnen het licht van de huidige waarnemingen in het bisschoppelijk seminarie, werd ervoor geopteerd om in dit hoofdstuk te focussen op de vroege middeleeuwse evolutie van de stad Gent, meer bepaald vanaf het ontstaan van de *portus* Ganda. Verder wordt de laatmiddeleeuwse bebouwing ter hoogte van de planlocatie alsook de bouwgeschiedenis van het bisschoppelijk seminarie kort belicht. Tenslotte komen de eerdere archeologische waarnemingen in en nabij de onderzoekslocatie aan bod.

1.4.1. VROEGE MIDDELEEUWSE EVOLUTIE VAN DE STAD GENT

Figuur 3. Reconstructie van de vroegste middeleeuwse kern (Capiteyn, Charles & Laleman 2007, 14)

Het onderzoeksgebied situeert zich in de vroege middeleeuwen binnen de *portus* Ganda¹. Deze nederzetting (ca. 7ha) situeerde zich binnen een halfcirkelvormige omwalling, die aan oostelijke zijde aansloot op de Schelde (fig. 3)². Het tracé van die omwalling werd door historici A. Koch en A. Verhulst gereconstrueerd aan de hand van relicten in de perceelsstructuren³. Het zuidelijke verloop van de omwalling, meer bepaald ter hoogte van de Borreputsteeg en de Jodenstraat, kon bevestigd worden d.m.v. archeologisch onderzoek⁴. Op deze locatie werd een imposante gracht vastgesteld: de breedte bedroeg minstens 14m, de diepte 3m. Rekening houdende met de microtopografische situatie, ging het -met

uitzondering van de segmenten die aansloten op de Schelde- om een droge gracht. Aan de binnenzijde van de gracht bevond zich wellicht een wal, opgeworpen met de uitgegraven grond, en al dan niet voorzien van een palissade.

De aanleg van de gracht is waarschijnlijk op het einde van de 9de/begin 10de eeuw te situeren⁵. Hoe de versterking precies te interpreteren is, blijft voer voor discussie. De vraag of de versterking opgericht werd als één van de maatregelen tegen de oprukkende Noormannen, kan voorlopig niet beantwoord worden⁶. Wat de opgave betreft, heeft het archeologisch onderzoek aangetoond dat de gracht zijn defensieve functie definitief verloren had in de 2de helft van de 10de eeuw. Het dempingsproces van de gracht verliep geleidelijk en ging zeker door tot in de 11de eeuw.

¹ CAPITEYN, CHARLES & LALEMAN 2007, 14.

² CAPITEYN, CHARLES & LALEMAN 2007, 14-15. Gedurende de 9de en 10de eeuw werden gelijkaardige versterkingen opgericht in Vlaanderen en -bij uitbreiding- in Noord-Europa (TYS, DECKERS & WOUTERS in voorbereiding). Aanvankelijk ging het om economische centra, die geen politieke, militaire of kerkelijke betekenis hadden (CAPITEYN, CHARLES & LALEMAN 2007, 14).

³ RAVESCHOT 1990, 14-15.

⁴ RAVESCHOT 1990, 12-20.

⁵ CAPITEYN, CHARLES & LALEMAN 2007, 14-15.

⁶ CAPITEYN, CHARLES & LALEMAN 2007, 14-15; LALEMAN 2008; TYS, DECKERS & WOUTERS in voorbereiding.

Wat de bebouwing binnen de *portus* betreft, zijn de gegevens schaars. Vooreerst dient opgemerkt te worden dat in het midden van de 10de eeuw melding wordt gemaakt van verkavelde en bewoonde percelen binnen de handelsnederzetting⁷. Vermoedelijk betreft het hier omheinde erven met hoofd- en bijgebouwen, opgetrokken in hout of leem. Verder speelde het adellijke Geraard de Duivelsteen, gelegen op de linkeroever van de Schelde, een belangrijke strategische rol binnen de *portus* (fig. 3-2)⁸. Het economische zwaartepunt van de handelsnederzetting, nl. de aanleg- en loskade, werd lange tijd ter hoogte van het huidige Bisdomplein gesitueerd (fig. 3-3)⁹. Het archeologisch onderzoek op dit plein, uitgevoerd in 2005-2006, toonde echter aan dat de vroegmiddeleeuwse haven op een andere locatie gesitueerd dient te worden¹⁰. Net tegenover de onderzoekslocatie bevond zich de voorloper van de huidige Sint-Baafskathedraal: de Sint-Janskerk (fig. 3-4)¹¹. De kerk en het open plein voor de kerk, waar vanaf de 11de eeuw de eerste stadsschepenen vergaderden, situeerden zich op het vermoedelijke kruispunt van 2 hoofdwegen (fig. 3-5)¹². De oudste bouwrelicten in de huidige kathedraal dateren uit de 12de eeuw en verwijzen naar de romaanse opvolger van de Sint-Janskerk¹³.

Vermoedelijk was de handelsnederzetting reeds in het laatste kwart van de 10de eeuw buiten haar oorspronkelijke omwalling getreden en was ze in westelijke richting uitgebreid tot aan de Leie. Omstreeks 1100 bedroeg de oppervlakte van de uitgebreide kern ca. 80ha. De stad werd omgeven door een watergordel, deels bestaande uit natuurlijke waterlopen en deels uit gegraven grachten. De zgn. Kuip van Gent werd omgeven door de Reep (Schelde) in het oosten, door de Ottogracht in het noordoosten, de Leie in het noordwesten, de gegraven Houtlei in het westen en de gegraven Ketelgracht in het zuiden. Vanaf de tweede helft van de 12de eeuw werd de omwalling ter hoogte van de meest kwetsbare zones versterkt d.m.v. stenen fortificaties.

In de 13de eeuw breidde de stad zich uit met nieuwe voorsteden¹⁴. Dit leidde tot de oprichting van een nieuwe omwalling; de oppervlakte van dit omsloten gebied bedroeg 644ha. De administratieve en bestuurlijke functies concentreerden zich in de late middeleeuwen aan de rand van de oude *portus*-omwalling¹⁵. Ter hoogte van de huidige Botermarkt ontwikkelde zich een plein, de Paradeplaats, waarrond het Belfort, de schepenhuisen en het hof van de kruisboogschutters van Sint-Joris verrezen¹⁶. Het huidige stadhuis werd gebouwd op de plaats waar sinds 1320 de eerste schepenhuisen stonden.

⁷ CAPITEYN, CHARLES & LALEMAN 2007, 15.

⁸ DUPONT E.A. 2012, nawoord. De vroegste geschiedenis van dit bouwwerk is onduidelijk. In elk geval heersten de bewoners, dankzij de strategische ligging, over de bocht van de Schelde en speelde het bouwwerk een belangrijke rol bij de verdediging van de *portus*.

⁹ Ten noorden van het Geraard de Duivelsteen komt het 14de -eeuwse toponiem *Widenaard* voor. Het toponiem betekent: brede aanlegplaats (GYSSSELING 1954, 85, nr. 565).

¹⁰ ACKE E.A. 2007, 17-34.

¹¹ Wat de gotische kerk betreft, vatten de bouwwerken aan omstreeks 1274. O.a. dankzij het gedetailleerde onderzoek van F. De Smidt kunnen 3 grote bouwfasen onderscheiden worden. De bouw van het koor is te situeren tussen ca. 1274 en de eerste helft van de 14de eeuw. Op het einde van de 14de eeuw en de eerste helft van de 15de eeuw worden hieraan de kooromgang en de transepten toegevoegd. De tweede bouwcampagne situeert zich tussen 1462 en 1534 en heeft betrekking op de bouw van de westtoren. Wellicht was deze afgewerkt omstreeks 1535. Het schip en transept tenslotte worden gebouwd tussen 1533 en 1559. (<https://inventaris.onroerendergoed.be/dibe/relict/25743>). In functie van de bouw van de westtoren en de benedenkerk werden heel wat woningen gesloopt. De volledige omgeving rond de Sint-Janskerk onderging in deze periode een fundamentele transformatie (VERMEIREN, LALEMAN, STEURBAUT, BRU & STOOPS 2015, 35).

¹² Het oudste deel van de Kapittelstraat vormde samen met de Gouvernmentstraat of vroegere Hogescheldestraat de noord-zuid as binnen de *portus* (VERMEIREN, LALEMAN, STEURBAUT, BRU & STOOPS 2015, 33-34).

¹³ DE SMIDT 1959, DE SMIDT 1962; DHANENS & SMIDT 1980.

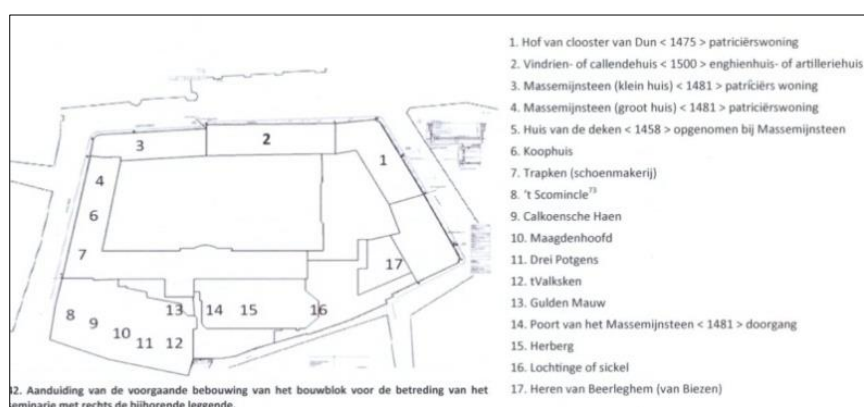
¹⁴ CAPITEYN, CHARLES & LALEMAN 2007, 5.

¹⁵ LALEMAN & VERMEIREN 2010, 3-56.

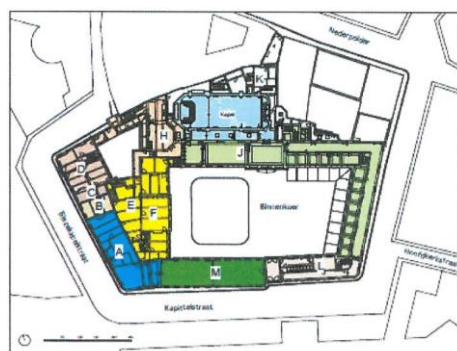
¹⁶ De kruisboogschutters van Sint-Joris vormden het belangrijkste onderdeel van de stedelijke militia.

1.4.2. OPRICHTING EN BEKNOPT EVOLUTIE VAN HET BISCHOPPELIJK SEMINARIE

Het bisschoppelijk seminarie werd opgericht in 1624-1625, als antwoord van de katholieke kerk op de protestantse hervormingen in de 16de eeuw¹⁷. De gebouwen van het Geraard Duivelsteen verkeerden in zo'n ruïneuze toestand, of waren verkocht, dat een nieuw onderkomen voor het seminarie gezocht werd¹⁸. In de zoektocht naar een nieuw onderkomen werd gefocust op een perceel in de onmiddellijke nabijheid van de Sint-Janskerk. De keuze viel op het voormalige *engienhuys*, het vroegere stedelijke krijgsarsenaal, dat t.g.v. de ontmanteling van Gent onder Karel V zijn functie verloren had. Het bouwwerk werd niet -zoals voordien werd aangenomen- afgebroken, maar werd geïntegreerd in de bouwplannen van het nieuwe seminarie¹⁹. Het *engienhuys* voldeed blijkbaar niet aan de eisen voor de nieuwe accommodatie; ook het aanpalend pand -het Hof van Bieze- werd aangekocht. Architect Pieter Huysens werd aangesteld voor het opstellen van de plannen van de reconversie van de bouwwerken. De bouwwerken, Fase Huysens genoemd, is te situeren tussen april 1624 en maart 1625²⁰.

Figuur 4. Hypothetische reconstructie van de bebouwing van het bouwblok vóór de oprichting van het bisschoppelijk seminarie (D'Hoker 2001-2012)

Figuur 5. Bouwfasen van het bisschoppelijk seminarie (D'Hoker 2011-2012, fig. 1). Foutieve datering van blok M.

Situering bouwfasen

A	1623	Pieter Huysens
J	1750	David 't Kindt
E/F	1783	David 't Kindt
B/C/D	1790	aankoop 'Hof van de Heren van Bieze'
M	1773	renovatie
Kapel	1853 -	Jacques van Hoecke
L	1872	Leon De Braeckelein/Frans Van Hove
H	1931 -	(dakkapellen, ramen gelijk Kapelstr., M.L. interieur uitbreken voor klassen, ontpleisteren gewels)
K	1960	

¹⁷ D'HOKER 2011-2012, 16; ROEGIERS 1997, 66-68.

¹⁸ In de 16de eeuw was het college van Hiëronymieten immers gehuisvest in de gebouwen van het Geraard de Duivelsteen. In het midden van de 16de eeuw werd dit college opgeheven en werd het nieuwe seminarie geïncorporeerd in haar gebouwen (ROEGIERS 1997, 31-35).

¹⁹ D'HOKER 2011-2012, 36-39. Het *engienhuys* lag mogelijk zelfs aan de basis van het architecturale ontwerp voor de nieuwe vleugel (D'HOKER 2011-2012, 38).

²⁰ ROEGIERS 1997, 110-120.

In de 18de eeuw beleefde het bisschoppelijk seminarie zijn grootste bloei: de sterke aangroei van seminaristen resulteerde in een sterke uitbreiding van het gebouwenbestand. Aangekochte panden werden ofwel geïntegreerd in het reeds bestaande gebouwenbestand, zoals bijvoorbeeld het hof van Biezen²¹, ofwel gesloopt om plaats te maken voor de nieuwe bouwblokken. De uitbreidingspolitiek leidde uiteindelijk tot de volledige omsluiting van de site met een nieuw bouwblok²².

²¹ Ter verwezenlijking hiervan werd o.a. het hof van Biezen (fig. 7, componenten B-C-D) aangekocht en geïntegreerd in het seminarie. D'HOKER 2011-2012, 20.

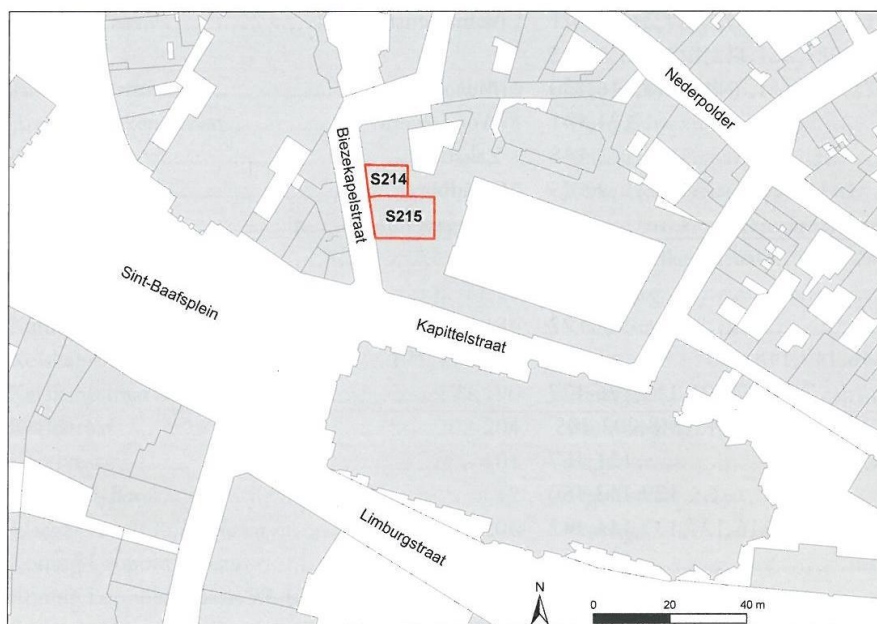
²² D'HOKER 2011-2012, 20.

1.5. ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING²³

Gezien de ligging van de planlocatie binnen het historisch centrum van de stad Gent, is de kans groot dat restanten uit de periode voor de oprichting van het bisschoppelijk seminarie bewaard zijn. Algemeen kan gesteld worden dat de archeologische verwachting voor deze locatie hoog is.

1. Biezekapelstraat²⁴

Aan westzijde van het bisschoppelijk seminarie, langs de Biezekapel, situeren zich 2 bouwvolumes, die opgetrokken zijn in Doornikse kalksteen. Beide werden geregistreerd door de Dienst Stadsarcheologie Gent en opgenomen in de database van de Gentse middeleeuwse Stenen als S214 en S215.²⁵ De bevindingen van deze registratie werden in 2010 gepubliceerd²⁶.

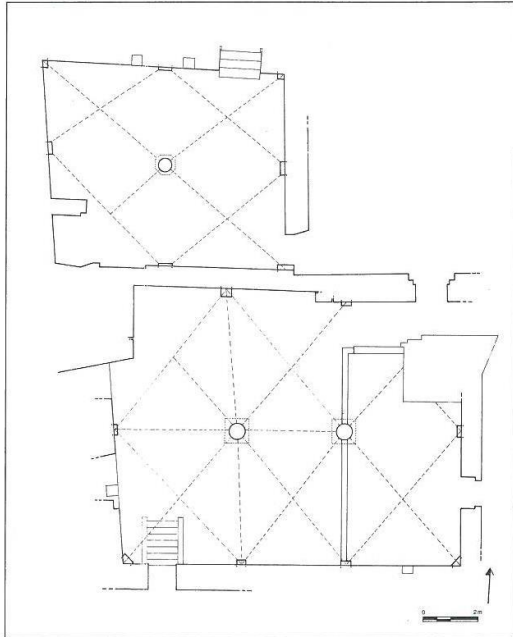
Figuur 6. Situering van S214 en S215 langs de Biezekapelstraat (LALEMAN, RAEYMAEKERS & STEURBAUT 2010, afb. 1)

²³ VERMEIREN, LALEMAN, STEURBAUT, BRU & STOOPS 2015.

²⁴ LALEMAN E.A. 2010, 12-17. Niet gepubliceerde nota Stad Gent, Dienst Stadsarcheologie, 2015.

²⁵ Cfr. LALEMAN & RAVESCHOT 1991.

²⁶ LALEMAN, RAEYMAEKERS & STEURBAUT 2010, 12-17.

Figuur 7. Plattegrond van S214 (noorden) en S215 (zuiden) (LALEMAN, RAEYMAEKERS & STEURBAUT 2010, afb. 2)

Het noordelijke gebouw (S214) met bijna vierkant grondplan heeft een lengte van 8,80m en een breedte van 7,30m (binnenwerks). Zowel het opgaand muurwerk als het graatgewelf zijn opgebouwd uit breuksteen en kalkmortel. Ter ondersteuning van het gewelf komt centraal in de ruimte 1 kolom in Doornikse kalksteen voor, waarvan de basis en de sokkel door ophoging van het vloerniveau op het ogenblik van de registratie niet meer zichtbaar waren.

Het muurarcheologisch onderzoek lokaliseerde tevens verschillende doorbrekingen, die mogelijk teruggaan op een originele situatie. Zowel in de zuidelijke muur als in de oostelijke muur, tegen de zuidoostelijke hoek, werd een mogelijk oorspronkelijke deuropening vastgesteld. In de zuidmuur, tegen de zuidwestelijke hoek, lijkt een doorbreking met een breedte van 1,07m te wijzen op een brede doorgang tussen beide volumes.

Net ten zuiden van S214 komt, haaks op de Biezekapelstraat, een tweede bouwvolume voor, met een lengte van 12,70m en een breedte van 9,90m (binnenwerks). Het gewelf in deze ruimte werd ondersteund door twee zuilen in Doornikse kalksteen, gelijkaardig opgebouwd als in S214. De positie van de vensters in de westelijke muur toont aan dat S215 oorspronkelijk reeds (grotendeels) ondergronds gelegen was en te interpreteren is als een kelderniveau. De uitzonderlijke dikte van de westelijke muur (ca. 2m) is vermoedelijk te verklaren door jongere aanpassingswerken, meer bepaald de toevoeging van een bakstenen muur aan straatzijde.

In de oostelijke muur konden 2 doorbrekingen met een breedte van 1,1-1,2m vastgesteld worden. Vermoedelijk gaat het om deuropeningen naar de erfzijde. Rekening houdende met de interpretatie als ondergronds niveau, was het erf vermoedelijk bereikbaar via een (natuurstenen) trap.

In de noordwestelijke hoek komt een zwaar massief van Doornikse kalksteen voor. Wellicht gaat het hier om een toegang naar de straat.

Het chronologisch verband tussen beide volumes kon tijdens deze registraties niet bepaald worden. De geringe dikte van de scheidingsmuur tussen beide gebouwen lijkt er op te wijzen dat beide tot 1 gebouw(complex) behoren en mogelijk zelfs eigendom waren van eenzelfde familie²⁷. De vraag of beide gebouwen ook gelijktijdig zijn, kon niet beantwoord worden. Zowel de inplanting van de gebouwen als de typologische kenmerken suggereren dat beide volumes niet behoren tot oudste Stenen. Beide Stenen zijn opgericht langs de Biezekapelstraat, de vroegere *Guldinestrate*²⁸. Vermoedelijk gaat het hier om afsplitsingen, mogelijk uit de 13de eeuw, van een ouder, reeds verkaveld domein²⁹. Verder dient opgemerkt te worden dat stenen graatgewelven niet voorkomen bij de oudste Stenen. Op basis van de kolommen wordt een datering in de 13de eeuw naar voor geschoven. Op basis van de kapitelen op de aanwezige zuilen kan het zuidelijke volume eventueel ouder zijn dan het noordelijke volume.

Volume S215 werd in de 17de eeuw geïntegreerd in het bisschoppelijk seminarie, meer bepaald in de nieuwbouw van Huyssens. S214 situeert zich onder de vleugel, die in 1763 in opdracht van bisschop van der Noot tot stand kwam (fase 't Kindt). Het is niet helemaal duidelijk of de bovenbouw in deze fases afgebroken werd of reeds in een voorgaande bouwcampagne.

2. Hoofdkerkstraat³⁰

Ter hoogte van de Hoofdkerkstraat kon ca. 1m onder het huidige maaiveld de natuurlijke bodem vastgesteld worden. In deze zone werd geen bebouwing noch sporen van het kerkhofareaal vastgesteld.

3. Kapittelstraat-onderzoek Dienst Stadsarcheologie Gent³¹

Min of meer in het verlengde van de zuidgevel van het bisschoppelijk seminarie werden tijdens rioleringswerken 2 muren in Doornikse kalksteen aangetroffen. Concreet ging het om een noord-zuid georiënteerde muur, die via een kwartronde afwerking aansloot op een oost-west georiënteerde muur. Het ging om opgaand metselwerk, opgebouwd uit blokken Doornikse kalksteen van diverse afmetingen.

De aangetroffen muren wijzen op het voorkomen van een groot volume ten noorden van de Sint-Janskerk (zie verder). Of het hier om het zgn. Masseijnsteen gaat, kan slechts bepaald worden na doorgedreven huizenonderzoek. In elk geval suggereert de aanwezigheid van dit gebouw dat dit deel van de Kapittelstraat pas ontstond na de afbraak van dit volume. Vermoedelijk werd het gebouw gesloopt n.a.v. de bouw van de gotische kerk, ten laatste in de 16de eeuw.

Het onderzoek leverde tevens interessante stratigrafische informatie op. De natuurlijke bodem stijgt duidelijk in westelijke richting. De Kapittelstraat situeert zich op de flank van de Zandberg; de top van de helling moet richting Hoogpoort gesitueerd worden. De muurconstructie volgde duidelijk de natuurlijke helling van het terrein.

Ten zuiden van deze constructie werd een kerkhofpakket een kerkhofpakket aangesneden, met menselijke resten in anatomisch verband³². Eén kuil bevatte menselijke resten in anatomisch verband. Koolstofdatering geeft een datering met een 95.4% zekerheid tussen 990 AD en 1160 AD. Vermoedelijk vormen deze begravingen de oudste materiële resten van de Sint-Janssite (zie verder). De precieze afbakening van het kerkhof tijdens de volle middeleeuwen is niet gekend. Het

²⁷ VERMEIREN, LALEMAN, STEURBAUT, BRU & STOOPS 2015, 35.

²⁸ Vroegste vermelding van de *Guldinestrate* in de 14de eeuw, nl. 1351 en 1363 (GYSSSELING 1954, 46, nr. 126). Deze straat moet een belangrijke weg in de middeleeuwse stad geweest zijn (VERMEIREN, LALEMAN, STEURBAUT, BRU & STOOPS 2015, 35).

²⁹ VERMEIREN, LALEMAN, STEURBAUT, BRU & STOOPS 2015, 35.

³⁰ Niet gepubliceerde nota Stad Gent, Dienst Stadsarcheologie, 2015.

³¹ VERMEIREN, LALEMAN, STEURBAUT, BRU, & STOOPS 2015.

³² VERMEIREN ET AL. 2015, 32.

kerkhof ten noorden van de kerk moet eveneens ten laatste in de 16de eeuw opgegeven zijn, n.a.v. de bouw van de gotische kerk.

4. Kapittelstraat-onderzoek Ruben Willaert bvba

Tijdens Fase II Huyskens werd de zuidvleugel van het seminarie, gelegen langs de Kapittelstraat, volledig uitgegraven en onderkelder³³. Tijdens het archeologisch onderzoek dat n.a.v. deze werken werd uitgevoerd door Ruben Willaert bvba kon vastgesteld worden dat de zuidvleugel van het seminarie zowel aan westelijke, oostelijke als aan zuidelijke zijde gefundeerd is op een ouder bouwvolume, dat volledig opgetrokken was in Doornikse kalksteen³⁴. De noordelijke langsmuur van de steenbouw kon dankzij de begeleiding van de rioleringswerken gelokaliseerd worden op het huidige binnenplein. Het monumentale gebouw werd gekenmerkt door een rechthoekig grondplan en had een lengte van (binnenwerks) 29 m en een breedte van 8,4 m³⁵.

Algemeen waren de muren opgebouwd uit een combinatie van breuksteen en vrij ruw gehouwen, onregelmatige Doornikse kalksteen van groter formaat. Zowel de westelijke, oostelijke als zuidelijke langsgevel werden gekenmerkt door de toepassing van *opus spicatum* (visgraatverband)³⁶. Vanzelfsprekend beperkte dit verband zich tot de centrale gedeelten van de muur en werd ze niet toegepast ter hoogte van de hoeken van het gebouw. Het bindmiddel bestond uit vrij zachte kalkmortel; de kleur varieerde van beige tot oranjeroze³⁷.

Alle muren waren gefundeerd op de natuurlijke bodem. Bij het onderzoek van een natuurstenen constructie in de Kapittelstraat kon de Dienst Stadsarcheologie vaststellen dat dit gebouw, dat zich gedeeltelijk onder het bisschoppelijk seminarie situeert, de natuurlijke helling van de Zandberg volgt³⁸. In het geval van de steenbouw die het onderwerp vormt van dit artikel, kon dit evenwel niet vastgesteld worden.

Alles wijst erop dat de ruimte oorspronkelijk een gelijkgrondse verdieping was, waarbij het looppniveau in het gebouw min of meer correspondeerde met het niveau buiten het gebouw³⁹. Pas na de stelselmatige ophoging van de stad werd ook de binnenruimte geleidelijk opgehoogd en ontstond een halfondergrondse ruimte. Verschillende vloerniveaus kunnen gekoppeld worden aan dit intern ophogingsproces. Het ophogen van de binnenruimte gebeurde wellicht trager dan (en mogelijk ook onafhankelijk van) de ophoging buiten het gebouw. Aanwijzingen hiervoor zijn de traprestanten die zich in de jongere doorbrekingen situeren en toegang geven tot de zijde van de huidige Kapittelstraat, die zich reeds een stuk hoger situeerde.

³³ De naam van deze restauratiefase verwijst naar het feit dat de oudste vleugel van het bisschoppelijk seminarie tot stand kwam op de hoek van de Biezekapelstraat en de Kapittelstraat en dit naar ontwerp van architect Pieter Huyskens (1577-1637). Stad Gent, De Zwarte Doos, Stadsarchief, SAG_IC_AG_L_102_2, met bijgevoegde uitvorige notitie van Pierre-Jean Goetghebuer.

³⁴ BONCQUET 2014; DE GRUYSE & BONCQUET 2017, 77-84.

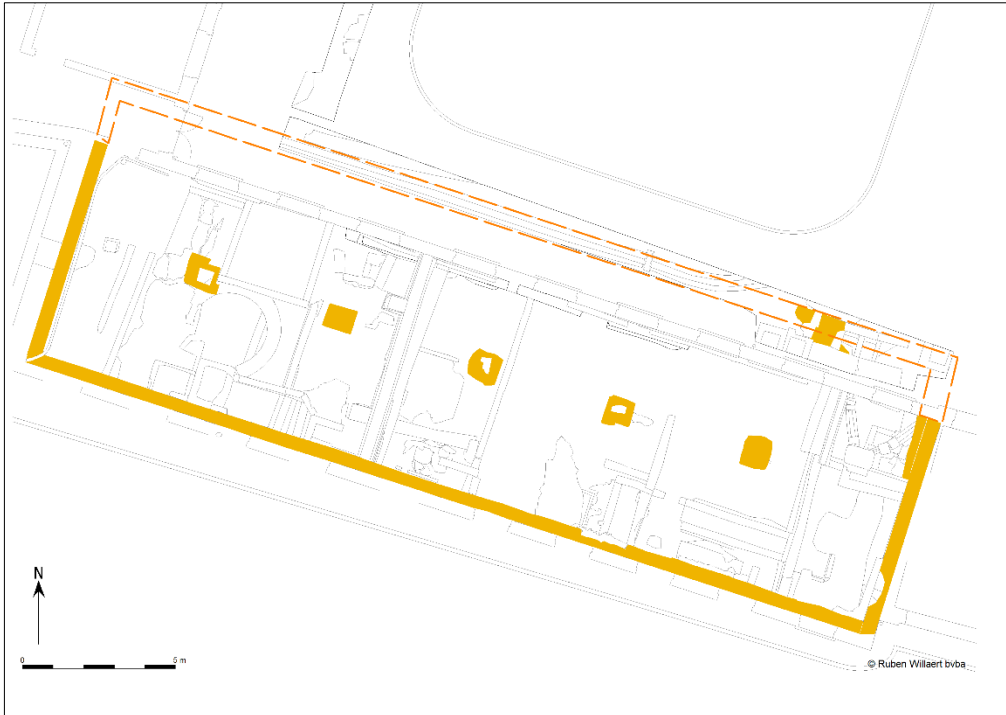
³⁵ Enkel bij de noordelijke muur kon de muurdikte bepaald worden: 0,97 m. Vanuit de hypothese dat de muren gekenmerkt worden door dezelfde dikte, bedragen de buitenwerkse afmetingen van het gebouw 31 bij 10,4 m.

³⁶ Ook bij de beperkte registratie van de noordelijke langsmuur kon aan zuidelijke zijde op 11,75 m TAW een restant van metselwerk in visgraatverband vastgesteld worden. Deze bouwtechniek in combinatie met de licht oranje kalkmortel lijkt erop te wijzen dat dit metselwerk tot de oudste fase behoort.

³⁷ De oranjeroze kleur werd in verschillende muren en over vrij grote oppervlaktes vastgesteld. Men kan zich de vraag stellen of de oranjeroze kleur het gevolg kan zijn van de toevoeging van vernalen keramische producten ter bevordering van de hydraulische eigenschappen van de mortel. Een dergelijke toevoeging in combinatie met kalk bevordert immers de sterkte en waterdichtheid van de mortel (VAN BALEN ET AL. 2003, p. 93). De hypothese van een verkleuring van de mortel door een brand kan echter evenmin uitgesloten worden.

³⁸ Bij de opvolging van de werken werd een constructie van 11,6 m aangetroffen, die zich verder naar het noorden - onder de gebouwen van het bisschoppelijk seminarie - uitstrekte. De constructie was opgetrokken in Doornikse kalksteen. Volgens de onderzoekers behoort het natuurstenen gebouw tot een jongere fase dan de zaalbouw (VERMEIREN ET AL. 2015, 32).

³⁹ Bij een gelijkgrondse verdieping wordt de toegang voorzien in de vorm van deuropeningen i.p.v. trappen, die gedeeltelijk ingewerkt zijn in de dikte van de muur.

Figuur 8. Reconstructie van het natuurstenen volume onder de zuidwestelijke vleugel van het bisschoppelijk seminarie

Figuur 9. Westelijke langsmuur van de steenbouw (Ruben Willaert bvba).

De datering van het gebouw vormt het onderwerp van vele discussies. Muurwerk met toepassing van *opus spicatum* werd tot nu toe enkel vastgesteld in de eerste stenen residentie in het Gravensteen en op de sites van de Sint-Baafsabdij en de Sint-Pietersabdij⁴⁰. Het gaat telkens om monumentale gebouw(complex)en, die te dateren zijn in de late 10de- 11de eeuw. Het is dan ook verleidelijk om het gebouw aan de Kapittelstraat op basis van de toegepaste bouwtechniek in dezelfde periode te dateren.

In functie van de datering van het gebouw werden negen radiokoolstofdateringen uitgevoerd door het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium (KIK) (tabel 1). Zeven dateringen werden uitgevoerd op houtskool uit kalkmortelstalen, afkomstig uit muren of middensteunen van het gebouwⁱ. Daarnaast werden twee dateringen uitgevoerd op vondstmateriaal, afkomstig uit een kuil (S175) die zich stratigrafisch onder de zuidelijke langsevel van het natuurstenen gebouw situeert en bijgevolg een *terminus post quem* lijkt te vormen voor de aanleg van deze muur. Laatstgenoemde dateringen werden uitgevoerd op beroet aardewerk en op dierlijk botmateriaal.

Tabel 1. Overzicht van de radiokoolstofdateringen (KIK).

Spoor	Inhoud ¹⁴ C-monster	Ouderdom BP	68,2% zekerheid	95,4% zekerheid	Lab. code
S8	Houtskool uit kalkmortel	1083±31	895AD (21,6%) 925AD 945AD (46,6%) 995AD	890AD (95,4%) 1020AD	RICH-21435
S8	Houtskool uit kalkmortel	1207±32	770AD (68,2%) 880AD	690AD (11,6%) 750AD 760AD (83,8%) 900AD	RICH-21431
S8	Houtskool uit kalkmortel	1271±32	685AD (39,7%) 730AD 735AD (28,5%) 770AD	660AD (90,4%) 780AD 790AD (2,7%) 830AD 840AD (2,3%) 870AD	RICH-21444
S40	Houtskool uit kalkmortel	2553±37	800BC (44,2%) 750BC 690BC (8,0%) 660BC 640BC (16,0%) 590BC	810BC (48,7%) 730BC 690BC (46,7%) 540BC	RICH-21445
S164	Houtskool uit kalkmortel	2676±33	890BC (7,7%) 875BC 845BC (60,5%) 800BC	900BC (95,4%) 795BC	RICH-21436
S208	Houtskool uit kalkmortel	877±31	1050AD (12,4%) 1080AD 1150AD (55,8%) 1220AD	1040AD (95,4%) 1240AD	RICH-21437
S5	Houtskool uit kalkmortel	1556±36	420AD (68,2%) 550AD	410AD (95,4%) 590AD	RICH-21446
S175	Roet	1260±31	685AD (59,0%) 755AD 760AD (9,2%) 770AD	660AD (83,9%) 780AD 790AD (11,5%) 870AD	RICH-21454.1
S175	Bot	960±30	1020AD (22,9%) 1050AD 1080AD (45,3%) 1150AD	1020AD (95,4%) 1160AD	RICH-21454.2

⁴⁰ Respectievelijk: CALLEBAUT ET AL. 1981, 13-14; LALEMAN 2016.

De radiokoolstofdateringen geven sterk uiteenlopende resultaten⁴¹. Zes radiokoolstofdateringen situeren de restanten binnen een tijds kader dat onmogelijk kan stroken met de toegepaste bouwtechniek. Verschillende studies bevestigen dat de radiokoolstofdateringen op houtskool uit kalkmonsters sterk afwijken van de correcte dateringen: ze leveren vaak te oude waarden op⁴². De reden voor de sterk afwijkende dateringen moet waarschijnlijk gezocht worden in het 'oud-hout-effect'.

Drie radiokoolstofdateringen, twee op houtskool en een op bot, liggen in dezelfde lijn. Eén datering, afkomstig uit de westelijke dwarsmuur (RICH-21435), geeft een datering met 95,4% zekerheid tussen 890 en 1020 n. Chr. De datering van een staal uit één van de middensteunen ligt met 95,4% zekerheid tussen 1040 en 1240 n. Chr. (RICH-21437). De meting uitgevoerd op het bot geeft een datering, met 95,4% zekerheid, tussen 1020 en 1160 n. Chr. (RICH-21454.2).

Rekening houdend met de hierboven aangehaalde 'oud-hout'-problematiek, kan gesteld worden dat enkel de datering uitgevoerd op bot een grote wetenschappelijke waarde heeft. Deze datering sluit aan bij de datering op basis van het aardewerk uit de eerder vermelde kuil onder de zuidelijke langsmuur. Uit de kuilvulling konden twee rand- en zeven wandfragmenten in grijs aardewerk gerecupereerd worden. Het grootste deel van de fragmenten was afkomstig van een gedraaide kogelpot met een uitstaande, afgeronde rand, die licht was ingezakt. Een tweede fragment was afkomstig van een tuitpot. Het ensemble kan ten vroegste gedateerd worden in de tweede helft van de 11de of de eerste helft van de 12de eeuw.

De Dienst Stadsarcheologie probeert de dateringen die door de uitvoerders van het onderzoek als niet-bruikbaar bestempeld zijn, ook vanuit een ander perspectief te bekijken⁴³. In de hypothese hieronder worden de structuren een beduidend stuk vroeger geplaatst.

Wanneer nader ingegaan wordt op de 'niet bruikbare' dateringen dan blijkt dat enkele stalen, referentie V154, V153, zeker uit te sluiten zijn aangezien die dateringen vóór Christus opleveren. Indien toch rekening gehouden wordt met de 'oudere' dateringen dan wordt de westmuur gedateerd tussen 660 en 900 AD. De datering van deze muur die iets 'ouder' uitvalt, namelijk 890-1020 kan eventueel eveneens hierbij nog in rekening gebracht worden. Voor de zuidmuur kan dan enkel een datering meegegeven worden van de kuil voorafgaand aan de muur waarbij de datering van het roet 660-780 AD chronologische eventueel kan ingepast worden. De datering van het bot (1020-1160 AD) is dan weer zogezegd later dan de constructie. De noordmuur, die constructiegewijs later dient geplaatst te worden heeft een datering die 410-590 AD oplevert. De datering van de later ingebrachte poer sluit dan eveneens weer aan met een datering van 1040-1240 AD. De structuren uit de Kapittelstraat kunnen hierbij aangesloten worden. De datering van de houtskool uit de mortel geef een datering van 650 tot 830 AD. Het menselijk botmateriaal uit het grafveld blijft hierbij passen (990 en 1160 AD).

Wanneer hierbij een chronologie wordt opgesteld dan zou de noordmuur als oudste constructie herkend worden, te plaatsen tussen 410-590 AD, vervolgens ontwikkelen zich, ruim genomen, de structuren zowel binnen het huidige Bisschoppelijke Seminarie als in de Kapittelstraat tussen 650 AD en 900 AD, zijnde het rechthoekige gebouw waarvan de zuid en westmuur bewaard zit onder het Bisschoppelijke Seminarie en deels de muur aangetroffen in de Kapittelstraat. Ten dele, omdat een dergelijke datering toch moeilijk te rijmen blijft met de hoge afwerkingsgraad van bijvoorbeeld de uitgespaarde ronde hoek. Onder het Seminarie is niet duidelijk of de noordmuur in functie is

⁴¹ Ook de dateringen van de natuurstenen structuren die in het oostelijke segment van de Kapittelstraat aangetroffen zijn, liggen vrij sterk uiteen. Het houtskool uit de mortel geeft als datering tussen 650 en 830 AD, hoewel een dergelijke vroege datering niet strookt met de opbouw van de muur. Botmateriaal afkomstig van een skelet dat zich nog in anatomisch verband bevond, geeft een datering tussen 990 AD en 1160 AD.

⁴² Zie onder andere CALLEBAUT ET. AL. 2002, 232.

⁴³ Niet gepubliceerde nota Dienst Stadsarcheologie.

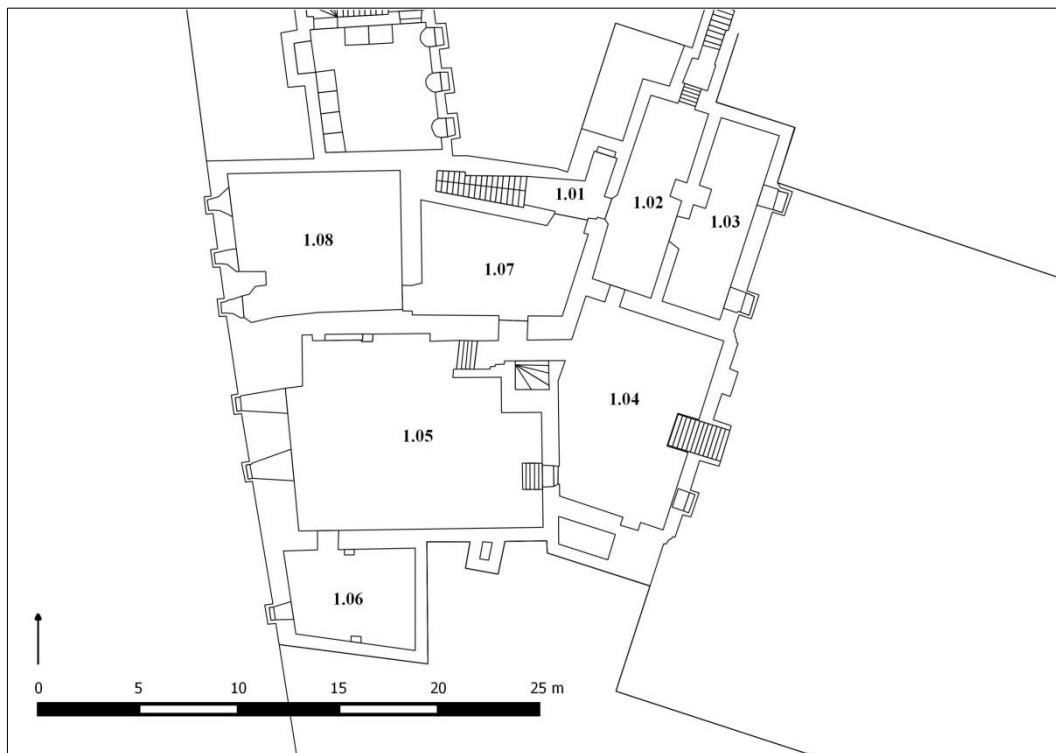
gebleven bij de bouw van de zuid- en westmuur of dat die enkel in fundering is blijven zitten bij de bouw van een grotere rechthoekige structuur. Uitsluitel ontstaat vermoedelijk als de profielen en lagen van naderbij bekeken worden. Vervolgens situeert zich dan de steunpoer tussen 1040-1240 AD die de rechthoekige ruimte, waarbij duidelijk de oudere noordmuur niet meer in gebruik zou zijn, opdeelt. Het grafveld sluit hierop perfect aan.

5. Sint-Janskerk

De oudste bouwrelicten in de huidige kathedraal dateren uit de 12de eeuw en verwijzen naar de romaanse opvolger van de Sint-Janskerk⁴⁴. Gegevens m.b.t. het grondplan en de opbouw van de eerste parochiekerk(en) ontbreken. Geschreven bronnen wijzen reeds op het bestaan van een bidplaats in de tweede helft van de 10de eeuw. In 964 wordt de Sint-Janskerk voor het eerst expliciet vermeld; wellicht is de kerk in 939 gewijd door bisschop Transmarus (936-950) van Noyen-Doornik.

⁴⁴ DE SMIDT 1959, 1962; DHANENS & DE SMIDT 1980.

2. METHODE

Figuur 10. Overzicht van de onderzochte kelders langs de Biezekapelstraat

Tijdens de werken werden de nodige graafwerken uitgevoerd om de maximale uitgraafdiepte te bereiken. Dit gebeurde zowel manueel als machinaal met een minigraver, steeds onder toezicht van de vergunninghouder. Alle uitgegraven grond werd via transportbanden vanuit kelder -1.04 naar de binnenkoer afgevoerd.

De werken werden aangevat in kelder -1.03, aangezien hier in een latere fase nog bijkomende sleuven dienden gegraven te worden in functie van ventilatie en riolering. In deze eerste fase werd de kelder uitgegraven tot op -32 cm onder de huidige vloerpass, waarna alle aangetroffen sporen zorgvuldig werden geregistreerd.

Na de registratie van kelder -1.03 werd, omwille van logistieke redenen, gestart in kelder -1.08, de meest noordwestelijke kelderruimte. Bij de start in de noordwestelijke hoek van de kelder werd echter al snel vastgesteld dat de onderzijde van de fundering van de kelderwanden quasi correspondeerde met het huidige vloerniveau. Aangezien bij de graafwerken dieper werd gegaan dan de onderzijde van de funderingen, werd de uitgraving in deze kelder stopgezet omwille van stabiliteitsredenen. Bijkomend werden testputten gegraven langs de andere wanden, alsook in de overige kelderruimtes om de diepte van de funderingen te controleren. In samenspraak met alle betrokken partijen werd besloten om, waar nodig, eerst de fundering te onderschoeien, vooraleer de graafwerken verder te zetten. Ondertussen werd aangevat met de graafwerken van kelder -1.05, de zuidwestelijke, dieper gelegen kelderruimte.

In kelder -1.05 werd ervoor geopteerd om het opgehoogde, westelijke deel van de kelder in eerste instantie uit te graven tot op het niveau van het huidige vloerniveau in het oostelijke deel. Pas na de registratie van alle aangetroffen structuren in dit eerste archeologische vlak, werd verdiept naar de maximale uitgraafdiepte. Bij het bereiken van dit niveau moesten ook in deze kelder lokaal onderschoeiingswerken uitgevoerd worden.

Het noordwestelijke deel van kelder -1.05 was vrij recent grondig verstoord en terug opgevuld met fijn zand. Deze ingreep kaderde binnen een lokale bodemsanering (mazouttank). Dit zand was reeds uitgegraven, voorafgaand aan de archeologische graafwerken.

Aan de zuilbasis in kelder -1.08 werd een lokale sonderingsput onderzocht. Hierbij kon vastgesteld worden dat de versierde zuilsokkel, zoals deze ook in kelder -1.05 voorkomen, zich in deze ruimte net onder het vloerniveau bevond. Op vraag van de bouwheer wordt deze sokkel binnen het nieuwe concept gedeeltelijk zichtbaar gemaakt om deze tot zijn recht te laten komen binnen de ruimte. Bijgevolg werd besloten om, na toestemming van de betrokken instanties, de vloerplas met 11 cm te verlagen.

Van donderdag 03/12 tot en met woensdag 09/12 werd de opgraving tijdelijk opgeschort om de nodige onderschoeiingswerken uit te voeren.

Hierna werden alle graafwerken uitgevoerd richting kelder -1.04 in functie van de afvoer van de grond. Respectievelijk werd eerst kelder -1.08 uitgegraven en onderzocht, dan -1.07, -1.01, -1.02 en tenslotte kelder -1.04. Ook kelder -1.03 werd in deze fase verdiept t.o.v. de nieuw bepaalde vloerplas. Kelder -1.04 werd in twee fasen uitgegraven en geregistreerd omwille van organisatorische redenen. In eerste instantie werd het noordelijke deel uitgegraven; pas na volledige registratie van dit deel werd het zuidelijke deel uitgegraven, opdat de transportbanden tijdelijk konden weggehaald worden.

In laatste instantie werd nog een noord-zuid georiënteerde sleuf gegraven in kelder -1.06. Ook hier werden de aangetroffen sporen zorgvuldig geregistreerd.

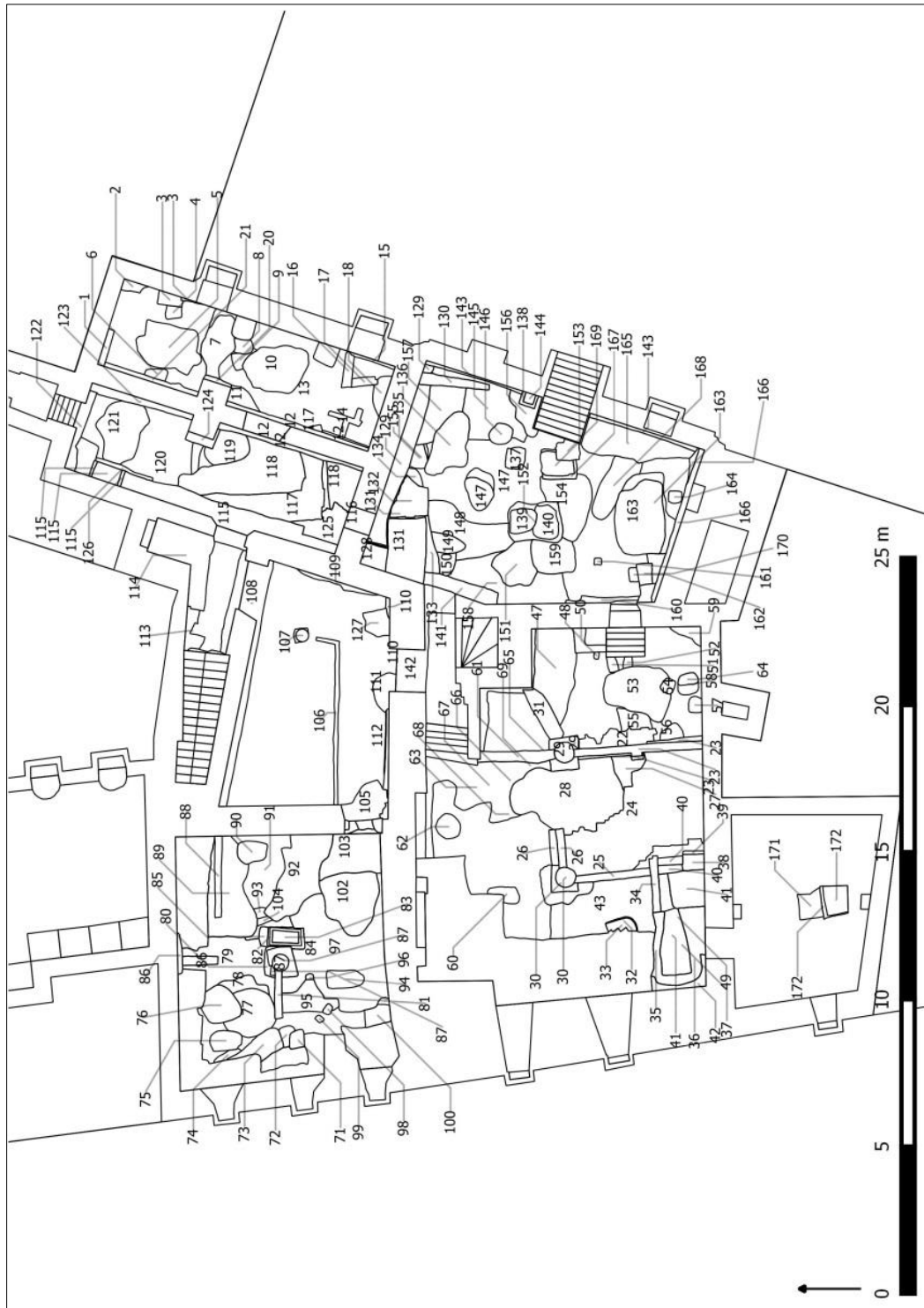
Alle aangetroffen muren werden tijdens het archeologisch onderzoek in opstand bewaard tot de volledige kelderruimte, waarin deze zich bevonden, geregistreerd was. T.g.v. de beperkt uitgraafdiepte konden de aangetroffen muren slechts beperkt geregistreerd worden. Meer informatie over de structuren werd bekomen via lokale sonderingen, die naderhand terug opgevuld werden.

Aangetroffen kuilen werden zo veel mogelijk gecoupeerd en geregistreerd, ook al werd de uitgraafdiepte hierdoor overschreden. Waar wenselijk werden ook boringen uitgevoerd om dieptes te kunnen bepalen; deze werden uitgevoerd met behulp van een edelmann-boor met een diameter van 7 cm.

In pakketten, die werden vastgesteld op de uitgraafdiepte, werd niet geboord, aangezien het onduidelijk is wat de onderliggende substraten of sporen zijn waarin wordt geboord.

Alle archeologische sporen werden zorgvuldig opgekuist, geregistreerd en beschreven. Aangezien de locatie zich niet leende voor een digitale opmeting, werden alle sporen manueel ingetekend volgens een lokaal stelsel. Na de digitalisatie van de tekeningen werden deze ingepast in een georeferencieerd grondplan.

3. RESULTATEN

Figur 11. Allesprenplan

Figuur 12. Allesporenplan, thematisch

3.1. STRUCTUREN IN NATUURSTEEN

Figuur 13. Overzichtsplan natuurstenen resten

3.1.1. ZUILBASISSEN

In enkele kelders werden zuilbassen in natuursteen aangetroffen, waarvan 3 behoren tot de aanwezige zuilen in de 2 Doornikse kelders aan westelijke zijde.

In kelder -1.05, de dieper gelegen kelderruimte, kon vastgesteld worden dat beide zuilen voorzien zijn van een geprofileerde zuilbasis (**S29** en **S30**). Bij aanvang van het onderzoek was de bovenkant hiervan reeds zichtbaar, aangezien het gedeelte van de kelder ten westen hiervan werd gekenmerkt door een lager vloerniveau dan de rest van de kelderruimte. Beide zuilen vertoonden onderaan een mooi afgewerkte, geprofileerde sokkel met een diameter van ca. 75 cm. Ter hoogte van de grens met de zuil kwam een afgeronde ring voor van 4 cm. hoog, die 3 cm. uitsprong t.o.v. de zuil. Hieronder sprong de sokkel opnieuw 5 cm. uit en was de hoek van de trommel – met een totale hoogte van 23 cm. – opnieuw afgerond. Op 18 cm. t.o.v. de onderzijde kwam een geprofileerde groef voor van 0,6 cm. diep en 1,8 cm. breed. Er werden geen verdere sporen van afwerking op aangetroffen. De twee zuilen waren op 8,07 m. +TAW gefundeerd op een min of meer vierkante basis, opgebouwd uit fragmenten Doornikse kalksteen en vrij harde witbeige kalkmortel. De afmetingen van deze basis bedroegen bij S29 (de meest oostelijke zuil) ca. 100 x 110 cm. en bij S30 ca. 90 x 90 cm. De onderzijde van deze basis werd niet bereikt tijdens het onderzoek.

Figuur 14. Detailopname van een geprofileerde zuilbasis (S30)

Ook in kelder -1.08 vertoonde de zuil eenzelfde geprofileerde sokkel (**S87**). De basis (8,90 m +TAW), waarop deze sokkel gefundeerd was, vertoonde een lichte afwijking met de basissen in kelder -1.05: bij S87 was de bovenste laag (ca. 12 cm dik) van de basis eveneens min of meer rond gekapt, waarbij deze nog eens 6 cm uitsprong t.o.v. de sokkel. Vanaf de ondergrens van deze laag vertoonde de basis wel terug een vierkante vorm, met afmetingen van ca. 100 x 90cm. S87 vertoonde enkele versnijdingen, die konden worden vastgesteld bij een sondering ter hoogte van de zuidwestelijke hoek. Op 34cm t.o.v. de overgang naar de vierkante basis kwam een versnijding van 19 cm. voor, 13 cm hieronder kwam nog een versnijding van 4 cm breed voor. De totale hoogte van de zuilbasis bedroeg 90 cm.

Opmerkelijk bij S87 was dat de volledige sokkel zich integraal onder de huidige vloer (9,47 m +TAW) bevond. Er kon worden vastgesteld dat de fundering van de noordelijke en westelijke kelderwand quasi overeenstemde met het vloerniveau, waaruit kan afgeleid worden dat het oorspronkelijke vloerniveau van de kelder zich ongeveer op hetzelfde niveau moet bevonden hebben. De vraag kan hierbij gesteld worden waarom moeite en kosten werden gedaan om een mooi geprofileerde zuilsokkel te maken, indien deze toch niet zichtbaar was. Het is immers weinig aannemelijk dat het centrale gedeelte van de keldervloer zich een stuk lager bevond dan de omliggende vloer.

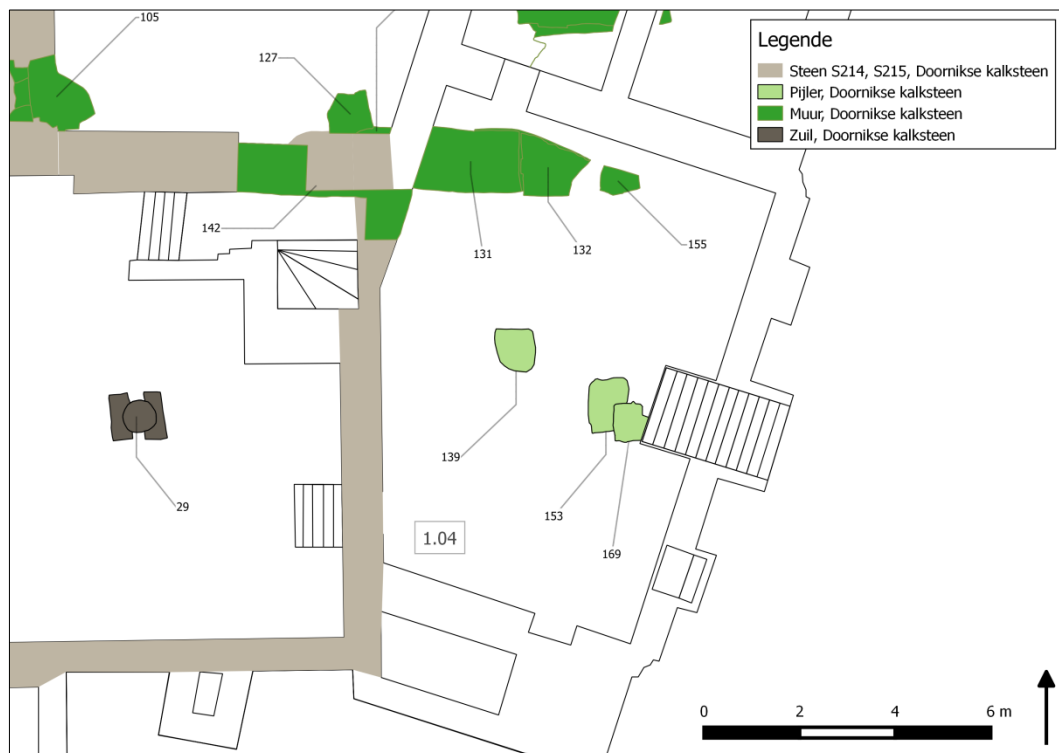
Figuur 15. Detailopname van een geprofileerde zuilsokkel (S87)

Figuur 16. Detailopname van een zuil (S107)

Ook in kelder -1.07 werd de onderzijde van een zuil aangetroffen: **S107**. Hierbij was nog 1 zuiltrommel bewaard op 9,40 m +TAW, met een diameter van 43 cm en een hoogte van ca. 38 cm. Deze was gefundeerd op een vierkante zuilbasis in Doornikse kalksteen, met een zijde van ca. 46 cm. In het metselwerk van de fundering, die met vrij zachte beige kalkmortel was opgetrokken, konden eveneens enkele kleine baksteenfragmenten waargenomen worden, wat een iets jongere datum doet vermoeden dan de zuilbassen in kelders -1.05 en -1.08. De onderzijde van deze basis kon niet bereikt worden. S107 bevond zich niet centraal binnen de huidige kelderruimte, waaruit kan afgeleid worden dat deze vermoedelijk met een oudere -nu verdwenen- kelderruimte moet gelinkt worden. Gezien de diepte van de fundering van S107 is het weinig waarschijnlijk dat het hier recuperatie van een zuil betreft die bij een interne indeling van het huidige keldervolume werd gebruikt. De vraag kan gesteld worden of de zuil kan gekoppeld worden aan de muren in Doornikse kalksteen, die zich aan beide zijden van deze zuil bevonden (zie verder).

3.1.2. PIJLERS

Figuur 17. Detailplan, restanten in Doornikse kalksteen in kelder -1.04.

In kelder -1.04 werden in totaal 3 vierkante tot rechthoekige structuren aangetroffen, opgebouwd uit Doornikse kalksteen: S139, S153 en S169 (Figuur 17). **S139** (9,13 m. +TAW) had een zijde van ca. 90 cm. en was opgebouwd uit fragmenten Doornikse kalksteen en vrij harde beige kalkmortel (Figuur 18). De structuur was niet mooi vlak gemetseld en vertoonde ook geen rechte hoeken, waaruit kan geconcludeerd worden dat dit metselwerk nooit zichtbaar moet geweest zijn en bijgevolg als pure fundering beschouwd kan worden. In totaal was de fundering over een diepte van ca. 56 cm. bewaard. Onderaan waren enkele baksteenfragmenten in het metselwerk verwerkt. De concentratie fragmenten Doornikse kalksteen, die net ten zuiden hiervan werd aangetroffen (**S140**) kan waarschijnlijk beschouwd worden als een restant van de afbraak van de structuur.

Omwille van de vorm kan S139 wellicht als de fundering van een pijler beschouwd worden. Of deze basis een stenen zuil droeg of eerder een houten standvink, kon bij het onderzoek niet meer achterhaald worden. Indien S140 met de afbraak van de structuur kan gelinkt worden, moet deze al zeker hoger opgetrokken geweest zijn met Doornikse kalksteen. Met welke ruimte of omliggende structuren de pijler in verband kan gebracht worden is evenmin duidelijk. Op basis van de bouwwijze kan S139 immers in een jongere fase gesitueerd worden dan nabijgelegen muren S131 en S132 (zie verder). Eventueel kan dit gekoppeld worden aan een jongere aanpassing of bijvoeging bij deze oudere structuur.

Figuur 18. Detailopname van S139

S153 bevond zich 1,02 m. ten westen van S140. De structuur was opgebouwd met vrij harde beige kalkmortel en had een breedte van 86cm en een lengte van ca. 112 cm. S153 was duidelijk rond S169 aangelegd en moet bijgevolg als jonger beschouwd worden. De structuur was ook een heel stuk dieper gefundeerd dan S169: in totaal was nog 76 cm. bewaard; hierbij kon eveneens vastgesteld worden dat S153 niet onder S169 heen doorliep.

S169 had een zijde van ca. 80 cm., waarbij er nog ongeveer 2 lagen metselwerk bewaard waren gebleven (ca. 24 cm.). Binnen het metselwerk kon geen kalkmortel waargenomen worden. De aard van het bindmiddel kon niet meer achterhaald worden. Bij de registratie van de structuur kon vastgesteld worden dat S153 niet enkel rond S169 was aangelegd, maar er oorspronkelijk ook gedeeltelijk overheen was gemetseld; er konden immers nog enkele sporen van dezelfde kalkmortel waargenomen worden bovenop S169.

S153 en S169 moeten waarschijnlijk, net als S139, eveneens als de fundering van een pijler beschouwd worden. De positie van beide structuren doet vermoeden dat de pijler, die oorspronkelijk gefundeerd was op S169, op een bepaald moment licht werd verschoven in oostelijke richting. De reden hiervoor, alsook met welk gebouw dit in verband dient gebracht te worden, is echter onduidelijk. Daarnaast kan ook nog een verschil in fasering vooropgesteld worden tussen pijler S139 enerzijds en pijler S169/S153 anderzijds op basis van de onderlinge ligging. De pijlers liggen immers niet op één lijn en situeren zich ook te dicht bij elkaar om tot eenzelfde structuur te kunnen behoren. Het voorkomen van baksteenfragmenten in de fundering van S139 doet vermoeden dat deze in een jongere fase te situeren is dan S169/S153. Hierbij dient echter wel opgemerkt te worden dat de fundering van de structuren slechts lokaal via sonderingen onderzocht werd, waardoor dit niet met absolute zekerheid kan gesteld worden.

3.1.3. MUREN

Figuur 19. Detailplan, restanten in Doornikse kalksteen in kelders -1.01, -1.02, -1.03 en -1.07

Figuur 20. Overzicht op kelder -1.02 met zicht op S117

In kelder -1.02 werd muur **S117** (9,02m +TAW) aangetroffen: deze was opgebouwd uit Doornikse kalksteen en vrij zachte beige kalkmortel (Figuur 20). De muur was vlak gemetseld, behalve wat betreft de noordelijke zijde van het oost-west georiënteerd gedeelte. Vermoedelijk kan dit gekoppeld worden aan de afbraak van de structuur. De onderzijde van S117 werd vastgesteld op 8,35m +TAW, waar deze op de onderliggende moederbodem rustte. S117 kon over een lengte van 4,5m gevolgd worden (noord-zuid) en werd gekenmerkt door een dikte van 106 cm.

De oriëntatie van de muur week sterk af t.o.v. de muren van de huidige kelder; de muur vertoonde een noord-zuid oriëntatie en maakte aan zuidelijke zijde een hoek in oostelijke richting. Aan oostelijke zijde kon nog net het eindpunt van de muur geregistreerd worden in kelder -1.03. De muur leek hier aan oostelijke zijde te stoppen, zonder opnieuw aansluiting te vinden op een andere muur⁴⁵. Hoe dit uiteinde van de muur moet geïnterpreteerd worden is momenteel nog onduidelijk. De lengte is immers te groot om een functie als steunbeer naar voor te schuiven.

Het verschil in oriëntatie kan verklaard worden door de jongere fase van de bovenliggende gebouwen binnen het gebouwencomplex. Deze gebouwen en de huidige oostelijke kelders zijn immers in tegenstelling tot de natuurstenen volumes georiënteerd op de Kapittelstraat. Met welke omliggende structuren S117 kan gelinkt worden, is momenteel nog onduidelijk.

In het noorden van kelderruimte -1.04 werden verschillende zwaar gefundeerde muurrestanten aangetroffen in Doornikse kalksteen.

S131 (9,25m +TAW) betrof een oost-west georiënteerde muur met een dikte van 1,34m, met de onderzijde op 8,10 m +TAW (Figuur 21). S131 was uitsluitend opgetrokken met breuksteen. Aan westelijke zijde werden enkele diagonaal gepositioneerde breuksteenfragmenten vastgesteld (Figuur 22). De vraag kan hierbij gesteld worden of dit metselwerk betreft in visgraatverband, zoals ook kon worden vastgesteld bij de oudste fase van het gebouw dat tijdens fase 2 langs de Kapittelstraat onderzocht werd⁴⁶.

Deze schuin geplaatste fragmenten konden slechts heel lokaal vastgesteld worden. Vermoedelijk was het een manier om de kleinere breuksteenfragmenten in het metselwerk te verwerken. S131 bevond zich min of meer in het verlengde van muur S142, de scheidingsmuur tussen kelders -1.05 en -1.07⁴⁷. Er is echter een lichte verschuiving in de lijn merkbaar, waarbij S131 iets meer noordelijk gesitueerd is; S131 is ook breder dan S142. Welke van beide muren als de oudste te beschouwen is, kon, omwille van de positie van de huidige kelderwanden, tijdens het onderzoek moeilijk bepaald worden.

⁴⁵ In de centrale sleuf, die in een latere fase in kelder -1.03 werd gegraven, werd het verdere verloop van de muur niet meer aangesneden, noch werd er een uitbraakspoor vastgesteld, waardoor met zekerheid kan gesteld worden dat deze niet verder liep in oostelijke richting. Ook in de overige kelders werden geen structuren aangetroffen, die op deze muur zouden kunnen aansluiten.

⁴⁶ BONCQUET 2014, 30.

⁴⁷ S142 kan beschouwd worden als de oorspronkelijke noordoostelijke hoek van het gebouw boven kelder -1.05. Op plan valt op dat bij de aanleg van de bakstenen muren van de recentere kelders de oorspronkelijke lijn van deze muur niet perfect werd gevolgd.

Figuur 21. Detailopname van S131

Figuur 22. Detailopname van het mogelijke visgraatmotief bij S131

Tegen de oostelijke rand van S131 bevond zich **S132**. In muur S132 was nog steeds veel breuksteen verwerkt, maar er kwamen ook opvallend meer grotere fragmenten in het metselwerk voor dan bij S131; deze fragmenten waren evenwel nog niet mooi recht gekapt. Tussen beide muren kon een duidelijke bouwnaad waargenomen worden, die precies in het verlengde van de westelijke grens van muur S117 in kelder -1.02 lag. Ook de zuidelijke grens van de muur lag niet perfect in het verlengde van die van muur S131. De dikte van de muur leek echter wel dezelfde te zijn, net als de diepte van de fundering.

Aan zuidoostelijke zijde werd een afronding binnen het metselwerk voorzien, waarbij de muur versmalde, voor deze nog iets verder liep in oostelijke richting. Omwille van de positie van de huidige keldermuur, kon de precieze dikte van de muur niet meer bepaald worden. Bij het uitbreken van bakstenen versnijding S129 kon worden vastgesteld dat S132 hieronder door verder liep; er werd echter opnieuw geen vervolg van de muur aangetroffen in kelder -1.03, waaruit kan afgeleid worden dat ook deze muur, net als S117, aan oostelijke zijde stopte, wellicht onder de scheidingsmuur tussen kelders -1.03 en -1.04.

Tegen S132, net ten oosten van de afronding in de muur, werd **S155** aangetroffen vanaf een iets dieper niveau (9,00m +TAW). Dit betrof een afgewerkt blok metselwerk in Doornikse kalksteen, dat tegen S132 was aangemetseld; tussen beide was een duidelijke bouwnaad zichtbaar. De breedte van S155 bedroeg ca. 86cm en de onderzijde bevond zich op 8,18m +TAW, m.a.w. ongeveer op hetzelfde niveau als S132. Aangezien duidelijk kon vastgesteld worden dat de structuur intentioneel met deze afmetingen werd aangelegd, kan mogelijk een functie als steunbeer naar voor geschoven worden, die later aan muur S132 werd toegevoegd.

De vaststelling dat zowel muur S117 als S132 aan oostelijke zijde, vermoedelijk ongeveer op dezelfde hoogte, stoppen, zonder dat beide met elkaar in verbinding stonden, kan mogelijk duiden op een toegangspartij. Tijdens de sonderingen in de zone tussen deze muren konden evenwel geen sporen van een trap worden waargenomen. Het verschil in dikte tussen beide muren valt hierbij wel op. Hieruit zou kunnen afgeleid worden dat de muren niet als één concept werden opgetrokken. Waarom S132 in een latere fase tegen S131 werd aangebouwd om in deze uitsprong te voorzien en waarom deze in een nog latere fase moest verstevigd worden met een steunbeer, is binnen het huidige onderzoek onduidelijk.

S110, het uitstekende restant in Doornikse kalksteen in kelder -1.07, kan beschouwd worden als het westelijke verloop van muur S131 (Figuur 23). In deze kelder was nog een deel van het natuurstenen metselwerk bewaard in het opgaand muurwerk van de zuidelijke kelderwand (bovenzijde 9,50m +TAW). De onderzijde van de muur bevond zich op 8,42m +TAW. Aan westelijke zijde werd S110 via een afgeronde boog in verbinding gesteld met muur S142, de scheidingsmuur tussen kelders -1.05 en -1.07. Tijdens de registratie leek deze boog, onder meer door het gebruik van kleine fragmenten Doornikse kalksteen, in een latere fase te zijn ingewerkt in muur S142. Dit zou insinueren dat S110 -en bijgevolg ook S131- als jonger te beschouwen zijn dan muur S142.

S110 was in verband gemetseld met **S127**, een noord-zuid georiënteerde muur, die slechts lokaal kon worden geregistreerd in een sondering. S127 had een dikte van ca. 90 cm en leek een licht schuin verloop te vertonen t.o.v. S110; beide muren vormden m.a.w. geen rechte hoek. S127 loopt vermoedelijk naar natuurstenen structuur S113 in kelder -1.01. Omwille van de beperkte registratiemogelijkheid kan dit echter niet met zekerheid bepaald worden. Het is onduidelijk of zuilbasis S107, die zich tussen muren S127 en S113 bevond, hiermee in verband kan gebracht worden. Vermoedelijk behoort deze tot een jongere fase dan de muren (zie hoger).

Figuur 23. Overzichtsfoto van S110

S113 (9,34 m. +TAW) werd aangetroffen onderaan de trap in ruimte -1.01 (Figuur 24). De muur was grotendeels uitgebroken, maar de hoogste delen waren wel nog bewaard tot net onder het huidige vloerniveau. De muur was gemetseld met harde beige kalkmortel en kan mogelijk beschouwd worden als de tegenhanger van S110. De zuidwestelijke zijde, die zich grotendeels onder de huidige trap bevond, vertoonde een afronding in het metselwerk, gelijkaardig aan de afronding, die bij S110 werd vastgesteld.

Figuur 24. Overzichtsfoto van S113

Ter hoogte van de deuropening tussen kelders -1.07 en -1.08 werd structuur **S105** vastgesteld vanaf 9,18m +TAW (Figuur 25). Deze was opgebouwd uit fragmenten Doornikse kalksteen en vrij zachte beige kalkmortel met grote kalkinclusies. De onderzijde van S105 bevond zich op 8,48m +TAW. De westelijke zijde van S105 bestond uit opvallend grotere fragmenten; vermoedelijk kan deze structuur beschouwd worden als de basis van de muur tussen beide (huidige) kelderruimtes. De westelijke grens van S105 correspondeerde hier immers met de westelijke grens van deze muur. Aan noordelijke zijde verliep het metselwerk nog over een lengte van ca. 40cm in het verlengde van de muur tussen beide kelders. Vanaf dit punt was S105 mooi in een boog gemetseld in oostelijke richting, om dan af te draaien in zuidelijke richting. Aan zuidelijke zijde was de boog uitgebroken voor de aanleg van S112, de huidige zuidelijke keldermuur van ruimte -1.07.

Figuur 25. Overzichtsfoto van structuur S105

Hoewel verschillend van afmetingen, werden bijgevolg 3 locaties geregistreerd op korte afstand, waarbij afgerond metselwerk voorkwam aan de binnenzijde van de hoek (S110, S113 en S105). Centraal staat de vraag of deze met elkaar in verband kunnen gebracht worden. Omwille van de huidige kelderruimtes en verstoring door ingrepen in jongere fasen, kan dit moeilijk met zekerheid bepaald worden. Indien deze tot één structuur behoorden, dan zou de noordwestelijke hoek van deze structuur zich onder de huidige trap in ruimte -1.01 bevinden (Figuur 19); dit kan niet gecontroleerd worden. Hoe deze bogen geïnterpreteerd moeten worden, is ook onduidelijk. Indien deze een steunende functie hadden, is het immers vreemd dat deze zich aan de binnenzijde van de structuur bevonden. Het grote verschil in proporties onderling doet echter de vraag rijzen of deze 3 structuren wel degelijk met elkaar in verband te brengen zijn.

Tenslotte werden nog 2 structuren in Doornikse kalksteen aangetroffen in de sleuf in kelder -1.06 (S171 en S172). Deze konden echter slechts beperkt onderzocht worden.

S171 had een breedte van 80cm en een minimale lengte van 104cm en werd aangetroffen vanaf 18cm onder de huidige tegelvloer. De onderzijde bevond zich 60cm dieper en was hier rechtstreeks op de moederbodem gefundeerd. Deze ondergrens correspondeerde tevens met de grens tussen de omliggende pakketten en de natuurlijke bodem. De structuur was zowel aan noordelijke, westelijke als zuidelijke zijde mooi afgewerkt gemetseld met vrij zachte beige kalkmortel. Het verdere verloop in oostelijke richting kon niet onderzocht worden. Er kon m.a.w. niet bepaald worden of S171 het westelijke uiteinde van een muur betrof, dan wel een basis van een pijler. Er kon een duidelijke bouwnaad waargenomen worden tussen S171 en S172.

S172 betrof eveneens een structuur in Doornikse kalksteen en vrij zachte beige kalkmortel. Deze had een minimale breedte van 96cm en een minimale lengte van 110cm en was bewaard tot op 21cm onder de huidige tegelvloer. In totaal was nog 30cm van de structuur bewaard; S172 was m.a.w. oppervlakkiger gefundeerd dan S171, waarbij ook ophogingslagen konden vastgesteld worden onder de structuur; deze stond niet rechtstreeks op de moederbodem gefundeerd. De noordelijke zijde was tegen S171 aan gemetseld, waardoor S172 als jonger te beschouwen is. Zowel aan noordelijke als aan westelijke zijde werd een versnijding vastgesteld van 8 à 10cm breed, op ca. 13cm van de onderzijde. Ook hier is niet helemaal duidelijk hoe de structuur moet geïnterpreteerd worden, maar vermoedelijk kan S172 als de noordwestelijke hoek van een muur beschouwd worden.

3.2. STRUCTUREN IN BAKSTEEN

Om een overzichtelijk beeld te geven van de bakstenen structuren, worden deze zo veel mogelijk per kelderruimte beschreven. Enkel bij een duidelijke overlap worden verschillende ruimtes samen besproken.

Figuur 26. Overzichtsplan bakstenen resten t.o.v. natuurstenen resten

3.2.1. KELDER -1.01

In ruimte -1.01 werd spoor **S114** aangetroffen vanaf 9,36m +TAW (Figuur 27). S114 was een bakstenen massief, opgetrokken met recuperatiemateriaal, inclusief fragmenten Doornikse kalksteen, en harde witbeige kalkmortel, waarin grote kalkfragmenten voorkwamen. Er konden geen baksteenformaten bepaald worden. De onderzijde werd niet bereikt. De structuur kon geregistreerd worden over een lengte (oost-west) van 2,66m en een breedte (noord-zuid) van 2,12m. Het massief vulde tevens de volledige noordelijke insprong van ruimte -1.01. Aan westelijke zijde was S114 gedeeltelijk over natuurstenen structuur S113 heen gemetseld. De zuidelijke zijkant was heel slordig afgewerkt, waardoor kan verondersteld worden dat dit gedeelte nooit zichtbaar is geweest en bijgevolg integraal als fundering moet beschouwd worden.

Figuur 27. Overzicht van kelder -1.01

S114 kan wellicht beschouwd worden als een gedeelte van de fundering van de huidige kelderwanden, waarbij meteen de volledige noordelijke nis in de ruimte als één massief werd gefundeerd. De reden hiervoor, is niet helemaal duidelijk. Mogelijk bevond er zich op deze locatie een instabieler element, waardoor de dragende kracht van deze structuur van groter belang was. De vaststelling dat S114 zich aan westelijke zijde niet verder uitstreckte, kan mogelijk gelinkt worden aan de aanwezigheid van S113. Indien deze laatste nog integraal tot op dezelfde hoogte bewaard was bij de aanleg van S114, kan S113 als onderdeel van de fundering hergebruikt zijn. Het verband met structuur S115 kon moeilijk vastgesteld worden. Ter hoogte van de deuropening tussen ruimtes -1.01 en -1.02 leek er zich een bouwnaad tussen beide te bevinden; dit kon echter slechts heel lokaal onderzocht worden. Welke van beide structuren ouder was, kon niet bepaald worden.

3.2.2. KELDER -1.02

Alle bakstenen structuren, aangetroffen bij het onderzoek in kelder -1.02, kunnen beschouwd worden als de fundering van de huidige (bakstenen) kelderwanden.

Figuur 28 Detailplan, restanten in baksteen in kelders -1.01, -1.02, -1.03 en -1.07

S115 (9,38m +TAW) bevond zich langs de westelijke kelderwand en was opgebouwd uit recuperatiemateriaal van rode/oranjerode bakstenen en harde witbeige kalkmortel⁴⁸. Binnen het slordig afgewerkte metselwerk kwamen ook enkele fragmenten Doornikse kalksteen voor. De westelijke zijde van de muur correspondeerde met de grens van de oostelijke wand van ruimte -1.01, waar quasi geen versnijding aanwezig was. De oostelijke zijde daarentegen was heel breed (ca. 64cm) t.o.v. de westelijke wand van kelder -1.02. De totale dikte van de muur bedroeg hierdoor 1,36m. Aan zuidelijke zijde, op 1,26m van de huidige zuidelijke kelderwand (S116), bevond er zich een insprong, waarbij de fundering 30cm smaller werd. De reden hiervoor kon niet achterhaald worden. Ter hoogte van het zuidelijke uiteinde kon wel vastgesteld worden dat S115 verder doorliep in zuidelijke richting, achter S116. De huidige kelderwand kan m.a.w. in een jongere fase gesitueerd worden, wat mogelijk de opmerkelijke breedte van de versnijding van S115 kan verklaren. Centraal was S115 over muur S117 heen gemetseld. Aan noordelijke zijde was S115 verstoord door een recente sondering, waardoor het verband met S122 niet onderzocht kon worden.

⁴⁸ Baksteenformaten: ?x11x5cm, ?x12,5x6cm, ?x10,5x5cm.

S122 bevond zich ter hoogte van de noordelijke kelderwand van ruimte -1.02 en kon geregistreerd worden vanaf 9,40m +TAW. De muur was opgebouwd uit recuperatiemateriaal van rode bakstenen en zeer harde, witbeige kalkmortel⁴⁹. S122 vormde een versnijding t.o.v. de huidige kelderwand van 23cm. De onderzijde van de muur bevond zich op ca. 9,11m +TAW; de onderste laag van het metselwerk bestond volledig uit fragmenten Doornikse kalksteen, die als grondlaag waren gebruikt om op verder te metselen. Deze laag stopte ter hoogte van fundering S123, waardoor S122 mogelijk als jonger beschouwd kan worden. De bovenste baksteenlagen waren echter wel met elkaar in verband gemetseld.

Spoor **S123** vormde de versnijding van de oostelijke kelderwand. Deze was opgetrokken met recuperatiemateriaal van rode bakstenen en fragmenten Doornikse kalksteen en zeer harde witbeige kalkmortel⁵⁰. De bovenste baksteenlaag van de structuur was zorgvuldig afgewerkt. Deze had aan noordelijke zijde een breedte van 22cm; ter hoogte van S124 bedroeg deze nog slechts 17cm. De grens verliep m.a.w. niet mooi parallel met de huidige kelderwand. Onder deze laag was het dieper gelegen gedeelte van S123 heel onregelmatig gefundeerd. De onderzijde werd niet bereikt. De grens van deze laag, die in verband stond met S122, kan mogelijk geïnterpreteerd worden als een jongere fase t.o.v. de onderliggende fundering, waarbij de huidige kelderwanden werden opgetrokken. Er kon immers geen bouwnaad meer vastgesteld worden bij het opgaande metselwerk. Aan zuidelijke zijde kon vastgesteld worden dat de fundering verder doorliep achter steunbeer S124 en het verlengde vormde van S12.

S124 betrof de fundering van de steunbeer, die zich quasi centraal tegen de oostelijke wand van kelder -1.02 bevindt. S124 werd aangetroffen vanaf 9,34m +TAW en bestond uit recuperatiemateriaal van rode/oranjerode bakstenen en fragmenten Doornikse kalksteen en zeer harde witbeige kalkmortel⁵¹. Aan westelijke zijde werd de fundering gekenmerkt door een versnijding van 32cm en aan zuidelijke zijde een versnijding van 9cm. Ook hier was, net als bij S123, enkel de bovenste baksteenlaag zorgvuldig afgewerkt, waaronder een heel onregelmatige fundering voorkwam. Gezien de bouwnaad aan noordelijke en zuidelijke zijde met respectievelijk S123 en S12, kan S124 in een jongere fase gesitueerd worden en bestempeld worden als een latere toevoeging.

S12 (9,29m +TAW) betrof de fundering van de zuidelijke helft van de scheidingsmuur tussen kelders -1.02 en -1.03. De muur was opgetrokken in recuperatiemateriaal en harde witbeige kalkmortel⁵². Ter hoogte van de deuropening tussen beide ruimtes kon de volledige dikte van de muur bepaald worden: 86cm. Aan westelijke zijde, in kelder -1.02, had deze een versnijding van ca. 14cm; aan oostelijke zijde, in kelder -1.03 één van 18cm. Net als bij S123 en S124 was bij S12 de bovenste baksteenlaag zorgvuldig gemetseld, waaronder een onregelmatige fundering voorkwam. Aan zuidelijke zijde kon een bouwnaad geregistreerd worden tussen S12 en de huidige, zuidelijke kelderwand (S116), waarbij S12 tegen S116 aan was gemetseld. S12 is dus als jonger te beschouwen dan S116 en bijgevolg ook dan S115 (zie hoger). De funderingen van de oostelijke en westelijke wanden van ruimte -1.02 zijn m.a.w. niet gelijktijdig.

⁴⁹ Baksteenformaten: 20x?x4,5cm, ?x12x5,5cm, ?x11x5cm.

⁵⁰ Baksteenformaten: 20x9,5x4,5cm, ?x11x5cm, ?x12x5cm.

⁵¹ Baksteenformaten: 22x12,5x5cm, ?x10x?cm.

⁵² Baksteenformaten: ?x13x6cm, ?x12x5,5cm, ?x9x4,5cm.

3.2.3. KELDER -1.03

In kelder -1.03 bevindt er zich eveneens een steunbeer tegen de westelijke wand, ter hoogte van deze in kelder -1.02. De versnijding hiervan, **S20**, werd aangesneden vanaf 9,30m +TAW en sprong enkel aan oostelijke zijde uit over een breedte van 20cm. S20 bestond uit recuperatiemateriaal van donkerrode/bruinrode bakstenen en zeer harde witte kalkmortel met grote kalkfragmenten⁵³. Binnen het metselwerk werden ook tegelfragmenten en kleine fragmenten Doornikse kalksteen vastgesteld. Het bovenste deel van de versnijding was ruw uitgebroken; dit kan vermoedelijk gekoppeld worden aan de aanleg van de huidige tegelvloer. Net als in kelder -1.02 was de steunbeer over S12 en S21 heen aangelegd in een jongere fase. Op basis van het materiaalgebruik kan S21 als jonger beschouwd worden t.o.v. de omliggende onderzochte structuren. Vermoedelijk betreft het hier eerder een latere herstellingsfase dan een afzonderlijke bouwphase, gezien de positie t.o.v. de steunbeer in kelder -1.02.

De vraag kan gesteld worden waarom dergelijk zware steunberen in een jongere fase aan de muur werden toegevoegd. Vermoedelijk kan dit gekoppeld worden aan stabiliteitsproblemen met het bovenliggende gebouw.

Ten noorden van S20 bevond zich **S21** (9,24m +TAW) in het verlengde van S12. Deze was echter anders opgebouwd dan S12 en dan S123 aan de andere zijde van de scheidingsmuur. S21 was opgetrokken met orangerode en donkerrode bakstenen en harde witbeige kalkmortel met grote kalkinclusies (Figuur 29)⁵⁴. Onderaan het bakstenen metselwerk waren enkel koppen zichtbaar; deze was m.a.w. mooier afgewerkt dan de overige funderingen. Onderaan was het bakstenen metselwerk gefundeerd op een laag Doornikse kalksteen, net als bij S122 in kelder -1.02. S21 was echter wel dieper gefundeerd, nl. tot op 8,84m +TAW. Ook hier was de bovenste bakstenen laag van de oorspronkelijke versnijding uitgebroken, wellicht eveneens voor de aanleg van de vloer. De oostelijke zijde van S21 was grotendeels bestreken met kalkmortel. Dit was echter heel ruw en sporadisch, zodat niet van een afwerkingsgraad kan gesproken worden.

Aan noordelijke zijde leek S21 tegen S1 aangebouwd te zijn. **S1** werd gekenmerkt door een identieke opbouw als S122 en kan als het verlengde van deze laatste beschouwd worden. S1 kon over een lengte van 1,30m gevolgd worden, waarna deze aan oostelijke zijde stopte. Waarom deze fundering hier stopte, kon tijdens het onderzoek niet bepaald worden.

Aangezien S21 van opbouw verschilt van S12, moet er een onderlinge fasering tussen beide zijn. De grens tussen beide moet zich onder steunbeer S20 bevinden, waardoor dit niet kon onderzocht worden. Ook de overgang tussen S21 en S123 kon, door de positie van de scheidingsmuur, niet onderzocht worden. Op basis van de relatieve onderlinge posities van de muren kan echter wel een fasering naar voor geschoven worden. In kelder -1.02 kon vastgesteld worden dat S123 (en in het verlengde ook S12) in een oudere fase te situeren is dan S122. Daarnaast kon S21 als jonger dan S1 bestempeld worden. Vanuit de veronderstelling dat S1 het verlengde is van S122, kan hieruit afgeleid worden dat S21 in een jongere fase te situeren is dan S12. Binnen de scheidingsmuur tussen kelders -1.02 en -1.03 konden m.a.w. wellicht maar liefst 4 verschillende fasen herkend worden, inclusief de aanleg van de steunberen.

⁵³ Er kon enkel een breedte van bakstenen geregistreerd worden: 9 à 10cm.

⁵⁴ Baksteenformaat: ?x11/12x5,5/6cm.

Figuur 29. Detailopname van S21

Aan de oostelijke kelderwand kon enkel in de zuidelijke hoek een kleine versnijding waargenomen worden: **S15**. S15 (9,03m +TAW) bestond uit rode bakstenen en harde beige kalkmortel en had een breedte van 17 à 20cm⁵⁵. De onderzijde kon niet bereikt worden. Aan zuidelijke zijde leek S15 onder de huidige zuidelijke kelderwand door te lopen, hoewel dit moeilijk met zekerheid kon bepaald worden.

In het noordoosten van kelder -1.03 werd, tegen de oostelijke kelderwand **S3** aangetroffen vanaf 9,08m +TAW. Deze was opgebouwd uit oranjerode/rode bakstenen en vrij zachte beige kalkmortel met houtskool- en kalkinclusies⁵⁶. S3 had een lengte van 88cm en een minimale breedte van 53cm en was minimaal 3 baksteenlagen diep bewaard. De oriëntatie van de structuur verliep noord-zuid, waardoor deze verschilde t.o.v. de huidige kelderwanden, die erover gemetseld waren. Aan geen van de zijden kon een uitbraakspoor worden vastgesteld, waaruit kan afgeleid worden dat S3 vermoedelijk eerder als een pijler moet geïnterpreteerd worden dan als een muur. Een aanleg sleuf kon ook niet waargenomen worden; de aanlegput moet m.a.w. de exacte afmetingen van de structuur gehad hebben.

In de zuidoostelijke hoek werd een bakstenen muur aangetroffen, die een hoek maakt, gevormd door S16 en S17 (Figuur 30). **S16** bestond uit recuperatiemateriaal van oranjerode bakstenen en vrij harde witbeige kalkmortel⁵⁷. De muur werd aangetroffen vanaf 9,16m +TAW en had een dikte van ca. 30cm. Aan de binnenzijde van de structuur werd een sondering gemaakt tot op 8,32m +TAW; de onderzijde werd echter niet bereikt. Aan zuidelijke zijde van S16 waren lokaal restanten

⁵⁵ Baksteenformaat: ?x11,5/12/13x5,5cm.

⁵⁶ Baksteenformaat: ?x14x7cm.

⁵⁷ Baksteenformaten: ?x10,5/11x5,5cm, ?x13x?cm.

van een bezetting met kalkmortel bewaard. Ook de noordelijke zijde van de muur was gedeeltelijk ingestreken met kalkmortel, maar eerder ruw. Deze bezetting aan twee zijden kan vermoedelijk gelinkt worden aan de dichting van de structuur, wat een functie als putstructuur naar voor schuift. Aan oostelijke zijde was S16 doorbroken door de aanleg van muur S15.

Aan westelijke zijde was S16 in verband gemetseld met muur **S17** (9,09m +TAW), die noord-zuid georiënteerd was. Deze muur had een dikte van 28cm en was op dezelfde manier opgebouwd als S16; er konden echter geen sporen van bezetting tegen de muur worden waargenomen. Dit kan echter wel te wijten zijn aan de beperkte registratiemogelijkheden op de uitgraafdiepte. Opmerkelijk was dat beide muren geen rechte hoek vormden, maar eerder een ietwat scherpe hoek. Het oostelijk vervolg kon echter niet onderzocht worden. Aan zuidelijke zijde werd muur S17 doorbroken door kuil S18. Tot op welke diepte de versterking plaatsvond, kon niet nagegaan worden.

Figuur 30. Detailopname van de bakstenen structuur (S16 & S17)

3.2.4. KELDER -1.04

In de noordwestelijke hoek van kelder -1.04 werd bakstenen massief **S128** aangetroffen vanaf 9,31m +TAW (Figuur 32). De bakstenen structuur was opgetrokken met rode bakstenen en harde witbeige kalkmortel met grote kalkinclusies⁵⁸. S128 vulde de westelijk hoek op ten noorden van natuurstenen muur S131. Aan oostelijke zijde konden bovenaan 5 versnijdingen geregistreerd worden, elk van 4-5cm breed en steeds 1 baksteenlaag (ca. 6-7cm) diep. Ter hoogte van de onderste versnijding kon een bouwnaad vastgesteld worden met de bakstenen structuur S129 ten oosten hiervan. Aangezien er gedeeltelijk kalkmortel, afkomstig van de aanleg van S129 over de onderste versnijding van S128 was gelopen, kan S128 als ouder beschouwd worden. Omwille van de positie, omringd door andere stenen structuren, kon de onderzijde van S128 niet onderzocht worden.

⁵⁸ Volledige bakstenen van 23x12x5cm, in combinatie met recuperatiemateriaal.

Figuur 31. Detailplan, restanten in baksteen in kelders -1.04 en -1.05

Figuur 32. Detailopname van het bakstenen massief (S128)

S128 kwam heel lokaal in de hoek van de kelderruimte voor. Eventueel zou deze kunnen geïnterpreteerd worden als een versteviging bij de aanleg van de huidige kelderruimte. Een dergelijke versteviging kon echter nergens anders vastgesteld worden. Aangezien de oostelijke grens van S128 ongeveer correspondeerde met die van het bredere deel van muur S115 in kelder -1.02, is het verleidelijk om beide in verband te brengen met elkaar. Dit zou insinueren dat de muur terug verbreedde onder de huidige scheidingsmuur. Beide structuren zijn echter sterk verschillend in opbouw, waardoor een link met elkaar eerder onwaarschijnlijk is.

S129, ten oosten van S128, was volledig opgebouwd uit recuperatiemateriaal van rode bakstenen en verschillende fragmenten Doornikse kalksteen en harde witbeige kalkmortel⁵⁹. S129 manifesteerde zich langs de volledige lengte van de noordelijk kelderwand en had een breedte variërend van 42cm tot 60cm. Ter hoogte van natuurstenen structuren S131 en S132 werd de volledige tussenruimte tussen deze structuren en de kelderwand dichtgemetseld; er was een bouwnaad van ca. 4-5cm waarneembaar langs de natuurstenen structuren heen. Aan oostelijke zijde was S129 tegen en over muur S130 heen gemetseld en bijgevolg als jonger te beschouwen. S129 kan als de fundering van de huidige noordelijke kelderwand geïnterpreteerd worden. Opmerkelijk hierbij is dat deze scheidingsmuur tussen kelders -1.04 enerzijds en -1.02 en -1.03 anderzijds slechts aan één zijde een versnijding vertoonde, die meteen een grote breedte had. Mogelijk kan dit er ook op wijzen, net als bij de scheidingsmuur tussen ruimtes -1.02 en -1.03, dat dit twee verschillende fasen behelst.

Ter hoogte van de westelijke kelderwand kon enkel aan noordelijke zijde, wat correspondeerde met het bakstenen -recentere- gedeelte van de muur, een versnijding waargenomen worden: **S141** (9,25m +TAW). Deze bestond uit recuperatiemateriaal van rode bakstenen en vrij harde witbeige kalkmortel. Zowel aan de zijkant als bovenop de structuur kwam heel veel uitpuilende kalkmortel voor, waardoor er geen formaten konden bepaald worden⁶⁰. S141 had een breedte van ca. 48cm en fundeerde voornamelijk de bakstenen doorgang naar kelder -1.05. Waar de Doornikse muur van kelder -1.05 nog bewaard was, hield de versnijding op.

De oostelijke kelderwand was wel over de volledige lengte voorzien van een bakstenen versnijding: **S143** (9,06m +TAW). S143 had een breedte van ca. 10-11cm en was opgebouwd uit rode bakstenen en harde witbeige kalkmortel⁶¹. De diepte kon tijdens het onderzoek niet bepaald worden. Aan noordelijke zijde liep de versnijding door onder S129, waardoor deze laatste jonger te situeren is. Iets zuidelijker doorsneed S143 ook muur S130 en ook onder structuur S138 liep de versnijding door.

S138 (9,33m +TAW) betrof een bakstenen structuur, die tegen en over S143 was aangelegd (Figuur 33). De muur was opgebouwd uit donkerrode bakstenen en harde witbeige kalkmortel⁶². S138 had een dikte van ½ steen en besloeg een kleine bakstenen putstructuur, met binnenwerkse afmetingen van 34x34cm. In totaal waren 6 baksteenlagen bewaard; de bodem bestond uit een tegel in Doornikse kalksteen. De binnenwanden van de put waren mooi vlak gemetseld, maar vertoonden geen sporen van bezetting. Vermoedelijk kan dit geïnterpreteerd worden als een kleine veegput in de kelder. De vulling van de putstructuur (S144) bestond uit vrij homogeen donkerbruin organisch zand, waaruit vrij veel glas en metaal werd gerecupereerd⁶³.

⁵⁹ Er werden ook baksteenfragmenten vastgesteld waarop nog resten bepleistering of kalkverf aanwezig waren.

⁶⁰ Slechts van 1 fragment konden afmetingen genomen worden: ?x10,5x5cm.

⁶¹ Baksteenformaten: ?x9/9,5/10x5/5,5cm.

⁶² Baksteenformaten: 20/21x10/10,5x4,5/5cm.

⁶³ Glas: v93, metaal: v96, bot: v114 en aardewerk: v113.

Figuur 33. Overzichtsfoto van S138

S166 betrof de versnijding van de zuidelijke kelderwand, opgetrokken met recuperatiemateriaal van rode bakstenen en enkele fragmenten Doornikse kalksteen en harde beige kalkmortel⁶⁴. De versnijding, met een gemiddelde breedte van ca. 20cm, vertoonde een heel onregelmatig verloop, met aan oostelijke zijde zelfs een uitsprong tot 42cm t.o.v. de zuidelijke kelderwand. Aan westelijke zijde was de muur tegen de Doornikse muur van kelder -1.05 aan gemetseld en aan oostelijke zijde was deze tegen versnijding 143 van de oostelijke kelderwand gemetseld. De aanleg van S166 situeert zich m.a.w. in een jongere fase dan die van S143.

Muur **S130** werd in de noordoostelijke hoek van de kelder aangetroffen vanaf 9,32m +TAW (Figuur 34). De muur, met een dikte van ca. 30cm, vertoonde een licht andere oriëntatie dan de omliggende (huidige) keldermuren. S130 was opgebouwd uit oranjerode/rode bakstenen en zachte beige kalkmortel in een onregelmatig metselverband⁶⁵. In totaal waren nog 15 baksteenlagen (120cm) van de muur bewaard. Bij het onderzoek kon bepaald worden dat het zuidelijke uiteinde van de muur bereikt werd en deze wellicht een hoek maakte in oostelijke richting. Aangezien de oostelijke zijde van S130 echter verstoord was door de aanleg van de huidige oostelijke kelderwand, was deze hoek niet meer bewaard. Vermoedelijk kan de muur in verband gebracht worden met muren S16 en S17 in kelder -1.03, ten noorden hiervan, en kunnen de muren tot één putstructuur gerekend worden. Dit zou een totale lengte geven aan de putstructuur van 4.7m (binnenwerks). De breedte kon niet bepaald worden.

⁶⁴ Baksteenformaten: ?x10,5x5cm, ?x12x6cm.

⁶⁵ Baksteenmaat: 27/28x13x6cm.

Figuur 34. Overzichtsfoto van S130

Ten westen van putstructuur S138 werd bakstenen massief **S137** aangesneden vanaf 9,19m +TAW (Figuur 35). S137 bestond uitsluitend uit fragmenten recuperatiemateriaal van orangerode/rode bakstenen en vrij harde beige kalkmortel⁶⁶. De structuur was min of meer vierkant in grondplan, met een lengte (oost-west) van 78cm en een breedte (noord-zuid) van 67cm. Het geheel was heel slordig gemetseld: noch horizontaal noch verticaal kon een mooi recht vlak waargenomen worden. In totaal waren nog 4 baksteenlagen (ca. 28cm) bewaard. Gezien de opbouw kan S137 vermoedelijk, net als de natuurstenen structuren ernaast, geïnterpreteerd worden als de basis van een pijler. Ook bij deze pijler is het momenteel moeilijk om deze aan omliggende structuren te koppelen.

⁶⁶ Baksteenformaten: ?x12,5x6cm, ?x10x5cm.

Figuur 35. Detailopname van S137

3.2.5. KELDER -1.05

In kelder -1.05 werd een bakstenen muur aangetroffen, die de twee centrale zuilen onderling verbond (S26) en twee muren die de zuilen afzonderlijk verbonden met de zuidelijke kelderwand (S23 en S25). Hierdoor ontstond een interne binnenruimte aan de zuidelijke centrale helft van de kelder met een lengte van 4,70m en een breedte van 3,96m.

S26 (8,20m +TAW) was opgebouwd uit oranjerode bakstenen en vrij harde beige kalkmortel (Figuur 36)⁶⁷. De muur had een dikte van 1 steen; in totaal waren nog 3 baksteenlagen bewaard. Deze bakstenen rustten op een puinfundering. Deze puinfundering was heel wat breder in noordelijke richting dan de muur zelf: deze sprong 17-21cm uit. Aan westelijke zijde was S26 tegen en over de basis van zuil S30 gemetseld, aan oostelijke zijde was de muur volledig verstoord door pakket S28. De muur was uitgebroken tot op het niveau met de overgang naar vloer S24. Er kon duidelijk vastgesteld worden dat de vloer en de muur als gelijktijdig te beschouwen zijn.

⁶⁷ Baksteenformaten: 25x11,5x5,5cm, 25x13,5x5,5cm, incl. recuperatiemateriaal.

Figuur 36. Detailopname van muurwerk (S26)

Muur **S25** (8,18m +TAW) was noord-zuid georiënteerd en situeerde zich aan de zuidelijke zijde van de westelijke zuil (S30). De muur was identiek opgebouwd als S26, met de uitzondering dat de puinfundering hierbij wel gekenmerkt werd door ca. dezelfde breedte als de muur. Bij S25 sprong deze nog slechts 5,5-8cm uit in westelijke richting. De muur was aan noordelijke zijde tegen en over zuilbasis S30 gemetseld en aan zuidelijke zijde liep deze door onder muur S34. Ten zuiden van S34 kwam de muur niet meer voor omwille van de aanleg van de daar aanwezige structuur (zie verder). Ook bij S25 kon het verband met vloer S24 vastgesteld worden.

Muur **S23** (8,17m +TAW) betrof de noord-zuid georiënteerde muur die van de oostelijke zuil (S29) naar de zuidelijke kelderwand liep. Deze was opgetrokken met orangerode bakstenen en harde beige kalkmortel⁶⁸. S23 had eveneens een dikte van 1 steen en in totaal waren er nog 5 baksteenlagen (34cm) bewaard. De onderste twee baksteenlagen vormden een versnijding in het metselwerk van ca. 5,5cm breed aan beide zijden. Centraal kwam aan westelijke zijde een kleine steunbeer voor met een lengte van 38cm en een breedte van 14cm; de versnijding ter hoogte van deze steunbeer was iets breder, nl. 14cm. Aan noordelijke zijde was de muur tegen en over zuilbasis S29 gemetseld en aan zuidelijke zijde tegen de zuidelijke kelderwand aan gebouwd. Er kon een kleine naad waargenomen worden tussen vloer S24 en de muur, maar dit kan mogelijk te wijten zijn aan de verzakking van deze vloer. Bij het onderzoek was wel duidelijk dat beide samen gefunctioneerd hebben.

⁶⁸ Baksteenformaten: 24/25x11/11,5x5/5,5cm

Tussen de drie hierboven beschreven muren bevond zich vloer **S24** (8,15m +TAW) (Figuur 37). De vloer was opgebouwd uit recuperatiemateriaal van zowel oranje/rode bakstenen als tegels⁶⁹. De gebruikte bakstenen waren in grotere gehelen gerecupereerd. Mogelijk kan dit geïnterpreteerd worden als de recuperatie van een andere bakstenen vloer, waarbij niet elke baksteen afzonderlijk werd opgekuist voor het hergebruik ervan. Deze grotere gehelen werden samengehouden met een harde witbeige kalkmortel; de naden ertussen werden bij de aanleg van S24 opgevuld met vrij zachte beige kalkmortel. Op deze fragmenten werd een laag kalkmortel vastgesteld, waarin negatieven zichtbaar waren van andere bakstenen, die gekenmerkt werden door ca. dezelfde formaten. De vraag kan hierbij gesteld worden of hierop nog een extra baksteenlaag voorkwam als extra vloerpakket of dat deze sporen nog aanwezig zijn van vóór de recuperatie. De aanwezigheid van het kalkmortelpakket doet eerder de eerste hypothese vermoeden. Indien er zich een tweede laag bakstenen bovenop S24 zou bevonden hebben, zou dit corresponderen met de bovenzijde van de treden van de putstructuur in de zuidwestelijke hoek van de kelder, die door de aangetroffen vloer heen was aangelegd. Dit kan als bijkomend argument dienen voor de aanwezigheid van een extra vloerpakket op S24, dat volledig werd verwijderd bij de opgave ervan.

Figuur 37. Overzichtsfoto van vloerniveau S24

Vloer S24 was zeer zwaar verzakt, waardoor de naden tussen de grotere bakstenen gehelen duidelijker zichtbaar waren. Het diepste punt bevond zich op 7,90m +TAW. De onderliggende kuilen/pakketten kunnen hier aan de oorsprong liggen. De vloer was immers niet op de (stabiele) natuurlijke moederbodem gebaseerd, maar bevond zich bovenop een grote kuil, met een diameter van ca. 2,20m, die hoofdzakelijk was opgevuld met puin en waarvan de bodem zich bevond op 7,11m +TAW.

⁶⁹ Baksteenformaten: 24x11,5x?cm, 24x13,5x?cm; tegelformaten: 20x20cm, 19x19cm.

Zoals hoger beschreven, kan de vloer als gelijktijdig beschouwd worden met de omliggende bakstenen muren S23, S25 en S26 en beslaat deze bijgevolg de ruimte tussen de twee zuilen in de zuidelijke helft van de kelder. Hoe deze interne opdeling binnen de kelderruimte moet geïnterpreteerd worden, is onduidelijk. Vermoedelijk kan het gekoppeld worden aan de opdeling in verschillende opslagruimtes.

Ook ten oosten van muur S23 werd een restant van een vloerniveau aangetroffen: **S22** (8,13m +TAW). Dit niveau bestond uit rode keramische tegels van 20x20x2,5cm op vrij harde beige kalkmortel. Aangezien S22 zich op hetzelfde niveau bevond als vloer S24, kunnen beide waarschijnlijk ongeveer in dezelfde periode gesitueerd worden. Tegen muur S23 bevond er zich echter wel een rij halve, ruw afgekapte tegels, waaruit kon afgeleid worden dat muur S23 vermoedelijk als jonger te beschouwen valt en door de vloer werd aangelegd. Het verschil in opbouw tussen muur S23 en muren S25 en S26 deed reeds vermoeden dat S23 in een jongere fase werd aangelegd, mogelijk ter vervanging van een muur op ca. dezelfde locatie. In hoeverre vloeren S22 en S24 gelijktijdig gefunctioneerd hebben, kon niet bepaald worden.

Ten noorden van zuil S29 werd, in het verlengde van muur S23, muur **S61** (8,20m +TAW) aangetroffen (Figuur 38). Deze was opgetrokken met recuperatiemateriaal van oranje- en grijsbeige kalkmortel met grote kalkinclusies⁷⁰. In totaal waren van de muur nog maximum 3 baksteenlagen (21cm) bewaard, waarbij de onderzijde quasi correspondeerde met de uitgraafdiepte. Bij de muur waren geen versnijdingen noch een puinfundering aanwezig, zoals bij de andere muren.

Figuur 38. Overzichtsfoto van S61

⁷⁰ Baksteenformaten: ?x13x6cm, ?x10x4,5cm, ?x11x5cm.

Zowel muur S61 als muur S23 waren nog in opstand bewaard voorafgaand aan het archeologisch onderzoek en sloten aan op het plafond van de kelderruimte. De hoek, aan de zuidgrens van de noordelijke toegangstrap, was eveneens dichtgemetseld. Hierdoor was het oostelijk deel van de kelder (ca. 1/3) volledig van de rest van de kelder gescheiden. Deze muur scheidde dit deel ook af van de grote mazouttank, die zich ter hoogte van vloer S24 bevond voorafgaand aan het onderzoek. Of muren S23, S25 en S26 oorspronkelijk ook tot tegen het plafond waren gemetseld of eerder lagere scheidingsmuren vertegenwoordigden, kon niet bepaald worden. Op basis van het materiaalgebruik kan muur S61 en bijgevolg de laatste binnenindeling van de ruimte in een vrij jonge fase geplaatst worden.

Muur **S31** (8,09m +TAW, Figuur 39) verliep schuin van zuilbasis S29 in noordoostelijke richting naar de hoek van de vierkante bakstenen traptoren, die in de hoek van de kelder werd bijgebouwd. S31 was opgebouwd uit recuperatiemateriaal van orangerode/rode bakstenen en vrij zachte beige kalkmortel⁷¹. In totaal waren van S31 nog twee baksteenlagen (14cm) bewaard. Deze rustten op een puinfundering met een dikte van 12cm. S31 moet eveneens geïnterpreteerd worden als een onderdeel van de interne opdeling binnen de kelder.

Figuur 39. Detailopname van muurwerk (S31)

In de zuidwestelijke hoek van kelder -1.05 werd een lager gelegen bakstenen structuur aangesneden, die toegankelijk was vanaf de hoger beschreven ruimte rond vloer S24 (Figuur 40). De structuur kan in twee delen onderverdeeld worden: een westelijk deel, omsloten door muren S35, S36 en S37 en een oostelijk deel, omsloten door S37, S38/S39 en S40.

Muur **S35** (7,98m +TAW) was opgetrokken uit recuperatiemateriaal van orangerode bakstenen en vrij harde beige kalkmortel⁷². De binnenzijde van de structuur was mooi vlak afgewerkt, terwijl de noordzijde van de muur heel slordig gemetseld was. Deze onafgewerkte buitenkant is wellicht te koppelen aan de beperkte bewegingsruimte in de put die werd gegraven om de structuur aan te leggen. S35 was in verband gemetseld met **S36** en **S37**, die op dezelfde manier waren opgebouwd. Deze laatste waren iets hoger bewaard, respectievelijk tot 8,27m +TAW en 8,37m +TAW. Deze muren vormden samen een structuur die versmalde in oostelijke richting, van 1m breedte in het

⁷¹ Baksteenformaat: 7x13x6cm.

⁷² Baksteenformaten: 25x12x6cm, 23x10x4,5cm, 20x9,5x4,5cm.

westen tot 48cm ter hoogte van het oostelijke uiteinde van S37. Het oostelijk deel van S37 was volledig massief gemetseld tot tegen de zuidelijke (Doornikse) kelderwand. Waarom hier dergelijk zwaar metselwerk werd aangelegd en niet bij S36 aan westelijke zijde is onduidelijk. Aan oostelijke zijde werd S37 gekenmerkt door een afgewerkte hoek in zuidelijke richting, die mee bezet was met kalkmortel, parallel met S38.

Figuur 40. Overzichtsfoto van bakstenen muurwerk (S35, S36 & S37) en trap S40

S34 (8,40m +TAW) begrenste de noordzijde van het oostelijk deel van de structuur. Deze was opgebouwd uit recuperatiemateriaal van orangerode bakstenen en vrij harde beige kalkmortel⁷³. Net als bij het westelijke deel van de structuur was S34 aan de zuidzijde -de binnenkant van de structuur- mooi vlak afgewerkt en bezet met kalkmortel, waarop een zwarte aanslag kon worden waargenomen. De noordelijke zijde van de muur, tegen de ophogingspakketten, was ook hier heel slordig afgewerkt. De maximaal bewaarde hoogte van S34 t.o.v. vloer S49, die zich aan zuidelijke zijde van de muur bevond, bedroeg 95cm. Aan westelijke zijde vertoonde de muur een lichte knik t.o.v. muur S35: deze versprong ca. 10cm in zuidelijke richting. Beide waren evenwel met elkaar in verband gemetseld en zijn bijgevolg vermoedelijk in één keer opgetrokken. Aan oostelijke zijde kon ook het verband met S40 vastgesteld worden. S34 was over de noord-zuid georiënteerde muur S25 heen gemetseld, waaruit kon afgeleid worden dat de structuur in een jongere fase aan de interne opdeling werd toegevoegd.

Aan oostelijke zijde was de structuur toegankelijk via trap **S40** (8,26m +TAW), gekenmerkt door een breedte van 85cm. Deze was opgetrokken met orangerode/rode bakstenen en vrij harde beige kalkmortel⁷⁴. De trap was opgebouwd uit heel smalle bakstenen, die op hun lange zijde waren geplaatst. S40 bestond uit twee treden, elk van 23cm breed, met een zeer hoge optrede: de

⁷³ Baksteenformaten: 19/20x9,5/10x4,5cm.

⁷⁴ Baksteenformaat: 23x11,5x3,5cm.

bovenste trede had een hoogte van 34cm, de onderste maar liefst 50cm. Dit werd wellicht omwille van plaatsbesparende redenen zo opgebouwd.

S40 werd aan zuidelijke zijde begrensd door **S38** (8,29m +TAW), een bakstenen massief, die de oostelijke wand van de structuur vormde, opgetrokken met hetzelfde materiaalgebruik als S34. S38 had een lengte van 74cm en een breedte van 54cm, waardoor deze de volledige breedte van S40 besloeg. Vermoedelijk was de bovenzijde van S38 oorspronkelijk vlak afgewerkt op het niveau van de bovenste trede van S40, aangezien de hoger gelegen oostelijke scheidingsmuur van de structuur, **S39** (8,40m +TAW), ook bezet was aan westelijke zijde. Of de bovenzijde van S38 met tegels was afgewerkt of op een andere manier, kon niet meer bepaald worden.

S39 had een dikte van slechts ½ steen, waardoor deze een stuk smaller was dan de overige wanden van de structuur. Aan oostelijke zijde was de muur heel slordig afgewerkt. Dit zou wijzen op de aanwezigheid van een ophogingspakket aan deze zijde bij de aanleg ervan. Hieruit kan afgeleid worden dat de structuur niet gelijktijdig met vloer S24 gefunctioneerd heeft; dit kon ook reeds vastgesteld worden door het feit dat de structuur door de vloer heen sneed. De structuur moet bijgevolg pas aangelegd zijn bij een hoger (recenter) vloerniveau. Op welke hoogte dit niveau zich bevond kon echter niet meer bepaald worden.

Binnen de structuur kon, via een sondering, een vloerniveau vastgesteld worden: **S49** (7,44m +TAW). Aan oostelijke zijde, tegen trap S40, kwam een grote tegel voor in Doornikse kalksteen, met een lengte (oost-west) van 50cm en een minimale breedte van 30cm. Ten westen hiervan werd een bakstenen vloer aangetroffen, waarop eveneens een zwarte aanslag kon waargenomen worden⁷⁵. Op de grens tussen het oostelijk deel van de structuur en het smallere westelijke deel werd één rij bakstenen aangetroffen, die noord-zuid georiënteerd waren. De overige bakstenen waren oost-west georiënteerd.

Hoe deze structuur in de zuidwestelijke hoek van kelder -1.05 precies moet geïnterpreteerd worden is momenteel onduidelijk. De structuur, die toegankelijk was via een trap aan oostelijke zijde, wordt gekenmerkt door een atypische vorm. Er was een duidelijke tweedeling binnen de structuur aanwezig, met een (iets) bredere ruimte aan oostelijke zijde, die mogelijk als een soort werkruimte kan beschouwd worden en een smallere, vermoedelijk functionele, ruimte aan westelijke zijde. De vernauwing van de binnenruimte van het westelijke deel t.o.v. een bredere (werk)ruimte aan oostelijke zijde doet denken aan een ovenstructuur; er konden echter geen sporen op de wanden waargenomen worden, die zouden kunnen duiden op een grote hitte, waardoor dit uitgesloten leek. De zwarte aanslag, die zowel op de wanden als op de vloer werd aangetroffen, zou echter wel op een vorm van verbranding kunnen wijzen, hoewel niet met zekerheid kon vastgesteld worden of het hierbij om roet, dan wel een andere vorm van aanslag ging. De structuur was volledig opgevuld met een puinpakket; ook onderaan konden geen lagen geregistreerd worden, die meer inzicht zouden geven in de interpretatie van de structuur.

Bij de vergelijking van het vloerniveau binnen de structuur met de andere aangetroffen vloerniveaus, inclusief het huidige, kon vastgesteld worden dat het om een halfondergrondse -weliswaar binnen een reeds bestaande kelder- structuur ging. De vraag wat de functie precies was, blijft momenteel onbeantwoord.

Net ten noorden van deze structuur werd een restant van een andere structuur aangetroffen: **S32/S33** (Figuur 41). S33 (8,07m +TAW) betrof een bakstenen vloerniveau, opgebouwd uit rode bakstenen van 23/24x10,5/11x3cm. De heel geringe dikte van deze bakstenen doet vermoeden dat deze geproduceerd werden met het oog op het gebruik als vloerelement. De bakstenen leken schuin gepositioneerd te zijn t.o.v. de lange zijde van S32. S32 vormde een wand in kalkmortel rond

⁷⁵ Baksteenformaat: 25x12x?cm + recuperatiemateriaal.

S33, met het hoogst bewaarde punt op 8,24m +TAW. Deze wand bestond uitsluitend uit vrij zachte beige kalkmortel, die ruw tegen ophogingspakket S43 was aangebracht. De binnenzijde was mooi afgestreeken en de dikte van de wand bedroeg ca. 3cm. Het bewaarde restant leek een ovale vorm te vertegenwoordigen. De volledige vorm was echter niet te achterhalen, aangezien de structuur aan westelijke zijde zwaar verstoord was door de recente vergraving aan de westelijke zijde van kelder -1.05. Aangezien er niet meer informatie met betrekking tot de structuur kon verzameld worden tijdens het onderzoek, is de functie ervan ook hier onduidelijk.

Figuur 41. Detailopname van bakstenen structuur (S32 & S33)

Tegen de oostelijke wand van de kelder werd **S48** (8,13m +TAW) nog aangetroffen tegen de noordelijke rand van de meer zuidelijke toegangstrap tot de kelder (Figuur 42). S48 betrof een muur, opgetrokken met recuperatiemateriaal van rode bakstenen en vrij zachte beige kalkmortel⁷⁶. De muur had een dikte van ca. 25cm en er waren nog 3 baksteenlagen (ca. 23cm) bewaard. Het oostelijke uiteinde bevond zich tegen de oostelijke kelderwand; 61cm (binnenwerks) ten westen hiervan maakte de muur een hoek in zuidelijke richting, waar deze aansloot op de keldertrap (lengte: 84cm). Mogelijk kan S48 geïnterpreteerd worden als een restant van een veegput in de hoek van de toegangstrap.

⁷⁶ Baksteenformaat: ?x13/13,5x6cm.

Figuur 42. Detailopname van de mogelijke bakstenen veegput (S48)

3.2.6. KELDER -1.07

Aan de noordelijke zijde van kelder -1.07 werd bakstenen muur **S108** (9,39m +TAW) aangetroffen. Deze was opgetrokken met rode bakstenen en vrij harde beige kalkmortel⁷⁷. S108 betrof de fundering van de noordelijke kelderwand, met een totale breedte van 1,18m, waarbij deze ca. 30cm uitsprong t.o.v. de muur in kelder -1.01 en ca. 23cm in kelder -1.07. S108 was heel slordig gemetseld; enkel de bovenste laag bakstenen was mooi vlak gemetseld, vanaf waar de huidige kelderwand werd opgetrokken. De fundering had een minimale diepte van 46cm tot op de uitgraafdiepte; de onderzijde werd niet bereikt. Aan westelijke zijde was S108 tegen de scheidingsmuur tussen kelders -1.07 en -1.08 aan gemetseld; aan oostelijke zijde was deze tegen de bakstenen fundering van de oostelijke muur van kelder -1.07 gemetseld (S109), waardoor S108 als jonger te beschouwen is.

⁷⁷ Baksteenformaten: ?x8x4/4,5cm, ?x11/11,5x5cm.

Figuur 43. Overzichtsfoto van S106

S109 (9,22m +TAW) betrof de bakstenen versnijding van de oostelijke kelderwand. Deze bestond uit recuperatiemateriaal van rode bakstenen en harde witbeige kalkmortel⁷⁸. S109 was heel slordig gemetseld en vormde zelfs geen rechte lijn t.o.v. het opgaande metselwerk: ter hoogte van het noordelijk en zuidelijk deel van de muur was er geen versnijding aanwezig, terwijl deze centraal een breedte tot 26cm had. Hierdoor ontstond quasi een ‘boogvorm’. Centraal hierin was ook een groot blok gerecupereerd metselwerkmassief geplaatst, dat schuin in de fundering was gemetseld. De boogvorm was m.a.w. niet intentioneel aangelegd, maar eerder het resultaat van het slordige metselwerk. S109 kan als de andere zijde van muur S115 in kelder -1.02 beschouwd worden.

Ook langs de zuidelijke kelderwand kon een bakstenen versnijding vastgesteld worden: **S112** (8,97m +TAW). Deze was opgebouwd uit recuperatiemateriaal van rode bakstenen en vrij harde beige kalkmortel⁷⁹. Bij S112 konden twee versnijdingen waargenomen worden. De bovenste versnijding had een breedte van 8cm, de tweede bevond zich één baksteenlaag (6cm) lager en had een breedte van 4cm. De onderzijde werd niet bereikt. Deze versnijding kon enkel langs het westelijke deel van de muur vastgesteld worden en liep tot aan de hoek van de zuidelijke deuropening in de kelder. Aan oostelijke zijde kwam dit niet voor, aangezien hier nog een gedeelte van het oorspronkelijke opgaande metselwerk in Doornikse kalksteen bewaard was gebleven in de kelderwand (zie hoger).

In de zuidelijke helft van de kelder bevond zich muur **S106** (9,42m +TAW) (Figuur 43). Deze was opgetrokken met recuperatiemateriaal van rode bakstenen en harde witte kalkmortel⁸⁰. S106 was

⁷⁸ Baksteenformaat: ?x12x5/6cm. In het metselwerk waren gerecupereerde fragmenten met resten kalkverf aanwezig.

⁷⁹ Baksteenformaat: ?x9/10x5cm.

⁸⁰ Baksteenformaten: ?x10/11/11,5x4,5/5cm.

slechts ½ steen dik en over nog één baksteenlaag bewaard gebleven. De muur was oost-west georiënteerd en liep over een afstand van 5,30m van de noordelijke hoek van de deuropening naar kelder -1.08 parallel met de zuidelijke kelderwand. Voorbij de zuidelijke deuropening in de kelder maakte de muur een hoek in noordelijke richting, richting de deuropening naar kelder -1.01, tot aan zuil S107. S106 was vrij slordig gemetseld en was integraal aangelegd op een dik puinpakket, dat over de hele kelderruimte voorkwam. De muur kan geïnterpreteerd worden als de fundering van een binnenindeling van kelder -1.07. Aangezien de muur stopte tegen zuil S107, kan de vraag hierbij gesteld worden of de zuil nog zichtbaar was bij de aanleg van de muur. Het is echter meer plausibel dat omwille van de zuil hier geen fundering nodig was en de fundering werd verdergezet achter de zuil. Dit noordelijk deel was echter niet meer bewaard en waarschijnlijk volledig uitgebroken na de opgave ervan.

3.2.7. KELDER -1.08

Tegen de westelijke zijde van zuilbasis S87 werd een restant van een oost-west georiënteerde muur aangetroffen, **S81**, vanaf 9,22m +TAW (Figuur 44). Deze was opgetrokken met oranje-rode bakstenen en vrij zachte beige kalkmortel⁸¹. De muur had een dikte van ca. 25cm en in totaal waren nog maximaal 3 baksteenlagen (17,5cm) bewaard. Aan westelijke zijde was de muur volledig uitgebroken; de muur kon nog over een lengte van 1,62m geregistreerd worden. Centraal in de muur, vanaf 64cm t.o.v. de zuilbasis, kon een zone afgebakend worden van 61cm lang, waarbij aan beide zijden een bouwnaad kon vastgesteld worden. Deze zone werd gekenmerkt door het gebruik van bruinrode bakstenen van hetzelfde formaat. Vermoedelijk betrof het hier een lokale reparatie in de muur. Omwille van de ligging kan S81 geïnterpreteerd worden als een restant van een interne indeling in de kelderruimte.

Figuur 44. Overzichtsfoto van S81

Ter hoogte van de centrale zuil werd tegen de noordelijke kelderwand muur **S86** (9,30m +TAW) aangetroffen (Figuur 45). Deze was opgebouwd uit hetzelfde materiaalgebruik als muur S81. S86 was noord-zuid georiënteerd, met de noordelijke zijde tegen de noordelijke kelderwand aan

⁸¹ Baksteenformaat: 24/25x11,5x5cm.

gemetseld. Aan zuidelijke zijde was de muur uitgebroken, in totaal kon nog 1,33m onderzocht worden. S86 had een dikte van 25cm en er waren nog maximaal 5 baksteenlagen (30cm) bewaard. S86 liep ook in de richting van het centrum van de zuil; er kon echter niet bepaald worden of de muur oorspronkelijk tot tegen de zuil aan was gemetseld.

Figuur 45. Detailopname van S86

S88 (9,25m +TAW) betrof een oost-west verlopende muur, die tegen de oostelijke wand van de kelder aan was gebouwd (Figuur 46). Ook deze muur was opgetrokken met hetzelfde materiaalgebruik als de overige twee muren. S88 was eveneens 1 steen dik en er waren nog 5 baksteenlagen bewaard. De lengte van S88 bedroeg 2,66m. Aan westelijke zijde was de muur volledig uitgebroken en was het westelijke uiteinde van het restant licht verzakt. Of deze verzakking te wijten is aan het onderliggende pakket of aan de uitbraak van de muur kon niet met zekerheid vastgesteld worden. In hoeverre muur S88 in verband stond met muur S86 kon niet bepaald worden. Beide muren kunnen evenwel eveneens gekoppeld worden aan een interne opdeling van de kelder. Hun positie, vlakbij de noordelijke toegang tot de kelder, is evenwel vreemd. Door beide muren werd er immers een ruimte aan de trap afgebakend met een breedte van amper 1,25m. Mogelijk kunnen de muren geïnterpreteerd worden als een vorm van luchtsas of als stutmuren om de doorgang tot de kelder vrij te houden; er kon immers ter hoogte van de kelderramen vastgesteld worden dat er minstens één gefungeerd heeft als stortkoker, toen de kelder -of althans de noordwestelijke hoek ervan- gebruikt werd als kolenkelder.

Figuur 46. Overzichtsfoto van S88

S82 (9,38m +TAW) tenslotte betrof een bakstenen putstructuur, net ten westen van de centrale zuilbasis (Figuur 47). De structuur was opgebouwd uit rode bakstenen en zeer harde grijze kalkmortel⁸². S82 had een rechthoekig grondplan, met een lengte (binnenwerks) van 94cm en een breedte (binnenwerks) van 42cm. De bodem van de structuur bevond zich 80cm dieper dan het bovenste bewaarde niveau. De hele binnenzijde van de put, inclusief de vloer, was bezet met lichtgrijze kalkmortel, waarop duidelijk een zwarte aanslag voorkwam. Deze aanslag kan gelinkt worden aan de vulling (S83) van de put, die vermoedelijk bestond uit steenkoolafval, zowel gruis als vrij grote fragmenten. S82 kan mogelijk beschouwd worden als een vorm van veegput, die in verband kan gebracht worden met de functie als kolenkelder. Deze structuur dient, op basis van het materiaalgebruik, wel in een jongere periode gesitueerd te worden dan de overige aangetroffen bakstenen muren.

Figuur 47. Detailopname van bakstenen structuur (S82 & S83)

⁸² Baksteenformaat: 17,5x8,5x4,5/5cm.

Kelder	Spoornr	Baksteenformaten (lxbxh)		
-101	114	-		
-102	115	?x11x5	?x12,5x6	?x10,5x5
	122	20x?x4,5	?x12x5,5	?x11x5
	123	20x9,5x4,5	?x11x5	?x12x5
	124	22x12,5x5	?x10x?	
-103	1	?x12/13x6	?x11x5	
	3	?x14x7		
	12	?x13x6	?x12x5,5	?x9x4,5
	15	?x11,5/12/13x5,5		
	16	?x10,5/11x5/5,5	?x13x?	
	17	?x10,5/11x5/5,5	?x13x?	
	20	?x9/10x?		
	21	?x11/12x5,5/6		
-104	128	23x12x5		
	129	-		
	130	27/28x13x6		
	137	?x12,5x6	?x10x5	
	138	20/21x10/10,5x4,5/5		
	141	?x10,5x5 (1 fragm)		
	143	?x9/9,5/10x5/5,5		
	166	?x10,5x5	?x12x6	
-105	23	24/25x11/11,5x5/5,5		
	25	25x11,5x5,5	25x13,5x5,5	
	26	25x11,5x5,5	25x13,5x5,5	
	31	?x13x6		
	34	19/20x9,5/10x4,5		
	35	25x12x6	?x10x4,5	?x9,5x4,5
	38	-		
	39	-		
	40	23x11,5x3,5		
	48	?x13/13,5x6		
	61	?x13x6	?x10x4,5	?x11x5
-107	106	?x10/11/11,5x4,5/5		
	108	?x8x4/4,5	?x11/11,5x5	
	109	?x12x5/6		
	112	?x9/10x5		
-108	81	24/25x11,5x5		
	82	17,5x8,5x4,5/5		
	86	24,5x11/11,5x5		
	88	24,5x11/11,5x4,5/5		

Tabel 2. Overzicht van de aangetroffen baksteenformaten

3.3. KUILEN

Op de uitgraafdiepte konden in de meeste kelders verschillende kuilen geregistreerd worden. Het niveau waarop quasi alle kuilen werden geregistreerd, situeert zich op ca. 8,90m +TAW. Op enkele plaatsen bevond er zich op de uitgraafdiepte nog een (ophogings)pakket, dat eventueel dieper gelegen kuilen nog kon afdekken. Deze werden hier niet in detail beschreven. Voor een volledige beschrijving van alle kuilen/pakketten kan verwezen worden naar bijlage 1.

3.3.1. KELDER -1.02

Figuur 48. Detailplan, kuilen in kelders -1.02 en -1.03

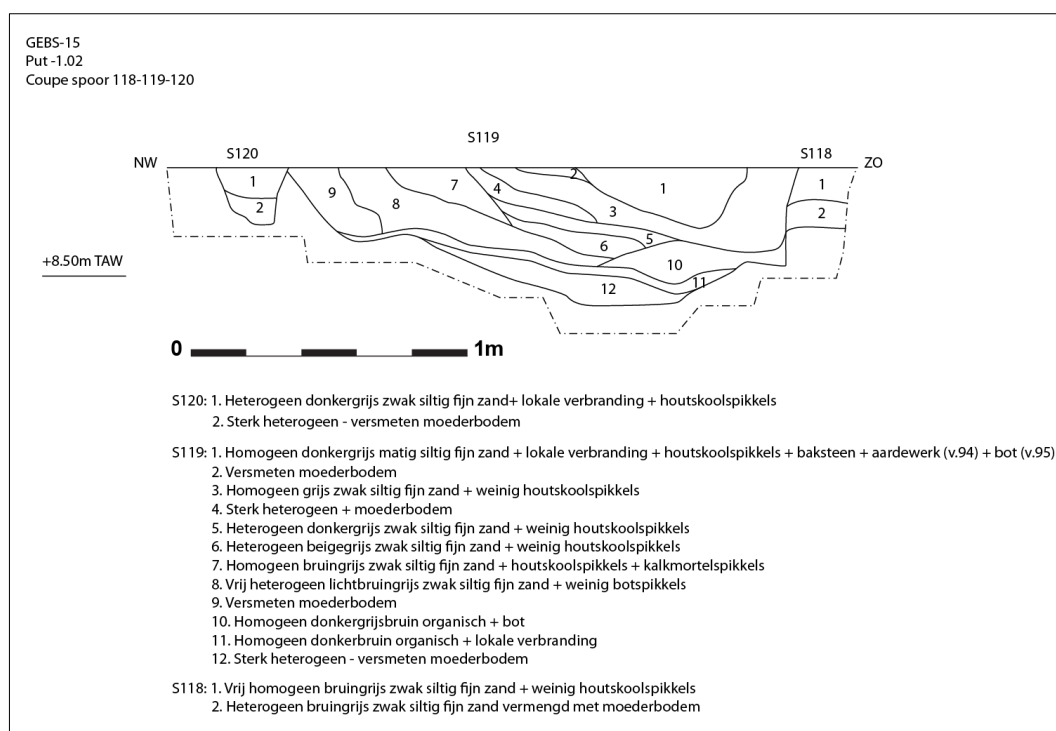
In kelder -1.02 werden twee kuilen aangetroffen. **S121** betrof een kuil in het noorden van de kelder met een onregelmatige vorm, een lengte van ca. 2,20m en een maximale breedte van 1,58m. De vulling bestond uit sterk heterogeen donkerbruingrijs zand met veel kleine puinfragmenten, waaronder baksteen, kalkmortel en Doornikse kalksteen. Vermoedelijk kan de kuil in verband gebracht worden met een afbraak- of verbouwingsfase.

Kuil **S119** bevond zich ter hoogte van de zuidwestelijke hoek van steunbeer S124 (Figuur 49). De kuil had vermoedelijk een vrij ronde vorm, met een lengte van 1,88m en een minimale breedte van 1,20m. De oostelijke zijde van de kuil was verstoord door de aanleg van de scheidingsmuur tussen kelders -1.02 en -1.03, waardoor de oorspronkelijke afmetingen niet meer konden bepaald worden. De bodem van de kuil kende een onregelmatige vorm, met het diepste punt op 8,40m +TAW. S119 werd gekenmerkt door een sterk gelaagde opvulling (Figuur 50), waarbij zowel bovenaan (L1) als onderaan (L11) concentraties verbande bodem in het vullingspakket voorkwamen. Dit kan gekoppeld worden aan de kuilen, die in kelder -1.03 aangetroffen werden

(zie verder). Aan noordelijke zijde werd de rand van de kuil oversneden door een mogelijk restant van een greppelsegment (**S120**), met een breedte van 26cm en een diepte van 20cm⁸³.

Figuur 49. Coupefoto van kuil S119

Figuur 50. Coupetekening S119

⁸³ Aangezien dit slechts een heel klein restant betrof, konden hier geen verdere interpretaties aan gekoppeld worden.

3.3.2. KELDER -1.03

In kelder -1.03 bevonden zich verschillende kuilen, waarbij de kuilen in de zuidelijke helft van de kelder waren ingegraven in het daar aanwezige pakket (S13). Of er zich onder dit pakket nog kuilen bevonden, werd niet onderzocht. In het noordelijk deel van de kelder waren de kuilen (S4, S5 en S6) rechtstreeks in de moederbodem ingegraven. De kuilen in kelder -1.03 werden in grondvlak geregistreerd voorafgaand aan de beslissing om de uitgraafdiepte in alle kelders te verlagen (ca. 9,00m +TAW); na de tweede fase van uitgraven in deze kelder kwamen er geen extra kuilen aan het licht.

S4 had een min of meer rechthoekig grondplan met een lengte van 57cm en een maximale breedte van 47cm. De kuil had een sterk heterogene vulling, bestaande uit versmeten moederbodem. Omwille van het ontbreken van enige vorm van aanleggleuf van S3, leek de kuil tegen S3 aangelegd te zijn, waardoor deze als jonger te beschouwen zou zijn. Er kon echter geen dateerbaar vondstmateriaal uit gerecupereerd worden.

Kuil **S5** betrof een min of meer rechthoekige kuil, met een lengte van ca. 2m en een breedte van 1,56m. Zowel aan noordelijke als aan zuidelijke zijde kwam er een uitstulping voor in de vorm. Er kon echter niet worden vastgesteld of dit intentioneel gebeurde of niet. De bodem van de kuil, die licht onregelmatig was van vorm, bevond zich op ca. 8,24m +TAW. S5 werd gekenmerkt door één vullingspakket, bestaande uit sterk heterogeen donkergrijsbruin organisch zand, waarin kleine baksteenfragmenten, houtskoolspikkels en een kleine hoeveelheid verbrande bodem voorkwamen. Uit het vullingspakket konden daarnaast ook nog aardewerk- en botfragmenten verzameld worden.

Figuur 51. Overzichtsfoto van kelder -1.03

De vorm van kuil **S6**, net ten westen van kuil **S5**, kon niet meer bepaald worden, aangezien deze zich tegen muur **S21** bevond. **S6** had een lengte van 76cm en een minimale breedte van 40cm. De vulling bestond uit sterk heterogeen donkerbruin zand, vermengd met moederbodem, met als inclusies vrij veel houtskoolspikkels, kalkmortelspikkels en enkele vlekjes verbrand materiaal.

Ten zuiden van kuil **S5** werd kuil **S7** aangetroffen, gekenmerkt door een sterk onregelmatige vorm (Figuur 52). **S7** had een minimale lengte van 2,20m en een maximale breedte van 1,14m. Aan westelijke zijde versmalde de kuil tot een breedte van 46cm. De centrale vulling betrof heterogeen donkergrijs silteus zand met kalkmortelspikkels en vrij veel houtskoolspikkels. Rondom kon een sterk verbrande roodbruine rand waargenomen worden, die er op wijst dat in de kuil *in situ* verbrand was. Aan oostelijke zijde werd nog een zwarte rand rond de verbrande rand vastgesteld. De min of meer lensvormige bodem van **S7** bevond zich op ca. 8,74m +TAW (26cm diep). De onderzijde bestond eveneens uit een zwart, organisch, pakket. Hoe dit pakket moet beschouwd worden, is onduidelijk. De versmalling aan westelijke zijde zou er mogelijk op kunnen duiden dat **S7** als een kleine veldoven te interpreteren is.

Figuur 52. Overzichtsfoto van kuil S7

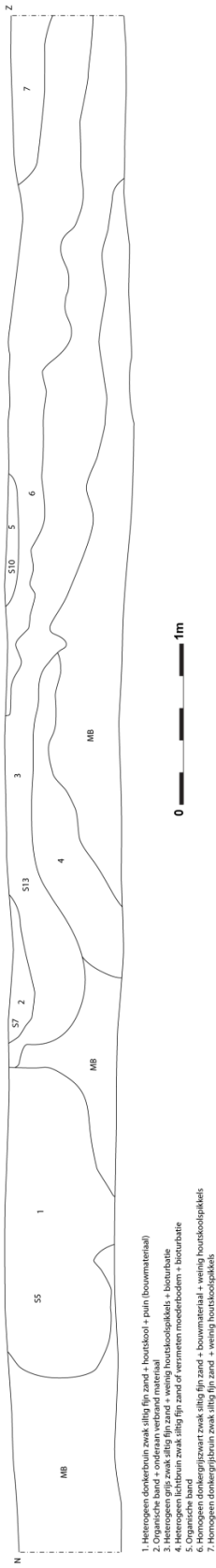
Ook kuil **S10** werd gekenmerkt door eenzelfde, verbrande roodbruine rand rondom, die wijst op *in situ* verbranding (Figuur 53). S10 had een vrij ovale vorm, met een lengte van 2,30m en een breedte van 1,62m. Het centrale opvullingspakket, waarmee de kuil gedempt werd, bestond uit een sterk heterogeen pakket silteus zand, waarin houtskoolspikkels en botmateriaal werd aangetroffen. Ook S10 werd gekenmerkt door een lensvormige bodem; deze bevond zich op 8,82m +TAW (18cm diep), waarbij opnieuw een zwarte laag werd vastgesteld.

S7 en S10 waren m.a.w. identiek opgebouwd. Het voorkomen van deze *in situ* verbrande kuilen, samen met het verbrand materiaal, dat in verschillende kuilen hierrond werd aangetroffen, doet vermoeden dat hier een kleinschalige vorm van artisanale activiteiten geregistreerd kon worden. Welke activiteiten werden uitgevoerd, kon niet bepaald worden.

Figuur 53. Overzichtsfoto kuil S10

GEBS-15
 Put-1.03
 Profiel 2
 Coupespoor S7: D-13

1. Heterogeen donkerbruin zwak silig fijn zand + houtskool + puin (bouwmaterial)
2. Organische band + onderaan verbrand materiaal
3. Heterogeen grijs zwak silig fijn zand + weinig houtskoolspakkelet + bioturbatie
4. Heterogeen donkerbruin zwak silig fijn zand of vezelruten mosdekkend + bioturbatie
5. Organische band
6. Homogeen donkergrijswaart zwak silig fijn zand + bouwmaterial + weinig houtskoolspakkelet
7. Homogeen donkergrijswaart zwak silig fijn zand + weinig houtskoolspakkelet

Figuur 54. Coupetekening S7 en S10

Kuil **S8** werd oversneden door S7. Deze had een min of meer ovale vorm, met een minimale lengte van 68cm en een breedte van 48cm. Het vullingspakket bestond uit vrij homogeen donkergrijs zand met vrij veel houtskoolspikkels. S8 oversneed op zijn beurt kuil **S9**, een vermoedelijk rechthoekige kuil met een minimale lengte van 92cm en een breedte van 60cm. De vulling betrof een sterk heterogeen pakket versmeten moederbodem, vermengd met grijs zand. Beide kuilen waren heel ondiep bewaard: na het verdiepen naar de nieuwe uitgraafdiepte konden deze niet meer waargenomen worden.

3.3.3. Kelder -1.04

In kelder -1.04 konden heel wat kuilen afgelijnd worden op de uitgraafdiepte. Bij verschillende van de sporen bleek echter dat het om de onderzijde van de afgegraven ophogingspakketten ging.

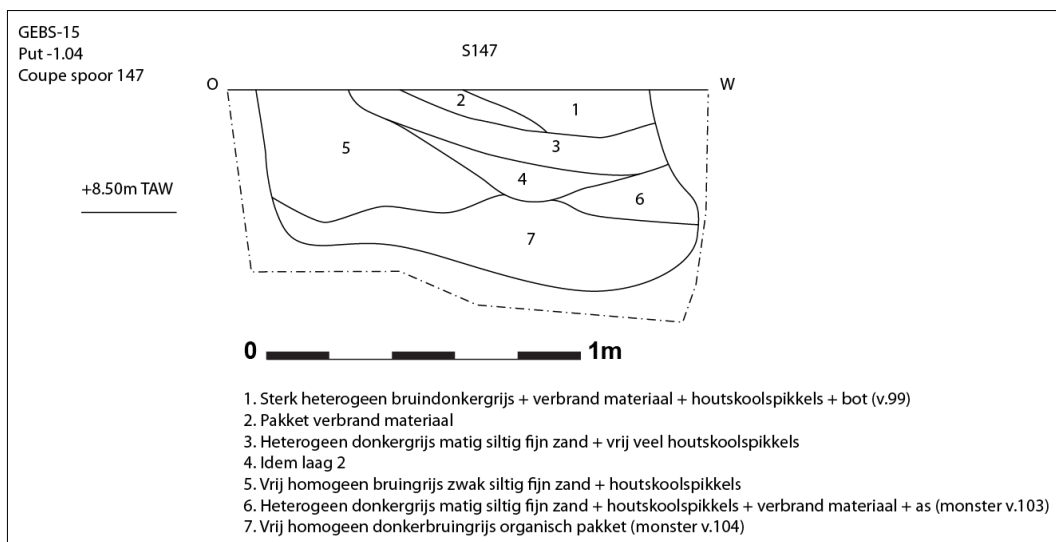

Figuur 55. Detailplan, kuilen in kelders -1.04 en -1.05

Aan noordelijke zijde bevond zich, net tegen de zuidelijke rand van natuurstenen muur S131, **S133**. Aan oostelijke zijde werd het verdere verloop van S133 oversneden door de aanleg van muur S132. S133 had hier een breedte van 12cm; het spoor werd breder in oostelijke richting, tot 53cm ter hoogte van muur S141. De opvulling betrof vrij heterogeen donkergrijs/bruinigrijs zand met houtskoolspikkels en weinig kalkmortelspikkels. De onderzijde van S133 correspondeerde met de onderzijde van S131, waardoor deze als de aanlegsluif van de muur kan geïnterpreteerd worden. S133 oversneed kuil **S150**, een kuil waarvan de afmetingen niet konden bepaald worden, aangezien deze aan quasi alle zijden verstoord werd door andere sporen. In doorsnede kon wel vastgesteld worden dat de kuil zich vooral in westelijke richting manifesteerde. De bodem van de kuil bevond zich op 8,00m +TAW, 90cm onder de uitgraafdiepte. Uit de vulling, bestaande uit een sterk heterogeen pakket met een losse textuur, waarin vrij veel organisch materiaal werd aangetroffen, kon evenwel dateerbaar vondstmateriaal gerecupereerd worden.

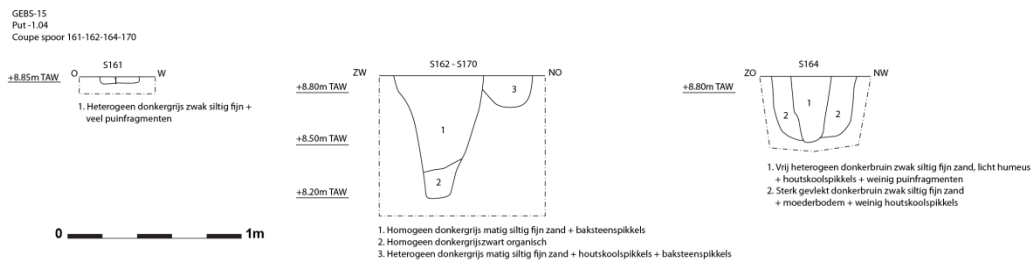
S134, bestaande uit een sterk heterogeen pakket, en **S135**, bestaande uit vrij homogeen donkerbruingrijs zand met veel kleine puinfragmenten, bevonden zich tegen de noordelijke wand van kelder -1.04. Beide sporen bevonden zich net boven muur S155 en kunnen waarschijnlijk aan de uitbraak en opgave van de muur gekoppeld worden. Uit S135 kon dateerbaar vondstmateriaal verzameld worden.

Kuil **S147** bevond zich centraal in de noordelijke helft van de kelder. S147 had een vrij ovale vorm, met een lengte van 1,48m en een breedte van 1,00m. De kuil werd gekenmerkt door heel rechte wanden en een lensvormige bodem op 8,27m +TAW (Figuur 56). Het onderste vullingspakket bestond uit een vrij homogeen donkerbruin organisch pakket, wat er mogelijk op zou kunnen wijzen dat de kuil enige tijd heeft open gelegen alvorens deze gedempt werd. In de opvulling werden nog enkele spikkels verbrand materiaal aangetroffen en mogelijk ook wat asresten. Op basis hiervan kan S147 eventueel in ca. dezelfde periode geplaatst worden als de kuilen in kelder -1.03, die zich ca. 6,5m ten noorden hiervan bevinden.

Figuur 56. Coupetekening S147

S152 betrof vermoedelijk de aanlegkuil van natuurstenen pijler S139. De kuil kon echter ook nog verder in zuidelijke richting vastgesteld worden, met een totale lengte van 1,80m, waardoor dit niet met zekerheid kan gesteld worden. S152 oversneed 3 kuilen: S151, S154 en S159, waarbij S159 op basis van stratigrafie als jongste kuil kan beschouwd worden. **S151** had een onregelmatige vorm, met een minimale lengte van 1,82m en een maximale breedte van 1,56m. De opvulling bestond uit heterogeen donkerbruin/grijsbruin zand met houtskoolspikkels, kalkmortelspikkels en -fragmenten, kleine baksteenfragmenten en lokaal wat verbrand materiaal. **S154** had een lengte van ca. 2,40m en een breedte van 1,74m, met een sterk heterogeen gevlekte vulling, waarin kleine puinfragmenten voorkwamen. **S159** had vermoedelijk een min of meer vierkant grondplan met afgeronde hoeken, met een lengte van 1,52m en een minimale breedte van 1,24m. De opvulling bestond uit vrij heterogeen grijsbruin zand met vrij veel kalkmortel- en houtskoolspikkels en heel weinig baksteenspikkels.

Figuur 57. Coupetekening S161, 162 en S164

Ten zuiden van S159 werd paalkuil **S161** aangetroffen. Deze had een vierkante vorm, met zijden van 24cm. S161 was slechts 4cm diep bewaard, met een vlakke bodem. De opvulling bestond uit heterogeen donkergrijs zand met veel kleine puinsspikkels.

In de zuidwestelijke hoek van de kelder bevonden er zich twee elkaar oversnijdende paalkuilen: S170 oversneed S162. **S162** had een rechthoekige vorm, met een lengte van 50cm en een breedte van ca. 32cm. De komvormige bodem bevond zich op 18cm diepte. **S170** had een lengte van 70cm en een breedte van 50cm. De bodem bevond zich op 70cm diepte. Onderaan kon een organisch pakket in de vulling geregistreerd worden.

Ten oosten hiervan bevond zich een grote rechthoekige kuil met afgeronde hoeken: **S163**. De kuil had een lengte van 2,80m en een breedte van 1,76m. De bodem van de kuil was vrij vlak op ca. 45cm diepte; lokaal bevond deze zich iets dieper, op 62cm. De opvulling van S163 bestond uit een sterk heterogeen pakket met vrij veel kleine puinfragmenten en –spikkels. De rand van de kuil vertoonde meer vermenging met moederbodem.

Net ten zuiden van S163 werd paalkuil **S164** aangetroffen. Deze had een vierkant grondplan met een zijde van ca. 48cm. De bodem bevond zich op 38cm diepte. In doorsnede kon op basis van de vullingspakketten het onderscheid nog bepaald worden tussen de insteek en de paalkern.

De verschillende paalkuilen, die in deze kelder werden aangetroffen zijn moeilijk aan elkaar te koppelen. Vermoedelijk vertegenwoordigen ze, op basis van het verschil in dimensies, elk een andere structuur, waardoor ze niet aan elkaar gelinkt kunnen worden.

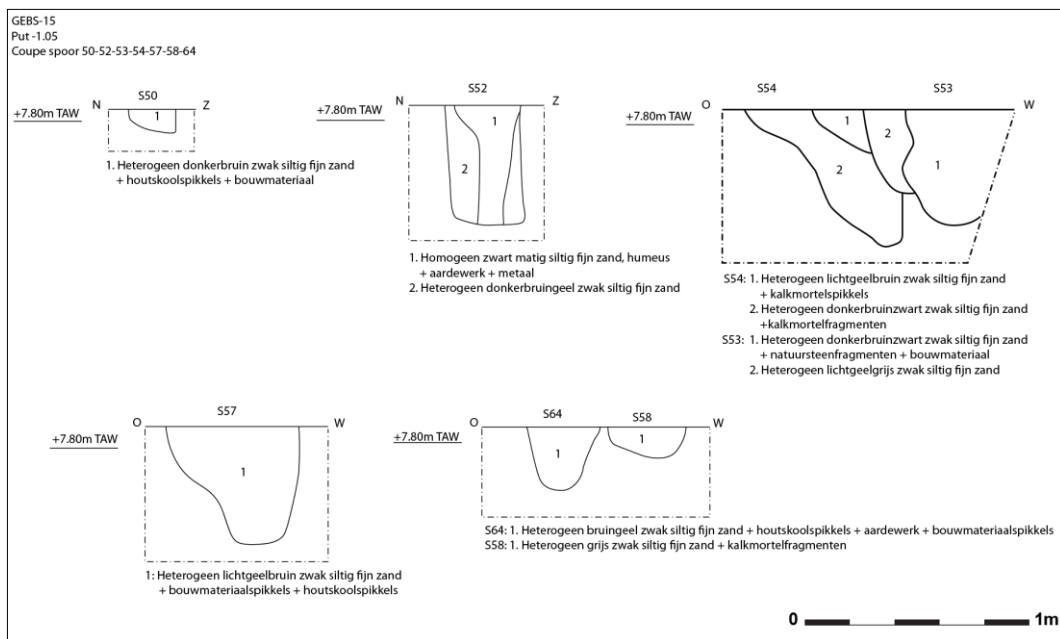
3.3.4. KELDER -1.05

In de zuidoostelijke hoek van kelder -1.05 werden enkele kuilen aangetroffen, die in de moederbodem ingegraven waren. Het niveau waarop de kuilen in de kelder werden geregistreerd, bevond zich op ca. 7,90m +TAW, 1m lager dan de kuilen in de overige kelders.

Centraal in deze zone bevond zich kuil **S53**, met een lengte van 2,30m en een breedte die varieerde van 1,84m aan zuidelijke zijde tot ca. 1,10m aan noordelijke zijde. De kuil had een min of meer vlakke bodem op 50cm diepte. Het vullingspakket bestond uit sterk heterogeen donkergrijs zand, waarin veel kalkmortel was vermengd, alsook vrij veel houtskoolspikkels en fragmenten Doornikse kalksteen. De kuil werd vermoedelijk gedempt bij een verbouwings- of afbraakfase van één van de Doornikse gebouwen.

Figuur 58. Detailopname van paalkuil S58

Figuur 59. Coupetekening S50, S52, S53-54, S57 en S58-64

S53 oversneet aan zuidelijke zijde paalkuil **S54**. Deze had een vrij vierkante vorm in grondvlak, met een zijde van ca. 50cm. In doorsnede had S54 aan oostelijke zijde een heel schuine insteek t.o.v. de rechte, westelijke zijde; de bodem bevond zich op 61cm diepte. Het grootste deel van de vulling bestond uit heterogeen donkerbruin tot zwart zand; bovenaan werd nog een tweede vullingspakket geregistreerd aan westelijke zijde, bestaande uit versmeten moederbodem.

Kuil **S58**, net ten zuiden hiervan, werd aanvankelijk aangeduid als 1 kuil; bij het couperen werd echter duidelijk dat het twee kleine (paal)kuilen betrof (S58 en S64), elk met een diameter van ca. 32cm (Figuur 58). De bodem van S58, de meest westelijke paalkuil, bevond zich op 14cm diepte; die van S64 op 26cm diepte. De twee kuilen hadden een sterk gelijkaardig vullingspakket,

bestaande uit heterogeen grijsbruin zand, vermengd met moederbodem en weinig inclusies. Uit de vulling van S64 kon tevens wat dateerbaar vondstmateriaal gerecupereerd worden.

Net ten westen van S58 werd nog een paalkuil aangetroffen, **S57**, met een diameter van ca. 56cm. De vulling bestond hoofdzakelijk uit versmeten moederbodem, waardoor deze zich minder scherp aftekende dan de andere kuilen. In doorsnede vertoonde de kuil aan oostelijke zijde een schuine insteek en een rechte aan westelijke zijde. De bodem bevond zich op 52cm diepte.

Paalkuil **S52** bevond zich aan oostelijke zijde van kuil S53, net aan de basis van de toegangstrap tot de kelder (Figuur 60). S52 had een rechthoekige vorm, met een lengte van minimaal 42cm en een breedte van 33cm. In doorsnede kon opnieuw het onderscheid tussen paalkuil en paalgat duidelijk vastgesteld worden. Deze laatste tekende zich af door een bijna zwarte, humeuze vulling t.o.v. de donkerbruingele vulling van de paalkuil. S52 werd gekenmerkt door rechte wanden en een vlakke bodem op 53cm diepte.

Figuur 60. Detailopname van paalkuil S52

Paalkuil **S50** bevond zich ten noorden hiervan, tegen muur S48. Deze had een vierkante vorm, met een zijde van ca. 20cm. De vulling bestond uit heterogeen donkerbruin zand, met weinig houtskoolspikkels en kleine baksteenfragmenten. De bodem, die vrij vlak was, bevond zich op ca. 10cm diepte.

In het noordelijk deel van kelder -1.05 werden twee kuilen aangetroffen, waarvan de vulling volledig bestond uit puin: S60 en S62. **S60** betrof een rechthoekige kuil, met een lengte van 109cm en een breedte van 55cm. De noordoostelijke hoek van de kuil werd doorsneden door de recente verstoring in de kelder. **S62** had een ronde vorm, met een diameter van ca. 85cm.

Ten zuidoosten van S62 werd kuil **S67** aangetroffen, eveneens gekenmerkt door een ronde vorm, met een diameter van 67cm (Figuur 61). In doorsnede werd de kuil gekenmerkt door een trogvormig profiel, met een lensvormige bodem op 52cm diepte. De vulling van de kuil bestond uit verschillende lagen, waarin weinig tot geen antropogene inclusies voorkwamen.

Figuur 61. Detailopname van kuil S67

Kuil S67 doorsnede aan zuidelijke zijde kuil S66. Deze had een langgerekte vorm, met een minimale lengte van 1,15m en een breedte van 54cm. De bodem bevond zich op 34cm diepte en het vullingspakket bestond uit vrij homogeen donkerbruingrijs silteus zand met weinig kleine baksteenfragmenten en houtskoolspikkels. Uit de vulling kon dateerbaar vondstmateriaal verzameld worden.

3.3.5. KELDER -1.08

In kelder -1.08 konden de meeste kuilen geregistreerd worden in het westelijke deel van de kelder, waar reeds de moederbodem werd bereikt. Het oostelijke deel bestond voornamelijk nog uit ophogingspakketten op de uitgraafdiepte.

In de noordwestelijke hoek werd kuil S75 aangetroffen. Deze had een ovale vorm in grondvlak, met een lengte van 1,12m en een breedte van 71cm. In doorsnede vertoonde de kuil een vrij onregelmatig profiel, met de bodem op 26cm diepte; het diepste deel bevond zich asymmetrisch, meer naar het noordelijke deel toe. De vulling bestond uit een homogeen, donkerbruin, sterk humeus pakket, met kleine fragmenten Doornikse kalksteen en kalkmortel, waaruit aardewerk en botmateriaal kon verzameld worden.

Figuur 62. Detailplan, kuilen in kelder -1.08

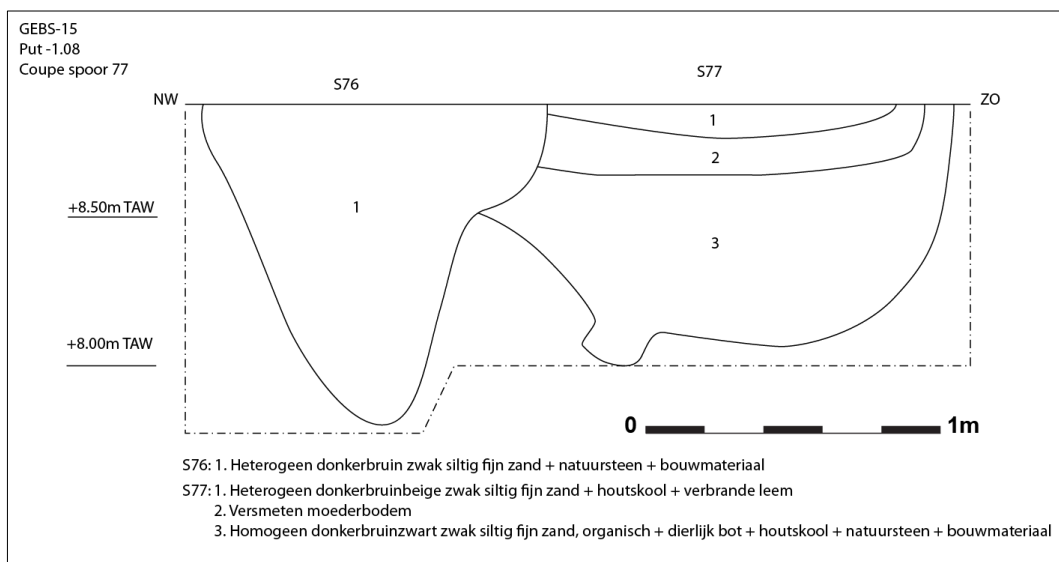

Figuur 63. Overzichtsfoto van kelder -1.08

S75 oversneed aan zuidoostelijke zijde kuil **S77**, die gekenmerkt werd door een ronde vorm met een diameter van ca. 1,75m. In doorsnede had de kuil een komvormig profiel, met de bodem op 81cm diepte (Figuur 64, Figuur 65). Het overgrote deel van de vulling van de kuil bestond uit een homogeen donkerbruin/zwart pakket humeus zand, waarin botmateriaal, houtskoolspikkels en fragmenten bouwmetaal voorkwamen (L3). Dit pakket werd afgedekt door een laag versmeten moederbodem (L2) en een heterogene donkerbruinbeige laag, waarin houtskoolspikkels en verbrand materiaal werd waargenomen (L1).

Figuur 64. Coupefoto van kuil S77

Figuur 65. Coupetekening S76-S77

S77 werd aan noordelijke zijde oversneden door kuil **S76**, met een vrij ronde vorm met een diameter van ca. 1,24m. In doorsnede vertoonde de kuil een trogvormig profiel, met de bodem op 108cm diepte. Het vullingspakket bestond uit heterogeen donkerbruin zand met veel stenen en fragmenten bouwmetaal.

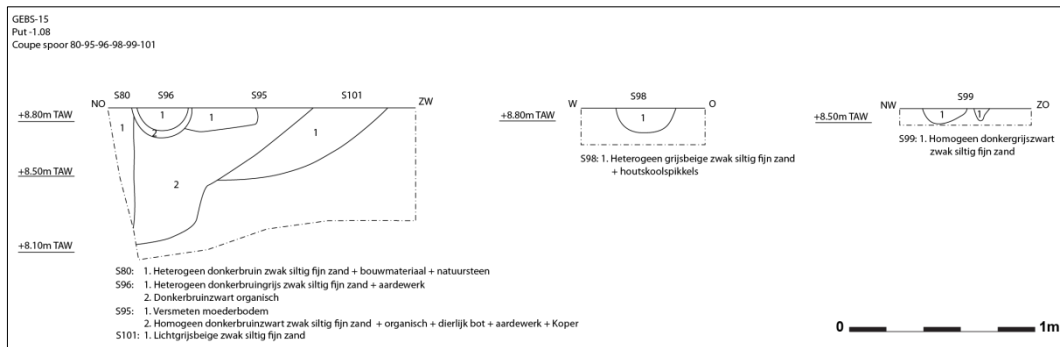
Ten westen van kuil S77 werd kuil **S73** aangetroffen. Deze had een minimale lengte van 2,08m en een minimale breedte van 80cm. De opvulling van de kuil bestond uit een heterogeen pakket donkergrijsbruin zand met veel kleine puinfragmenten.

S73 oversneed aan zuidelijke zijde kuil **S72**, een kuil met een vrij vierkante vorm in grondvlak, met een lengte van 70cm en een breedte van ca. 60cm. De opvulling bestond uit sterk heterogeen donkergrijs silteus zand, vermengd met moederbodem, waarin weinig kalkmortel- en houtskoolspikkels voorkwamen. De kuil had een komvormige doorsnede, met de bodem op 23cm diepte. Aan zuidelijke zijde werd S72 doorsneden door kuil **S71**, die eveneens een vierkante vorm had, met een zijde van ca. 60cm. De kuil werd gekenmerkt door rechte wanden en een vlakke bodem op 22cm diepte. Onderaan werd een pakket versmeten moederbodem vastgesteld (L2); daarboven kwam een sterk heterogeen gevlekt pakket voor, vermengd met moederbodem, met houtskoolspikkels en kleine baksteenfragmenten.

Ten oosten hiervan kon vastgesteld worden dat **S101** en **S95** tot één grote kuil behoorden. Omwille van de afdekking op uitgraafdiepte door pakket S97, konden de vorm of afmetingen niet nader bepaald worden. De kuil vertoonde aan westelijke zijde een schuine insteek, met een trap in het profiel. De bodem was vermoedelijk lensvormig; het diepste onderzochte punt, tegen zuilbasis S80, bevond zich op 74cm onder de uitgraafdiepte. Zowel S101 als het bovenste vullingspakket van S95 (L1) bestonden uit versmeten moederbodem. Het grootste deel van de opvulling van S95 betrof een homogeen donkerbruinzwart humeus pakket, waarin dateerbaar vondstmateriaal werd aangetroffen.

Ter hoogte van deze kuil werden nog drie paalkuilen aangetroffen. **S96** had een vierkante vorm met een zijde van 28cm. In doorsnede had S96 een komvormig profiel, met de bodem op 16cm diepte. Onderaan kon een dunne (ca. 4cm dik) organische band geregistreerd worden. **S99** had een lengte van 28cm en een breedte van 22cm. De bodem van de komvormige doorsnede bevond zich op 8cm diepte. De vulling betrof homogeen donkergrijs zand, waarin geen inclusies konden vastgesteld worden. **S98** oversneed kuil S101 en had een lengte van 32cm en een breedte van 28cm. Ook deze paalkuil werd gekenmerkt door een komvormige doorsnede, met de bodem op 13cm diepte. Het opvullingspakket bestond uit heterogeen grijsbeige zand, met weinig houtskoolspikkels.

Ten zuiden van paalkuil S96 werd kuil **S94** aangetroffen. Deze had een lengte van 1,32m en een breedte van ca. 60cm. In doorsnede vertoonde de kuil een onregelmatige vorm, waarbij het zuidelijke deel dieper was uitgegraven, tot op een diepte van 37cm. De kuil, met een vulling bestaande uit een homogeen zwart sterk organisch pakket, waaruit botmateriaal en dateerbaar vondstmateriaal werd verzameld, was ingegraven in pakket S97. De onderzijde van dit pakket kon ter hoogte van kuil S94 bepaald worden op 53cm diepte.

Figuur 66. Coupetekening S80, 95, S96, 101; S98; S99

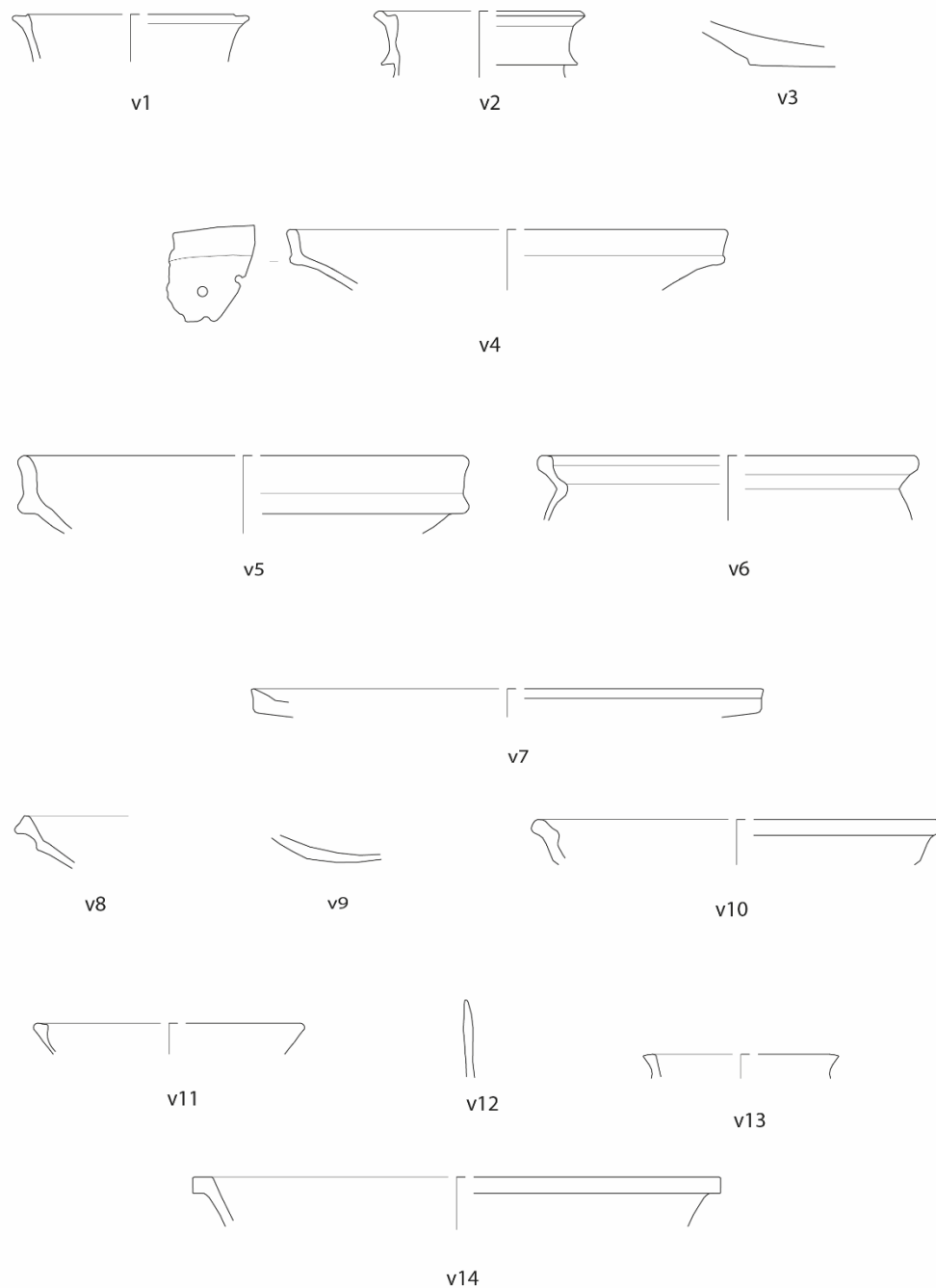
Aan zuidelijke zijde van de kelder bevond zich kuil **S100**. Deze had een minimale lengte van 93cm en een minimale breedte van 70cm. De bodem bevond zich op 14cm diepte. Het vullingspakket bestond uit vrij homogeen grijs zand, met weinig houtskoolspikkels. Aan zuidelijke zijde leek de kuil doorsneden te worden door de aanleggleuf van de zuidelijke kelderwand in Doornikse kalksteen.

Aan de oostelijke zijde van de kelder werd nog kuil **S90** onderzocht. Deze had een lengte van 102cm en een breedte van maximaal 82cm. De kuil werd gekenmerkt door een vlakke bodem op 36cm diepte. Het vullingspakket bestond uit heterogeen bruingrijs zand, waarin heel veel stenen en bouw materiaal voorkwamen.

4. VONDSTMATERIAAL

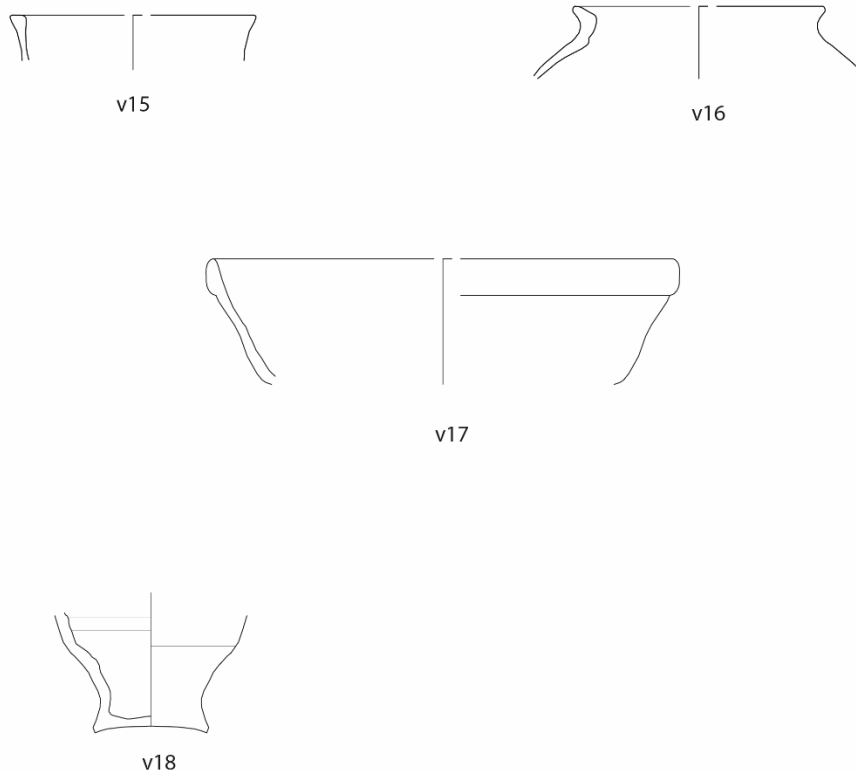
4.1. AARDEWERK

Er werd geopteerd om hieronder enkel de belangrijkste contexten te belichten⁸⁴. Voor meer gedetailleerde informatie, kan verwezen worden naar bijlage 5.

Figuur 67. Aardewerktekeningen 1-14

⁸⁴ Het aardewerk werd gedetermineerd door A. van den Dorpel (Ruben Willaert bvba). Enkele specifieke stukken werden voorgelegd aan K. De Grootte (Agentschap Onroerend Erfgoed).

Figuur 68. Aardewerktekeningen 15-18

Volle Middeleeuwen

Net zoals in fase 2 zijn heel wat contexten op basis van het aardewerk in de volle middeleeuwen te dateren⁸⁵.

Uit pakket S13 konden, behalve 2 fragmenten dierlijk bot, 10 fragmenten aardewerk gerecupereerd worden. Het gaat om 2 wandfragmenten grijsbakkend aardewerk, 3 wandfragmenten Rijnlands roodbeschilderd aardewerk en 2 fragmenten Maaslands aardewerk waaronder één rand⁸⁶. Het betreft het bovenste deel van een typische manchetrans⁸⁷, die gedurende een vrij korte periode werd geproduceerd, namelijk in het tweede en derde kwart van de 12de eeuw⁸⁸. Het glazuur vertoont enkele bruine stippen. Dit werd in de Maaslandse productieregio enkel in de 12e eeuw toegepast⁸⁹. Verder bevatte het pakket 1 rand⁹⁰ en 2 wandfragmenten vroegrood aardewerk met spaarzaam strooiselglazuur⁹¹. Het randfragment is eveneens typisch manchetrovormig en voorzien van een dekselgeul.

De vulling van kuil S75 bevatte 14 fragmenten aardewerk. Tot het grijsbakkend aardewerk behoren 6 wandfragmenten, waarvan 2 grote scherven aan de binnenkant een dikke roetaanslag vertonen. Deze zijn daarom vermoedelijk afkomstig van een vuurklok. Tot de groep van het vroegrood

⁸⁵ BONCQUET 2014, 100-106.

⁸⁶ Figuur 62-1.

⁸⁷ DE GROOTE 2008, 341, randtype M6.

⁸⁸ DE GROOTE 2008, 342.

⁸⁹ DE GROOTE 2008, 340.

⁹⁰ Figuur 62-2. Komt (behalve de dekselgeul) overeen met randtype L38A of Maaslands randtype M6, DE GROOTE 2008, 117, 341.

⁹¹ DE GROOTE 2008, 107. Vroegrood aardewerk verschijnt in de loop van de 12de eeuw en kent zijn sterkste aanwezigheid in de periode late 12de/vroeg 13de eeuw.

aardewerk behoren 5 wandfragmenten (voorzien van spaarzaam strooiselglazuur) en 1 versinterd randfragment⁹². Verder dienen 1 wandfragment in een Paffrath-achtig baksel en 1 wandfragment witbakkend hoogversierd aardewerk van Noord-Franse herkomst⁹³ vermeld te worden.

Paalkuil S64 bevatte in totaal 42 fragmenten aardewerk. Het gaat om 1 blokvormig grijsbakkend randfragment van een kom⁹⁴, 38 wandfragmenten grijsbakkend aardewerk, en 3 wandfragmenten protosteengoed. Gezien de aanwezigheid van protosteengoed is dit spoor in de 13de eeuw te plaatsen⁹⁵.

Greppel S95 (L2) bevatte 4 fragmenten aardewerk. Het gaat om 3 wandfragmenten vroegrood aardewerk met grijze kern, voorzien van spaarzaam strooiselglazuur en 1 randfragment grijsbakkend aardewerk⁹⁶. Op basis van het voorkomen van vroegrood aardewerk is deze greppel in de late 12de/vroeg 13de eeuw te dateren⁹⁷.

Late Middeleeuwen

Kuil S135 is op basis van het aardewerk in de Late Middeleeuwen te situeren. Uit de vulling konden 5 grijsbakkende scherven gerecupereerd worden. Het gaat om 2 randen van dezelfde voorraad- of kookpot⁹⁸, 1 randfragment⁹⁹ van een kom of teil, te dateren in de 14de eeuw¹⁰⁰ en tenslotte 2 onbepaalde wandfragmenten.

Kuilvulling S163 bevatte 1 roodbakkend bodemfragment van een 14de-eeuwse peervormige kan op vlakke standvoet, voorzien van spaarzaam loodglazuur¹⁰¹.

Post-Middeleeuwen

Tenslotte worden hieronder twee pakketten vermeld, die in de postmiddeleeuwse periode te dateren zijn.

Het pakket dat vloer S24 afdekte bevatte o.a. een bodem van een roodbakkende kom met inwendig groen glazuur¹⁰², 1 roodbakkend randfragment van een schaal of kom¹⁰³, 2 roodbakkende randfragmenten van schalen¹⁰⁴, 1 randfragment van een kook- of voorraadpot in rood aardewerk¹⁰⁵ en 1 randfragment van een vergiet of lekschaal¹⁰⁶. Globaal is dit ensemble te dateren in de 16de eeuw.

⁹² Figuur 62-13. Waarschijnlijk het bovenste deel van een manchetrand, type L38C/L42B (DE GROOTE 2008, 117).

⁹³ DE GROOTE 2008, 355.

⁹⁴ Figuur 62-14. Randtype L83B, DE GROOTE 2008, 119.

⁹⁵ DE GROOTE 2008, 365.

⁹⁶ Figuur 63-15. Benaderd het randtype L15B, DE GROOTE 2008B, 115

⁹⁷ DE GROOTE 2008, 107.

⁹⁸ Figuur 63-16. DE GROOTE 2008, 114, randtype L1D.

⁹⁹ Figuur 63-17. DE GROOTE 2008, 122, randtype L56A.

¹⁰⁰ Het randtype L56A is aangetroffen in 14de-eeuwse contexten in Ename: DE GROOTE 2008, 263.

¹⁰¹ Figuur 63-18. DE GROOTE 2008, 185 en vergelijk 178 (fig. 140-8).

¹⁰² Figuur 62-3.

¹⁰³ Figuur 62-5.

¹⁰⁴ Figuur 62-7 en 8.

¹⁰⁵ Figuur 62-6.

¹⁰⁶ Figuur 62-4. Vergelijk BARTELS 1999, 703 (afb. 628). Identiek randtype, datering aldaar: 1530-1575.

Het aardewerkensemble uit pakket S28 bevatte 1 roodbakkende scherf met oor, afkomstig van een grape. Verder 2 randfragmenten van roodbakkende kommen¹⁰⁷. Tenslotte bevatte het 1 randfragment van een beker in steengoed¹⁰⁸. Gezien de typologie van de steengoedbeker lijkt het geheel te dateren omstreeks de 17de eeuw.

4.2. DIERLIJK BOT

4.2.1. RESTANT BOTERSPAAN?

Uit het pakket dat vloer S24 (kelder -1.05) afdekte, kon een bewerkt botfragment (v17) gerecupereerd worden (Figuur 69). Het fragment heeft een lengte van 8,5cm, een breedte van 3cm en een dikte van 0,4cm. Eén zijde wordt gekenmerkt door het voorkomen van systematische ribbels; de andere zijde vertoont lokaal gladdingsssporen.

Figuur 69. Bewerkt botfragment, waarschijnlijk van een boterspaan

Het exemplaar vertoont heel wat overeenkomsten met Figuur 70¹⁰⁹. Het gaat hier om een boterschaaf, uit één stuk been gesneden. Het puntig lemmet is over de gehele lengte voorzien van ribbels, haaks op de as van het mes. De ribbels zorgen ervoor dat de boter niet aan de spaan bleef kleven. Het exemplaar is te dateren tussen 1600 en 1800.

In Vaanderen zijn verschillende exemplaren gekend in hout¹¹⁰. Enkele iconografische bronnen suggereren dat er ook metalen exemplaren met benen 'schraapgedeelte' bestonden. Volledig benen boterschrappen zijn weinig of niet gekend.

De functie van een boterschaaf is de harde boter, meestal gezouten, te schrapen zodat frivole rolletjes ontstaan. Dat maakt de harde boter smeerbaar, omdat de rolletjes sneller opwarmen; bovendien is er ook het esthetisch aspect. De boterrolletjes komen op diverse stillevens voor. Onderstaand voorbeeld is van Floris Gerritsz. van Schooten, actief in de periode 1601-1650 (Figuur 71). Je ziet duidelijk de geschaafde boter in de blauw-witte kom.

¹⁰⁷ Figuur 62-10 en 11.

¹⁰⁸ Figuur 62-12. Het fragment vertoont overeenkomsten met BARTELS 1999, 545 (afb. 76). Datering aldaar: 1680-1740.

¹⁰⁹ Vergelijkbare exemplaren:

https://www.google.be/search?q=boterspaan&biw=1023&bih=646&tbn=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0ahUKEwiD-J_EutDQAhXGXCwKHWd1AdkQsAQILA#imgdii=DF8VilPz-2GwRM%3A%3BDF8VilPz-2GwRM%3A%3BjocJ3QZkzhVOKM%3A&imgrc=DF8VilPz-2GwRM%3A

¹¹⁰ Er kan o.a. verwezen worden naar een houten exemplaar dat op de Hopmarkt te Aalst aan het licht kwam. Catalogoog bij de tentoonstelling: 'Gelieve de werf te betreden. 25 jaar archeologie in de Aalsterse binnenstad.' Stedelijk Museum van Aalst, van 11 maart tot 28 mei 2006, pg. 8. Deze boterspaan dateert uit de 15de eeuw. Ook op de site Arresthuis te Mechelen kwam een houten boterspaan aan het licht, te dateren in de eerste helft van de 16de eeuw (DEFORCE 2011, 3-5).

Figuur 70. Uit been gesneden boterspaan met geribbeld lemmet en omgebogen punt. Formaat: hg 1,8 / br 19,0 / dp 2,8; Datering: 1600-1800 (https://img.museumrotterdam.nl/700/32613_1.jpg)

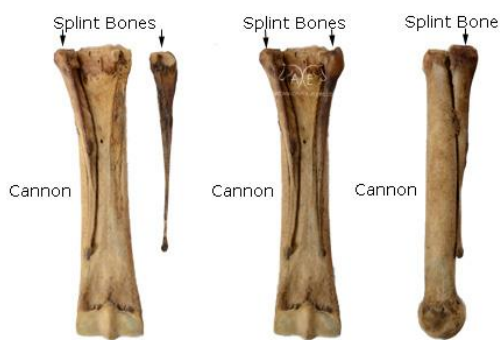
Figuur 71. Stilleven van Floris Gerritsz. van Schooten, met aanduiding van de boterrollen (https://www.google.be/search?q=Floris+Gerritsz.+van+Schooten&espv=2&biw=1242&bih=602&site=webhp&tbm=isch&imgil=u8nONGIf54nxaM%253A%253BNljRHdomyMX0pM%253Bhttp%25253A%25252F%25252Fwww.invaluable.com%25252Fartist%25252Fschooten-floris-gerritsz.-van-if64aruqe0&source=iu&pf=m&fir=u8nONGIf54nxaM%253A%252CNljRHdomyMX0pM%252C_&usg=__hTmcVZpNr4yWUWjONu0kxT3CNtY%3D&ved=0ahUKEwjzqdKbivbQAhVjJMAKHWQmDvMQyjcLQ&ei=c3xSWLOkC-PigAbkzLiYDw#imgsrc=e2wHpcqaPJWLxM%3A).

4.2.2. GRIFFELBEEN VAN EEN PAARD?

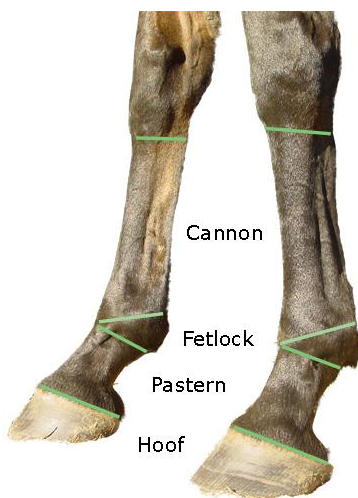

Figuur 72. Priem (V71)

V71 is vermoedelijk afkomstig uit een griffelbeen van een paard (Figuur 72)¹¹¹. Dit been, in het Engels *splint bone* genoemd, situeert zich aan weerszijden van het kanonbeen, in de pootuiteinden (Figuur 73). Uit een griffelbeen is makkelijk een priem te maken, die via een perforatie aan een riempje meedragen kan worden. Het bot is immers al puntig aan één kant en moet enkel wat aangescherpt worden. Dergelijke priemen waren multifunctioneel.

Sometimes the Splint Bones are fused and other times they are not.

Figuur 73. Lokalisatie van het griffelbeen en het kanonbeen (met dank aan A. Eryvnc)

¹¹¹ Met dank aan A. Eryvnc (Agentschap Onroerend Erfgoed)

4.3. METAAL – MUNTEN

4.3.1. PIJLGEWICHT

Figuur 74. Pijlgewicht, bovenzijde

Figuur 75. Pijlgewicht

In kelder -1.05 werd in pakket 28 een bijzondere metaalvondst aangetroffen (Figuur 74, Figuur 75). Het gaat om een sluit- of pijlgewicht, gebruikt om kleine hoeveelheden precies af te wegen¹¹². Het gaat meer bepaald om een potje, dat door middel van een deksel met een scharnier wordt afgesloten. Dit potje bevat doorgaans verschillende in elkaar passende bakjes, waarbij elk bakje de helft van het gewicht was van het bakje waarin het paste. Deze bakjes ontbreken echter in dit geval.

Op het deksel van dit gewicht zijn twee ijktekens aanwezig, namelijk twee maal een ruitvorm met daarin een *fleur de lis*, een Franse lelie. Vermoedelijk werd hiermee aangegeven dat het ging om een trois gewicht, een gewicht dat gebruikt werd binnen de goud- en zilverhandel¹¹³. Aan de onderzijde van het pijlgewicht is eveneens een ijkmerk aangebracht, namelijk een puntig schild met de klimmende leeuw van Gent, met de krulstaart naar binnen.

De datering van dit gewicht ligt rond 1500¹¹⁴. De zijwand is vrij recht, in tegenstelling tot de schuine wanden van de modernere sluitgewichten en de beugels over het deksel zijn vrij dun. Een deel van de beugel en de sluiting zijn verloren gegaan.

¹¹² OOSTERBAAN & GRIFFIOEN 2015, 206.

¹¹³ Schriftelijke mededeling Ritzo Holtman, Nederlandse gewichten- en matenverzamelaarsvereniging. Met dank.

¹¹⁴ Datering Ritzo Holtman, Nederlandse gewichten- en matenverzamelaarsvereniging.

Het pijlgewicht weegt 242 gram en is 30 mm hoog. De doorsnede van het deksel bedraagt 52mm en de doorsnede van de bodem 45mm.

4.3.2. MUNTEN

In kelder -1.08 kwamen tijdens het onderzoek 2 munten aan het licht (Figuur 76, Figuur 80).

V57 betreft een liard (oord)¹¹⁵. Op de voorzijde komt een borstbeeld van Karel VI, naar links met daaronder een handje voor. Het handje verwijst naar het munthuis Antwerpen. De tekst *CAROLUS VI D:G – ROM: IMP: HISP: REX*: staat voluit voor: *Carolus VI Dei gratia Romanorum Imperator Hispaniarum rex* (“Karel VI, bij Gods gratie Duitse keizer en koning van Spanje”).

Op de keerzijde staat een gekroonde monogram van driemaal de letter ‘C’, boven de kroon staat het jaartal. Hier komt de tekst *ARCHID. AVST. DVX. BVRG. BRABANT. Zc.* Voor, wat voluit staat voor *archidux Austria dux Burgundie Brabant Zc.* (aartshertog van Oostenrijk, hertog van Bourgondië en Brabant).

Datering: 1712 (muntslag). Muntmeesters:

Figuur 78. Ter vergelijking(<http://www.uiten.nl/antwerpen.html>)

Ter

Figuur 77. Ter vergelijking
<http://www.uiten.nl/antwerpen.html>

Achtergrondinformatie¹¹⁶:

Na het kinderloos overlijden van de Spaanse koning Karel II op 1 november 1700, brak er onenigheid uit over de bezittingen van het Spaanse rijk en dus ook over de zuidelijke Nederlanden. Karel II had Philips van Anjou, 2e kleinzoon van Lodewijk XIV van Frankrijk, per testament zijn gehele rijk nagelaten. Philips van Anjou werd zo koning Philips V van Spanje. De republiek, Engeland en de Duitse keizer waren het met deze gang van zaken niet eens en dit onttaarde in de Spaanse successie oorlog die 10 jaar duurde omdat geen van alle partijen elkaar

¹¹⁵ <http://www.uiten.nl/antwerpen.html>

¹¹⁶ <http://www.uiten.nl/antwerpen.html>

kon uitschakelen. Tijdens de vrede van Utrecht in 1713 werd uiteindelijk overeengekomen dat Philips V koning van Spanje bleef en dat de Oostenrijkse pretendent Karel III (sinds 12 oktober 1711 keizer Karel VI van Duitsland) de soevereiniteit over de zuidelijke Nederlanden kreeg. Op de koperen munten van Karel VI staan geen wapens afgebeeld maar een gekroond monogram van 3 maal de letter C. Voorschrift 64 stuks uit een mark, dit geeft een gewicht van ca. 3,84 gram per stuk. Veel van deze munten zijn overslagen op oorden van Karel II of op oorden van Luik. Recent is een exemplaar opgedoken welke alleen maar een 1716 kan zijn, dit jaartal was voordien onbekend. Er zouden van 9 oktober 1717 tot 1 juli 1720 ook nog oorden zijn geslagen maar deze zijn tot nu nog niet opgedoken. Mogelijk is er in deze jaren met geantedateerde stempels van 1716 gewerkt. Op 17 juni 1712 vaardigden de Staten-Generaal een plakkaat af tegen het uitgeven van Brabantse en Vlaamse oorden. Hier zullen wel de oorden van dit type mee zijn bedoeld.

De tweede munt (v70) is een zgn. korte van Vlaanderen¹¹⁷. Op de voorzijde komt een gekroond borstbeeld van Karel V naar rechts voor. De tekst (Lelie) CA.D.G.V.IMP.HISP.REX1549 verwijst naar *Carolus V Dei gratia imperi Hispaniarum rex* ("Keizer Karel V, bij Gods gratie koning van het Spaanse Rijk"). Op de keerzijde komt een klauwende leeuw naar links binnen een cirkelvormige versiering voor.

Datering: 1549 (muntslag). Muntmeesters: Pieter van den Walle (1545 – 1551) voor de Brabantse munt en Jean Delijen (1545 – 1551) voor de Vlaamse munt.

Figuur 80. V70

Figuur 81. Ter vergelijking(<http://www.duiten.nl/antwerpen.html>)

Figuur 79. Ter vergelijking(<http://www.duiten.nl/antwerpen.html>)

Achtergrondinformatie¹¹⁸:

De koperen korte was bij ordonnantie van 7 april 1543 ingevoerd. De exemplaren met het muntteken handje, ster en Gelders kruisje zijn geslagen te Antwerpen, Maastricht en Nijmegen. Op de Vlaamse exemplaren staat het muntteken lelie. Het herkennen van het juiste munthuis kan problemen geven bij gesleten exemplaren. Van deze muntjes gingen er 128 in een mark, wat een gewicht van 1,92 gram moest opleveren.

¹¹⁷ <http://www.duiten.nl/antwerpen.html>.

¹¹⁸ <http://www.duiten.nl/antwerpen.html>

5. SYNTHESE

Hieronder worden alle aangetroffen structuren zo goed als mogelijk chronologisch geïnterpreteerd en samengevat, in een betrachting om de bouwgeschiedenis binnen het onderzoeksgebied te reconstrueren. Sporen, waarbij er zowel absoluut als relatief geen datering aan kon gekoppeld worden, worden in deze synthese niet aangehaald.

5.1. KUILEN: VOLLE/LATE MIDDELEEUWEN

Binnen de contouren van de 2 natuurstenen volumes langs de huidige Biezekapelstraat, S214 en S215, kon slechts 1 spoor op basis van het vondstenmateriaal in de volle middeleeuwen gedateerd worden. Kuil S75, in de noordwestelijke hoek van volume S214, is op basis van het gerecupereerde aardewerk in de volle middeleeuwen te situeren. Op basis van stratigrafisch onderzoek zijn kuilen S74, S77, S78 en laag S79, die zich in dezelfde hoek van volume S214 situeert, te dateren in dezelfde periode of ouder.

De 2 volumes langs de huidige Biezekapelstraat werden door de Dienst Stadsarcheologie in de 13de eeuw gedateerd. De hierboven vermelde sporen zijn bijgevolg voor de oprichting van deze gebouwen te situeren en vormen bijgevolg de eerste -gedateerde- neerslag van menselijk ingrijpen op deze locatie.

In de zone ten oosten van volumes S214 en S215, in kelder -1.03, vertoonden twee kuilen duidelijke verhitingsporen (S7 en S10). Mogelijk gaat het hier om twee kleine veldovens, te linken met artisanale activiteiten op de site. In het vullingspakket van de omliggende kuilen kon verbrand materiaal geregistreerd worden, waardoor deze kuilen waarschijnlijk met de gebruiksfase van deze mogelijke ovens in verband konden gebracht worden. Er werden echter geen vondsten in de desbetreffende kuilen aangetroffen, die meer informatie zouden kunnen geven m.b.t. de aard van de artisanale activiteit waarvoor de ovens werden gebruikt.

Op basis van het vondstmateriaal, dat kon gerecupereerd worden uit de meest noordelijke verbrande kuil, uit enkele van de omliggende kuilen en uit het pakket (S13), waarin de ovens werden ingegraven, kunnen de structuren en de bijhorende activiteiten in de 12de eeuw gesitueerd worden. Als de verschillende kuilen als contemporain kunnen beschouwd worden, kan zelfs een engere datering naar voor geschoven worden in de tweede helft van de 12de eeuw. Ook deze sporen gaan m.a.w. vooraf aan de oprichting van de eerste gebouwen in Doornikse kalksteen op deze locatie.

Wat de overige, niet-gedateerde kuilen betreft, zowel binnen als buiten de contouren van volumes S214 en S215, is het chronologisch kader niet met zekerheid te reconstrueren. Een groot aantal kuilen gaat waarschijnlijk vooraf aan de oprichting van de natuurstenen gebouwen. Het valt echter niet uit te sluiten dat ook een aantal kuilen jonger zijn en aangelegd zijn gelijktijdig met of na de oprichting van de steenbouwen. Dit geldt in elk geval voor de kuilen met baksteeninclusies in de vulling.

Wat de functionaliteit betreft, kan opgemerkt worden dat verschillende van deze niet-gedateerde sporen gekenmerkt werden door grote afmetingen. Mogelijk kunnen deze sporen, naar analogie met het onderzoek van fase 2, gelinkt worden met zandwinningsactiviteiten¹¹⁹. Eenzelfde vaststelling werd gedaan tijdens de fase langs de Kapittelstraat. Hier werd geconcludeerd dat de kuilen vermoedelijk voorafgaan aan de oprichting van de zaalbouw in Doornikse kalksteen, die ten

¹¹⁹ BONCQUET 2014, 110.

vroegste opgericht is in de tweede helft van de 11de eeuw. De zandwinningsactiviteiten in dit deel van de *portus* kunnen m.a.w. reeds vrij lang teruggaan. M.b.t. de mogelijke zandwinning dient bovendien opgemerkt te worden dat de projectlocatie zich situeert op de helling van de Zandberg.

Tenslotte dient opgemerkt te worden dat, in tegenstelling tot de opgraving langs de Kapittelstraat, tijdens het huidig onderzoek verschillende paalkuilen werden aangetroffen. Slechts één paalkuil kon op basis van het vondstenmateriaal gedateerd worden. Paalkuil S64, in de zuidoostelijke hoek van volume S215, kon gedateerd worden in de 13de eeuw. Het is verleidelijk om de paalkuilen in de onmiddellijke omgeving van dit spoor in dezelfde periode te dateren; harde bewijzen hiervoor ontbreken evenwel.

Het chronologisch verband met volume S215 is onduidelijk: de vraag of deze paalkuil voor of na de oprichting van volume S215 te situeren is, kan momenteel niet beantwoord worden. Hetzelfde geldt voor de paalkuilen aangetroffen binnen volume S214. Het is vrij aannemelijk dat de meeste kuilen dateren voor de oprichting van de volumes in Doornikse kalksteen, maar het valt niet uit te sluiten dat sommige kuilen dateren na de oprichting van de volumes en in verband te brengen zijn met de bouwactiviteiten zelf. Hetzelfde geldt voor de paalkuilen die zich in de zone ten oosten van de natuurstenen volumes situeren. Zijn deze te situeren op de achtererven van de natuurstenen volumes of vertegenwoordigen ze een oudere situatie?

5.2. NATUURSTENEN GEBOUWEN: VOLLE TOT LATE MIDDELEEUWEN?

5.2.1. VIER ENTITEITEN IN DE KERN VAN HET *PORTUS*-AREAAL

Zowel het historisch als het archeologisch onderzoek van de zone net ten noorden van de huidige Sint-Baafskathedraal wordt, wat de (vol)midleleeuwse periode betreft, gekenmerkt door een groot aantal kennislacunes. De beschikbare bronnen zijn vaak fragmentarisch en de inzichten m.b.t. de oudste stadstopografie zijn in heel wat gevallen verouderd¹²⁰. Omwille van deze reden heeft het imposante natuurstenen gebouw dat in 2013-2014 onder de zuidwestelijke vleugel van het bisschoppelijk seminarie aan het licht kwam (Figuur 82-rood), een grote impact op het onderzoek van de geschiedenis van Gent. De opgraving heeft niet alleen geleid tot nieuwe inzichten, maar brengt tegelijk ook heel wat nieuwe vragen met zich mee die zullen aanzetten tot het formuleren van nieuwe hypotheses. Deze nieuwe vraagstellingen zullen essentieel zijn in het toekomstig onderzoek van de Gentse stadsontwikkeling en meer bepaald de vroegste ontwikkelingen binnen de handelsnederzetting. Op basis van de uitgevoerde onderzoeken kan evenwel nu reeds geconcludeerd worden dat in de kern van het eerste middeleeuwse *portus*-areaal 4 entiteiten voorkwamen, die nauw verweven waren met mekaar. Het gaat om de steenbouw onder de zuidwestelijke vleugel van het seminarie, de steenbouw die tijdens rioleringswerken aan het licht kwam in de Kapittelstraat, de Sint-Janskerk en het kerkhof dat aan noordelijke zijde hiervan voorkwam. Hieronder worden deze 4 entiteiten kort besproken binnen hun historisch kader.

¹²⁰ Niet-gepubliceerde nota Dienst Stadsarcheologie Gent.

Figuur 82. Gekende middeleeuwse gebouwen in de onmiddellijke omgeving van de natuurstenen constructie onder de zuidwestelijke vleugel van het seminarie, met aanduiding van de omwalling van de *portus* (naar: VERMEIREN ET AL. 2015, afb. 11). Met dank aan Peter Steurbaut (Dienst Stadsarcheologie Gent).

Steenbouw onder de zuidwestelijke vleugel van het bisschoppelijk seminarie

Het natuurstenen gebouw dat zich onder de zuidwestelijke vleugel van het seminarie bevond (Figuur 82-rood), is voorlopig het oudste, archeologisch geattesteerde gebouw binnen de begrenzing van de *portus*-gracht. Op basis van koolstofdatering, materiaalgebruik en constructiewijze wordt het volume momenteel gedateerd rond het jaar 1000, hoewel er ook stemmen opgaan om het gebouw in een oudere periode te dateren¹²¹.

Zowel door zijn monumentaliteit als door zijn ligging net ten noorden van de Sint-Janskerk (zie verder) neemt het gebouw een bijzondere plaats in binnen de middeleeuwse nederzetting. Centraal staat dan ook de vraag welke functie dit gebouw had. De afmetingen, het rechthoekige grondplan en de constructiewijze lijken te wijzen in de richting van een zaalbouw, eerder dan een private woning¹²². Verder onderzoek dient na te gaan of er overeenkomsten zijn met de *aula*'s, zoals ze bijvoorbeeld gekend zijn in de Karolingische *curtis* van Petegem, het Ottoonse *castrum* van Ename en het Gravensteen van Gent¹²³. Binnen deze hypothese is het interessant om op te merken dat uit onderzoek van D. Callebaut blijkt dat *aula*'s steeds in associatie met een bidplaats voorkomen¹²⁴. Verder onderzoek naar het verband tussen de steenbouw en de Sint-Janskerk dringt zich dan ook op.

¹²¹ Interne nota Dienst Stadsarcheologie Gent.

¹²² LALEMAN & RAVESCHOT 1991.

¹²³ Binnen deze aristocratische sites zijn de *aula*'s de vertegenwoordiging van de administratieve, juridische en residentiële rol die de sites vervulden (CALLEBAUT 1994, 109).

¹²⁴ CALLEBAUT 1994, 109. De specifieke inplanting lijkt te wijzen op een functionele opdeling van de sites in (minstens) een profane (*aula*) en sacrale (bidplaats) zone.

Ook andere vragen blijven voorlopig onbeantwoord¹²⁵. Kreeg het zaalvormige gebouw in de late middeleeuwen een nieuwe bestemming als stedelijke wapenopslagplaats (*engienhuus*)? Was dit gebouw de heerlijke component, die -vermits deze op een iets hoger deel gelegen was- uitkeek op het plein en het kerkhof van de eerste Sint-Janskerk? Is dit gebouw als ouder te bestempelen dan het Gerard de Duivelsteen en het Gravensteen?

Steenbouw onder de Kapittelstraat

Ook het natuurstenen gebouw dat tijdens rioleringswerken aangesneden werd door de Dienst Stadsarcheologie, is op basis van materiaalgebruik, constructiewijze en oriëntatie (rooilijn) wellicht in eenzelfde periode te situeren. Zowel het gebouw onder de zuidwestelijke vleugel van het seminarie als het volume onder de Kapittelstraat zijn duidelijk geënt op de Sint-Janskerk. Meer nog, op basis van de informatie die momenteel beschikbaar is, kan wellicht afgeleid worden dat beide gebouwen de zuidelijke begrenzing vormden van een plein, dat aan noordelijke zijde van de kerk voorkwam.

De precieze interpretatie van deze steenbouw wordt sterk bemoeilijkt door de ingrijpende wijzigingen van de stadstopografie vanaf de 16de eeuw. Het segment van de Kapittelstraat dat zich aan noordzijde van de huidige kathedraal situeert kwam immers pas tot stand na de opgave van het kerkhof (zie verder) en de sloop van de steenbouw die zich hier bevond. Vermoedelijk zijn deze ingrepen ten laatste in de 16de eeuw te situeren en dienen deze gekaderd te worden binnen de bouw van de gotische kerk¹²⁶.

Niettemin is het verleidelijk om hier een link te leggen met het zgn. Massemijnsteen (*Massenesteen*)¹²⁷. Het huizencomplex dat *zich situeerde voor de krocht (crypte) van de Sint-Janskerk* wordt in de periode van de 14de tot de 16de eeuw aangeduid met deze benaming¹²⁸. De naam verwijst naar de adellijke familie de Masmines, die op een bepaald ogenblik in de late middeleeuwen eigenaar en bewoner was van een deel van het complex. De toren van dit complex is zichtbaar op het Panoramisch Gezicht van 1534.

Sint-Janskerk met kerkhof aan noordelijke zijde

Koolstofdatering op een bijzetting in anatomisch verband heeft aangetoond dat het kerkhof(pakket) ten zuiden van een natuurstenen muur in de Kapittelstraat wellicht in verband te brengen is met de vroegste Sint-Janskerk. Deze conclusie heeft belangrijke implicaties: het kerkhof is (voorlopig) immers het enige tastbare spoor van de oude Sint-Janssite. De (noordelijke) begrenzing van het kerkhof en het verband met de kerk en de gebouwen aan noordelijke zijde van de kerk, dienen onderworpen te worden aan verder onderzoek. Momenteel kan op basis van de koolstofdatering enkel met zekerheid geconcludeerd worden dat het kerkhof en de twee natuurstenen gebouwen, die hierboven beschreven werden, gelijktijdig bestaan hebben. Of ze ook gelijktijdig tot stand gekomen zijn, is niet duidelijk.

Net zoals het natuurstenen gebouw onder de Kapittelstraat werd ook het kerkhof dat zich ten noorden van de kerk bevond ten laatste in de 16de eeuw opgegeven, n.a.v. de bouw van de gotische kerk. O.a. op basis van cartografische bronnen kan afgeleid worden dat het kerkhof van de Sint-Baafskerk in de 16de-18de eeuw rondom het koor te situeren is¹²⁹. Deze vaststelling suggereert dat het kerkhof ten noorden van de kerk hoogstwaarschijnlijk niet te associëren is met de gotische kerk, maar met de oudere fases¹³⁰.

¹²⁵ Interne nota Dienst Stadsarcheologie Gent.

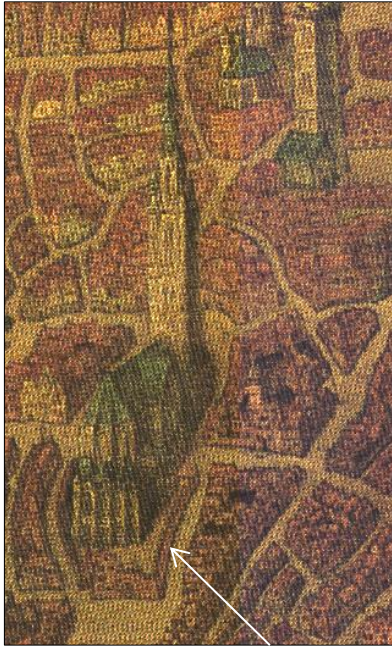
¹²⁶ VERMEIREN *ET AL.* 2015, 35.

¹²⁷ Interne Nota Dienst Stadsarcheologie; O.a. DE POTTER 1888, 49-68 en p. 291-293.

¹²⁸ VERMEIREN, LALEMAN, STEURBAUT, BRU & STOOPS 2015, 37.

¹²⁹ VERMEIREN, LALEMAN, STEURBAUT, BRU & STOOPS 2015, 35.

¹³⁰ VERMEIREN, LALEMAN, STEURBAUT, BRU & STOOPS 2015, 35. Dit wordt ondersteund door de radiokoolstofdateringen.

Figuur 83. Panorama op Gent (1534), met aanduiding van de kerkhofmuur (Stad Gent, STAM, Bijlokecollectie)

Figuur 84. Anonieme Kaart, aanpassing op origineel panorama op Gent (zonder datum), met aanduiding van de Kapittelstraat

De 4 entiteiten die hierboven besproken werden, komen voor op het kruispunt van de 2 hoofdwegen van de *portus*. Het noordelijke deel van de Kapittelstraat vormde, samen met de huidige Gouvernementstraat, de noord-zuid-as binnen de *portus*¹³¹. De oost-west-as situeerde zich ter hoogte van en in het verlengde van de huidige Limburgstraat. Dit kruispunt vormde het eerste bestuurlijke centrum van de handelsnederzetting¹³². De inplanting van de 4 entiteiten is bijgevolg niet betekenisloos.

Wat het noordelijke segment van de Kapittelstraat betreft, is het interessant om op te merken dat deze in de volle middeleeuwen rechtstreeks leidde naar de noordelijke toegang van het benedekoor van de Sint-Janskerk. Ondanks de talrijke verbouwingen van de Sint-Janskerk en de toevoeging van een kapel in de 18de eeuw, is deze toegang bewaard gebleven¹³³. Er is m.a.w. een duidelijk verband tussen de aanleg van de weg en de (toegang tot de) Sint-Janskerk. Opnieuw suggereert dit een planmatige inrichting van de ruimte. Ook het voorkomen van de natuurstenen volumes ten westen van het oorspronkelijke segment van de Kapittelstraat, wijst in deze richting.

5.2.2. NATUURSTENEN GEBOUWEN LANGS DE BIEZEKAPELSTRAAT

Langs de huidige Biezekapelstraat kon de Dienst Stadsarcheologie de restanten van twee gebouwen in Doornikse kalksteen registreren. De onderste bouwlaag van deze 2 volumes is nog steeds bewaard in kelders -1.05 en -1.08 van het bisschoppelijk seminarie. De huidige opgraving vormde een aanvulling van het reeds uitgevoerde onderzoek.

Het voorkomen van deze gebouwen impliceert dat de voormalige *Guldinestrade* op het ogenblik van de bouwactiviteiten een belangrijke weg was binnen de nederzetting. De naam van de straat

¹³¹ Zie ook: LALEMAN 2004, 8-11.

¹³² Het feit dat de oudste schepenbank tijdens de 12de eeuw op dit kruispunt, net voor de Sint-Janskerk, vergaderde, toont aan dat deze plaats het eerste, bestuurlijke centrum van de stad vormde (CAPITEYN ET AL. 2007, 15).

¹³³ VERMEIREN, LALEMAN, STEURBAUT, BRU & STOOPS 2015, 33. De toegang is vanuit de crypte nog steeds zichtbaar.

wordt voor het eerste vermeld in het begin van de 14de eeuw, maar het is niet helemaal duidelijk wanneer het ontstaan van de weg precies te situeren is¹³⁴.

Het noordelijke gebouw, S214 (Figuur 82), heeft een lengte van 8,80m en een breedte van 7,30m (binnenwerks). Het gewelf wordt ondersteund door één centrale zuil. Het muurarcheologisch onderzoek lokaliseerde verschillende doorbrekingen, die mogelijk teruggaan op een originele situatie. Zowel in de zuidelijke muur als in de oostelijke muur, tegen de zuidoostelijke hoek, werd een mogelijk oorspronkelijke deuropening vastgesteld. In de zuidmuur, tegen de zuidwestelijke hoek, lijkt een doorbreking met een breedte van 1.07m te wijzen op een brede doorgang tussen beide volumes.

Aan zuidelijke zijde kwam een tweede bouwvolume voor, S215 (Figuur 6) met een lengte van 12,70m en een breedte van 9,90m (binnenwerks). Omwille van het grotere bouwvolume wordt het gewelf in deze ruimte getorst door twee centrale zuilen. Deze structuur was opvallend dieper gefundeerd dan het noordelijke gebouw en ook het oorspronkelijke vloerniveau bevond zich ca. 1m dieper dan het noordelijke gebouw. Hieruit kon afgeleid worden dat het zuidelijke gebouw reeds bij de bouw voorzien was van een (half)ondergrondse kelderruimte. In de oostelijke muur konden 2 doorbrekingen vastgesteld worden, die vermoedelijk te interpreteren zijn als deuropeningen naar de erfzijde. Rekening houdende met de interpretatie als ondergronds niveau, was het erf vermoedelijk bereikbaar via een (natuurstenen) trap.

De datering van de 2 natuurstenen constructies, is niet helemaal duidelijk. De eerder geringe dikte van de scheidingsmuur tussen beide gebouwen, alsook de afwezigheid van duidelijke bouwnaden, lijkt erop te wijzen dat de volumes -op een bepaald ogenblik- tot 1 gebouw behoorden. Vraag is evenwel of de gebouwen gelijktijdig werden opgetrokken en, indien ja, eigendom waren van dezelfde familie. Wanneer beide volumes werden gebouwd, is nog steeds onduidelijk. Zowel de toepassing van stenen graatgewelven als de typologie van de kolommen in de volumes suggereren een datering in de 13de eeuw¹³⁵. Op basis van kapiteel en dekplaat is het mogelijk dat het zuidelijke volume ouder is dan het noordelijke volume. Bij het huidig onderzoek werden hiervoor geen verdere aanwijzingen aangetroffen.

De natuursteenrestanten vertonen alle kenmerken van de laatmiddeleeuwse Stenen en zijn bijgevolg waarschijnlijk te interpreteren als private woningen van welgestelde patriciërsfamilies¹³⁶. Andere auteurs situeren op deze plaats het *Kalandehuus*, een koopliedenhuis dat eind 13de eeuw vermeld wordt aan de *Guldinestrade*¹³⁷. De locatie van dit gebouw correspondeert evenwel niet met de geregistreerde restanten.

5.2.3. HUIDIGE BEVINDINGEN

Hoe zijn de natuurstenen gebouwresten die tijdens het huidig onderzoek aan het licht kwamen te koppelen aan de 4 entiteiten beschreven in 5.2.1. en aan de 2 natuurstenen volumes langs de huidige Biezekapelstraat (5.2.2)? Het valt niet te ontkennen dat het beeld dat tijdens de huidige opgraving bekomen werd, vrij fragmentarisch is. Aan de basis ligt de specifieke aard van het uitgevoerde onderzoek. De opgraving was beperkt tot de 8 kelderruimtes die deel uitmaakten van de huidige restauratiefase en bovendien konden een aantal natuurstenen gebouwresten niet integraal onderzocht worden t.g.v. de maximale uitgraafdiepte. Het is dan ook onmogelijk om alle resten in Doornikse kalksteen te beschrijven volgens een welomlijnde chronologische evolutie.

¹³⁴ GYSSELING 1954, 46 nr. 126.

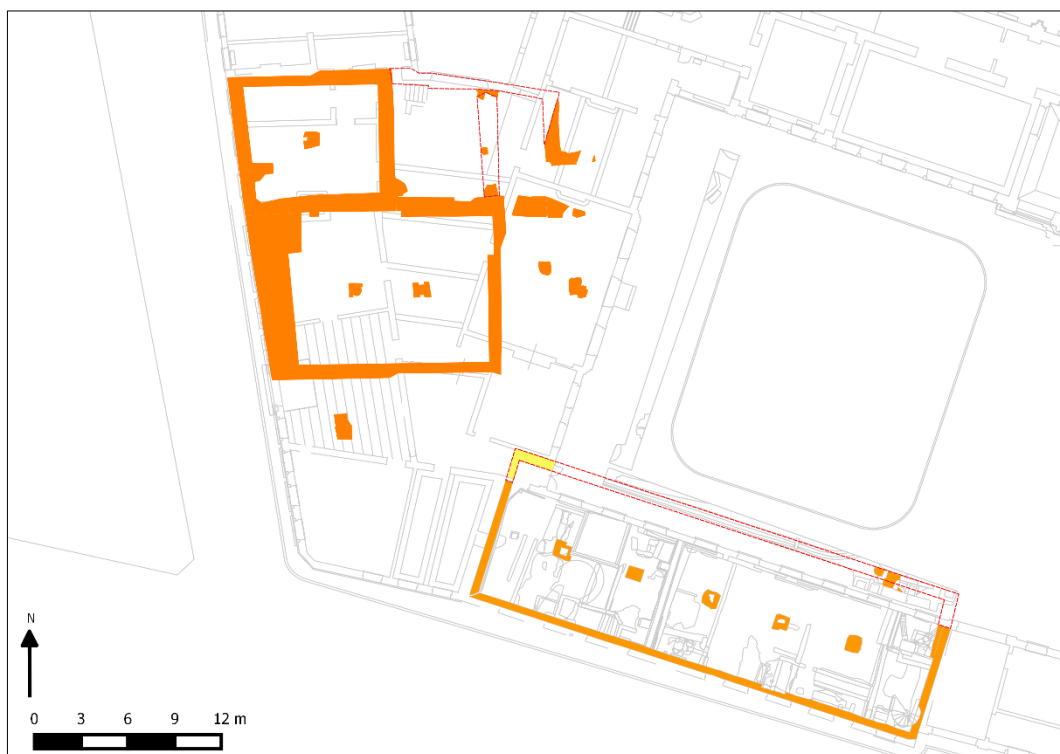
¹³⁵ LALEMAN, RAEYMAEKERS & STEURBAUT 2010, 15.

¹³⁶ LALEMAN, RAEYMAEKERS & STEURBAUT 2010, 16.

¹³⁷ LALEMAN, RAEYMAEKERS & STEURBAUT 2010, 16; VUYLSTEKE 1900, 3; BLOCKMANS 1938, 472.

Figuur 85. Overzichtskartaat natuurstenen bouwresten

Figuur 86. Overzichtskartaat natuurstenen bouwresten binnen het bouwblok van het bisschoppelijk seminarie

Deze synthese beperkt zich noodgedwongen tot het oplijsten van de relatieve chronologieën en indien mogelijk worden de resultaten gekoppeld aan het historisch kader. Niettemin is het belangrijk om te beklemtonen dat het huidig onderzoek opnieuw geleid heeft tot een grote kenniswinst. Elke bijdrage binnen deze *hotspot* van Gent, hoe versnipperd de gegevens ook zijn, is relevant voor de reconstructie van het ontstaan en de evolutie van dit bouwblok.

Wat de 2 natuurstenen bouwvolumes langs de Biezekapelstraat betreft, vormde de huidige opgraving een aanvulling op het onderzoek dat reeds uitgevoerd was door de Dienst Stadsarcheologie (5.2.2). Wat de natuurstenen resten betreft, werd tijdens het huidig onderzoek gefocust op de basis van de zuilen en de diepere niveaus van de muurpartijen. Wat de zuil van S214 betreft, is het opmerkelijk dat de zuilsokkel zich onder het huidige vloerniveau bevond en dat kon vastgesteld worden dat het huidige vloerniveau quasi correspondeerde met het middeleeuwse vloerniveau. De onderzijde van de fundering van de noordelijke kelderwand bevond zich immers net onder het vloerniveau. Hieruit kon afgeleid worden dat de zuilsokkel nooit zichtbaar geweest is. Vermoedelijk is dit te verklaren door het feit dat deze zuilen een soort bouwpakket *avant la lettre* waren. Men kocht mogelijk een volledige constructie in 1 keer. Gelijkaardige vaststellingen werden gedaan binnen een jongere keldervolume aan de Nederkouter te Gent; ook hier was de basis van de zuil niet zichtbaar¹³⁸.

Op basis van materiaalgebruik en constructiewijze is het zeer waarschijnlijk dat de oost-west georiënteerde muur (S131), die min of meer in het verlengde liep van de noordelijke muur van gebouw S215, tot de oudste bouwfase behoort in kelders -1.01 t.e.m. -1.04, kelder 1.06 en kelder 1.07¹³⁹. De chronologie tussen muur S131 en de 2 natuurstenen volumes aan straatzijde, kelders -1.05 en -1.08, is momenteel nog onduidelijk (zie verder).

Het metselwerk van S131 bestond uitsluitend uit breuksteen. De diagonaal gepositioneerde breuksteenfragmenten die aan westelijke zijde van S131 vastgesteld zijn, zijn -na overleg met de Dienst Stadsarcheologie- wellicht niet als een restant van een visgraatverband te interpreteren. Eerder lijkt het te gaan om de aanzet van een overwelling of een lokale nivellering. Het is m.a.w. vrij onwaarschijnlijk dat deze muur lokaal hetzelfde metselwerkverband vertoont als de zaalbouw onder de zuidwestelijke vleugel van het seminarie en in dezelfde periode te dateren is.

Het uitgevoerde onderzoek laat toe om deze muur met enkele andere gebouwresten te associëren. S110, geregistreerd in kelder -1.07, lijkt het westelijke verloop te zijn van S131. S110 was in verband gebouwd met S127, vermoedelijk het restant van een noordzuid georiënteerde muur. S127 werd aangetroffen bij het maken van een sondering op het niveau van de maximale uitgraafdiepte en kon bijgevolg niet integraal vrijgelegd worden. Het is aanlokkelijk om dit restant in verband te brengen met muurrestant S113, dat dezelfde oriëntatie heeft en iets noordelijker gelegen is, maar dit blijft uiteraard zeer hypothetisch. Maken S131/S110 en S127 deel uit van een natuurstenen gebouw, waarmee ook zuil S107 te associëren is? Indien ja, wat is dan het chronologisch verband met volume S214? Of is muur S131 eerder te associëren met één van de pijlers in kelder -1.04, bijvoorbeeld met de oudste fase?

Of het restant nu deel uitmaakte van een gebouw dat zich ten noorden of ten oosten van volume S215 bevond, het chronologisch verband tussen beide kon tijdens de opgraving niet meer achterhaald worden t.g.v. een postmiddeleeuwse ingreep. S110 is wel verbonden met dit volume d.m.v. een zorgvuldig afgewerkte boog, maar wellicht gaat het hier om een jongere aanpassing (zie verder). De constructie van de boog impliceert dat volume S215 en S110/S131 op dat ogenblik gelijktijdig functioneren.

¹³⁸ Onderzoek uitgevoerd door ABO o.l.v. Pedro Pype.

¹³⁹ Er kon een lichte verspringing in het metselwerk tussen beide muren vastgesteld worden.

De vraag of S131 in verband te brengen is met het domein, waaruit de 2 Stenen langs de huidige Biezekapelstraat afgesplitst zijn, kan in deze fase van het onderzoek niet beantwoord worden.

Aan oostzijde van S131 werd op een bepaald ogenblik een muur in Doornikse kalksteen aangebouwd. Ook het materiaalgebruik, nl. het gebruik van grotere natuurstenen in combinatie met breuksteen, wijst op een jongere bouwphase. De breedte van het metselwerk nam duidelijk af in oostelijke richting. Dit gebeurde gelijkmatig, via een mooi afgewerkte afronding binnen het metselwerk. De afronding lijkt evenwel niet helemaal gelijkaardig aan de afrondingen in kelder -1.07 en -1.01 (zie verder).

Bij de uitbraak van de bakstenen versnijding S129 kon vastgesteld worden dat dit jongere muursegment onder deze versnijding verderliep. Wellicht eindigde S132 onder de huidige noordelijke kelderwand van kelder -1.04, aangezien het verdere verloop in kelder -1.03 niet kon vastgesteld worden en er ook geen hoek in zuidelijke richting werd aangetroffen.

Na verloop van tijd bleek het noodzakelijk om muur S132 aan oostelijke zijde te verstevigen (S133). Interessant hierbij is de vaststelling dat het oostelijke uiteinde van deze steunbeer correspondeert met het oostelijk uiteinde van muur S117 (zie verder). Deze vaststelling, samen met de vaststelling dat de bouwnaad tussen S131 en S132 zich precies in het verlengde van de westelijke rand van S117 situeert, suggereert een associatie -op een bepaald ogenblik- met de natuurstenen gebouwresten in kelder -1.02 en -1.03.

In kelder -1.02 kwam een noord-zuid georiënteerde muur voor, die aan zuidelijke zijde een hoek maakte in oostelijke richting (S117). Dit oost-west georiënteerde segment eindigde onder de scheidingmuur tussen kelders -1.02 en -1.03. Hier kon duidelijk vastgesteld worden dat de muur eindigde aan oostelijke zijde en geen hoek maakte, noch in noordelijke noch in zuidelijke richting. De vaststelling dat S117 en S132/155 vermoedelijk op dezelfde hoogte eindigen, zonder dat deze met elkaar in verbinding stonden, zou eventueel kunnen wijzen op de aanwezigheid van een toegangspartij van een gebouw dat zich gedeeltelijk onder het noordelijke binnenplein en de aanpalende gebouwen situeert. Deze hypothese kan slechts bevestigd of weerlegd worden d.m.v. bijkomend onderzoek. Momenteel kan slechts gesteld worden dat een sondering in de zone tussen beide parallelle muren geen sporen van een trapconstructie aan het licht bracht.

In elk geval is het interessant om vast te stellen dat muur S131 minstens 2 keer aangepast werd. Het is niet duidelijk of deze aanpassing al dan niet gedaan werd binnen hetzelfde volume. Vraag is ook of het verschil in breedte tussen S117 en S110/S131/132 betekenisvol is. Kan hieruit geconcludeerd worden dat de muren niet tot hetzelfde bouwconcept behoren en muur S117 tot een jongere bouwphase behoort?

In de zone ten oosten van gebouw S214 en ten noorden van S215 kon in elke onderzochte hoek metselwerk in Doornikse kalksteen waargenomen worden, dat intentioneel in een boogvorm geconstrueerd was. Concreet werd het afgeronde metselwerk vastgesteld ter hoogte van S105, S110 en S113. Het metselwerk in deze 3 gevallen is zeer zorgvuldig en vlak afgewerkt, m.a.w. het gaat hier om zichtbare muurpartijen. In deze fase van het onderzoek is het volstrekt onduidelijk hoe deze boogvormige constructies te interpreteren zijn. Bevinden deze constructies zich interieur of exterieur? Het verschil in de afmetingen van de bogen doet de vraag opwerpen of ze al dan niet gelijktijdig werden opgetrokken. Vermoedelijk waren ze wel op een gegeven ogenblik samen zichtbaar. Gezien de verzorgde constructiewijze kan vermoedelijk geconcludeerd worden dat deze boogvormige constructies jongere aanpassingen zijn.

In kelder -1.04 werden 3 pijlers in Doornikse kalksteen en 1 pijler in baksteen aangetroffen. De 4 pijlers situeren zich ca. 1m hoger dan de zuilbasissen in volume S215, dat zich onmiddellijk ten

westen van dezes structuren situeert. In dit verband dient wel opgemerkt te worden dat volume S215, op basis van het onderzoek door de Dienst Stadsarcheologie, als een kelderverdieping te interpreteren is. Aan oostelijke zijde van dit volume kwamen 2 deuropeningen voor, die toegang gaven tot de erfzijde.

Net zoals voor de gebouwresten in kelder -1.06 is het beeld zeer fragmentarisch. Tijdens de opgraving kon niet achterhaald worden welke muren met deze pijlers in verband te brengen zijn. Het is bijgevolg niet duidelijk in hoeverre de 4 steunelementen in kelder -1.04 deel uitmaken van hetzelfde gebouw, dat herhaaldelijk aangepast werd en bijgevolg vrij lang in gebruik geweest is. Wat de natuurstenen pijlers betreft, kon enkel vastgesteld worden dat de oorspronkelijke fundering van de pijler (169) op een bepaald ogenblik licht opgeschoven werd in westelijke richting en tevens dieper gefundeerd werd (S153). In een volgende fase werd een nieuwe fundering aangelegd (S139), die ten westen van S169/153 voorkwam. Onderaan bleken hier reeds enkele baksteenfragmenten verwerkt in het metselwerk. Kan hieruit geconcludeerd worden dat pijlers S139 en de bakstenen pijler jonger zijn dan volume S215? Is de bakstenen pijler te beschouwen als de jongste aanpassing binnen hetzelfde volume? Indien ja, geldt dit ook voor de 2 oudere natuurstenen pijlers? Deze vragen kunnen momenteel niet beantwoord worden.

Tenslotte dient opgemerkt te worden dat de gebouwresten in kelder -1.06 in verband te brengen zijn met een gebouw, dat net zoals volume S214 en S215, langs de huidige Biezekapelstraat werd opgericht. De opgraving kon slechts weinig informatie m.b.t. dit gebouw of de chronologie met volume S215 aandragen. Gaat het hier om een voorloper van de latere patriciërswohnungen? Dit zou kunnen verklaren waarom de structuren niet langs de huidige Biezekapelstraat gebouwd zijn. Men vermoedt dat de oudste stenen stadshuizen zich op grote afstand van de rooilijn, soms zelfs in het midden van het bouwblok situeerde¹⁴⁰. Deze gebouwen waren aanvankelijk omgeven door een erf. In de loop der eeuwen werd het familiedomein verder opgesplitst en kwamen hier verschillende gebouwen tot stand, o.a. aan de rooilijn.

¹⁴⁰ LALEMAN & RAVESCHOT 1991, 175.

5.3. LAATMIDDELEEUWSE EN POSTMIDDELEEUWSE BAKSTEENBOUW

Tijdens de opgraving werden verschillende bakstenen structuren geregistreerd. Waar mogelijk, worden deze hieronder aan een bepaalde fase toegeschreven. Verschillende structuren werden hierbij aan eenzelfde fase gekoppeld op basis van het gebruikte baksteenformaat. Hoewel hierbij enige voorzichtigheid moet geboden worden, aangezien -zeker in funderingen- vaak gebruik gemaakt wordt van recuperatiemateriaal, kan dit in sommige gevallen wel gelden als een vorm van gidsfossiel voor bepaalde periodes.

Figuur 87. Faseringsplan baksteenresten

Tot de oudste bakstenen structuren (fase 1) horen een mogelijke pijler, die zich gedeeltelijk onder de oostelijke wand van kelder -1.03 bevond en een putstructuur, die zich eveneens aan de oostelijke grens van het projectgebied bevond. Deze putstructuur werd doorbroken door de aanleg van de huidige kelderwanden, zowel de oostelijke wand als de scheidingsmuur tussen kelders -1.03 en -1.04. Op basis van het gebruikte baksteenformaat kunnen deze sporen mogelijk in de late middeleeuwen gedateerd worden.

De onderkant van de putstructuur kon tijdens het onderzoek niet bereikt worden. Wel kon worden vastgesteld dat de structuur aan de binnenzijde bezet was met kalkmortel, wat er op duidde dat de put wellicht regelmatig moest gekuist kunnen worden. Wat de precieze functie van de put was, kon niet achterhaald worden.

Gezien de weinige relicten uit deze fase en de beperkte registratiemogelijkheden ervan, kunnen weinig conclusies getrokken worden. Vermoedelijk bevinden er zich meer bewoningssporen uit deze periode op dit niveau onder de binnenkoer van het complex.

In een volgende fase wordt de huidige westelijke vleugel rond de binnenkoer opgetrokken (fase "t Kindt", cfr. 1.4). Er kon vastgesteld worden dat dit wellicht oorspronkelijk als één volume werd opgetrokken. De muren die hiertoe gerekend konden worden, betroffen de westelijke kelderwand van kelder -1.02, de noordelijke kelderwand van kelders -1.02 en -1.03, de westelijke wand van kelders -1.03 en -1.04 en de zuidelijke kelderwand van ruimte -1.04. Aangezien deze vleugel op de binnenkoer werd georiënteerd en bijgevolg ook op de Kapittelstraat, staat deze in grondvlak schuin gepositioneerd t.o.v. de aangetroffen structuren in Doornikse kalksteen. Dit verklaart ook de vreemde vorm van kelder -1.04, waar beide bouwvolumes op elkaar aansluiten. Een interne onderverdeling, die bij deze oorspronkelijke fase kan gerekend worden, kon niet worden waargenomen. Vermoedelijk kan de noordelijke wand van ruimte -1.01 eveneens tot deze fase gerekend worden. Deze muur zorgde voor de verbinding tussen de nieuwe vleugel en het noordelijke gebouw in Doornikse kalksteen. Het achterliggende gebouw in Doornikse kalksteen was hierbij reeds verdwenen, aangezien de plattegrond van de bakstenen vleugel die van het natuurstenen gebouw volledig doorsneed. Mogelijk werd dit bouwvolume afgebroken voor de aanleg van de nieuwe vleugel en kunnen beide gebeurtenissen in eenzelfde fase geplaatst worden. Er kon immers bepaald worden dat de bakstenen muren van de vleugel rechtstreeks op de uitgebroken natuurstenen muren werden gefundeerd, zonder dat er zich daar nog enig pakket tussen bevond.

Op een bepaald ogenblik (fase 3) werd er een tussenmuur opgetrokken, die de vleugel op kelderniveau in twee quasi gelijke delen verdeelde. Het betrof hierbij de noordelijke kelderwand van kelder -1.04. Er kon aan beide zijden een duidelijke bouwnaad vastgesteld worden, waaruit kon afgeleid worden dat deze muur pas in een jongere fase in het bouwvolume werd geïncorporeerd. Wanneer dit precies gebeurde, kon niet bepaald worden.

Later (fase 4) werd opnieuw een interne opdeling gemaakt, ditmaal van de noordelijke helft van de vleugel. Hierbij werd de scheidingsmuur tussen kelders -1.02 en -1.03 opgetrokken; opnieuw kon aan beide zijden van deze muur een bouwnaad vastgesteld worden. Hierdoor werd het noordelijke deel van de kelders opgedeeld in twee lange, smalle ruimtes. Tijdens het onderzoek kon worden vastgesteld dat er zich binnen het metselwerk nog verschillende fasen bevonden, waarbij de muur werd aangepast of hersteld. Er kon tevens worden vastgesteld dat de huidige kelderwanden van deze twee noordelijke kelders mogelijk in één bepaalde fase integraal werden hermetseled. De bakstenen van het opgaande muurwerk waren immers, in tegenstelling tot de fundering, wel met elkaar in verband gemetseld. Of dit de integrale muren betrof of er een parement werd voor geplaatst, kon niet worden onderzocht binnen het huidige onderzoek.

In een laatste fase binnen dit bouwvolume (fase 5) werd aan beide zijden van de scheidingsmuur tussen kelders -1.02 en -1.03, de muur uit fase 4, centraal een steunbeer toegevoegd. Dit duidt er op dat de muur op een gegeven moment nood had aan extra versteviging en kan mogelijk gekoppeld worden aan stabiliteitsproblemen.

De vaststelling dat er op quasi dezelfde locatie, zowel bij het oudere natuurstenen gebouw als bij de laatste bakstenen fase binnen de vleugel, in een latere fase steunberen moesten worden toegevoegd ter ondersteuning van de reeds aanwezige muren, is mogelijk te verklaren door de onderliggende kuilen.

Binnen de kelders van de gebouwen in Doornikse kalksteen aan straatzijde werden de ruimtes intern opgedeeld in kleinere ruimtes, waarbij de centrale zuilen dikwijls als ankerpunt werden gebruikt. Op basis van hetzelfde materiaalgebruik kunnen deze indelingen, zowel in de noordelijke als in de zuidelijke kelder, vermoedelijk in dezelfde periode gesitueerd worden. Wanneer dit precies gebeurde, was echter moeilijk te bepalen.

In de noordelijke kelder (S214, -1.08) werd de westelijke helft in twee gelijke delen gesplitst door een oost-west georiënteerde muur, die aansloot op de centrale zuil. Ook werd een sas vastgesteld rond de noordelijke toegangstrap naar de jongere kelders, die zich daar bevinden. Hierdoor konden goederen waarschijnlijk hoger gestapeld worden, zonder de toegang te blokkeren. Of de muur aan noordelijke zijde ook aansloot op de centrale zuil en de ruimte aldaar ook in twee splitste, kon niet meer vastgesteld worden. De bakstenen putstructuur ten oosten van de centrale zuil moet in een veel jongere periode geplaatst worden en kan vermoedelijk in verband gebracht worden met het gebruik van de ruimte als kolenkelder.

In het zuidelijke gebouw (S215, -1.05) werd de zone tussen de twee zuilen aan zuidelijke zijde volledig omsloten door bakstenen muren, waardoor een interne kamer ontstond binnen de kelderruimte. Deze ruimte was voorzien van een bakstenen vloerniveau, in tegenstelling tot de vloer erbuiten, die wellicht was opgetrokken uit rode keramische tegels. Een restant hiervan werd immers aangetroffen ten oosten van deze interne opdeling. De bakstenen vloer was zwaar verzakt, omwille van de grote kuilen, die zich eronder bevonden. Opmerkelijk was dat de vloer was opgebouwd uit recuperatiemateriaal van grotere gemetselde fragmenten, mogelijk afkomstig van de afbraak van een andere bakstenen vloer. Blijkbaar werd het niet nodig geacht om de bakstenen afzonderlijk te recupereren en op te kuisen alvorens deze in de nieuwe vloer te verwerken. Op basis van de negatiefsporen in de kalkmortel, die op de bakstenen vloer voorkwam, kon vastgesteld worden dat er zich op een bepaald ogenblik nog een extra laag bakstenen moet hebben bevonden, bovenop de aangetroffen vloer. Of deze extra laag, die volledig verwijderd was, als een nieuw vloerniveau moet beschouwd worden uit een jongere fase of dat de vloer in oorsprong reeds uit twee lagen bestond, was onduidelijk. De bovenzijde van deze extra laag moet wel ongeveer corresponderen met de bovenste trede van de structuur in de zuidwestelijke hoek van de kelder, die vanuit deze centrale ruimte toegankelijk was.

Deze structuur betrof een gedeeltelijk ondergrondse ruimte, weliswaar gerekend vanaf het vloerniveau van een kelderruimte, die toegankelijk was via een trap vanuit deze centrale ruimte. Deze trap bestond slechts uit twee treden, met een heel hoge optrede, wellicht om ruimte te besparen. Er kon worden bepaald dat deze structuur pas in een latere fase aan de centrale ruimte binnen de kelder werd toegevoegd. De structuur kon opgedeeld worden in twee afzonderlijk ruimtes. De oostelijke helft, waarop de trap uitgaf, besloeg de totale breedte van de structuur tot tegen de zuidelijke kelderwand. Hier kon worden vastgesteld dat de wanden bezet waren met kalkmortel, waarop een zwarte aanslag voorkwam. Deze aanslag werd ook aangetroffen op de vloer binnen de structuur; er kon echter niet bepaald worden wat de oorzaak van de aanslag was. Het westelijke deel van de structuur werd gekenmerkt door een atypische vorm, die vernauwde in oostelijke richting, naar de grens met de oostelijke helft toe. Het geheel doet denken aan een ovenstructuur, waarbij de oostelijke helft van de structuur kan beschouwd worden als werk- of stookruimte. De bakstenen wanden van de structuur vertoonden echter geen sporen van verbranding. De zwarte aanslag zou hierbij eventueel als roet kunnen bestempeld worden, maar dan werd er binnen de oven geen grote hitte gegenereerd. Ook binnen het vullingspakket van de structuur werden onderaan geen aanwijzingen aangetroffen, die zouden kunnen wijzen op de functie van de structuur. Wellicht kan de structuur, samen met de centrale ruimte binnen de kelder, in verband gebracht worden met artisanale activiteiten. Welke activiteiten dit betrof, kon echter niet meer achterhaald worden.

Een laatste bakstenen structuur bevond zich in de zuidoostelijke kelder (-1.04) en betrof een bakstenen pijler. Deze bevond zich in dezelfde zone als de cluster natuurstenen pijlers in deze kelder. Deze pijler duidt er op dat de pijlers in het bouwvolume waartoe ze behoren opnieuw werden verplaatst in een jongere, bakstenen fase. Dit duidt er eveneens op dat dit bouwvolume lange tijd moet bestaan hebben op deze locatie en dat dit meerdere malen werd aangepast. Net

als bij de natuurstenen voorgangers ervan, kon hierbij echter niet bepaald worden om welk bouwvolume het hier precies ging. Uit de positie ervan kon wel worden afgeleid dat deze niet in verband kan gebracht worden met de oprichting van de huidige bakstenen vleugel langs de binnenkoer en er dus aan voorafgaat. In welke periode dit bouwvolume werd afgebroken, is onduidelijk. Eventueel werd dit, samen met het achterliggende natuurstenen gebouw, gesloopt voor de aanleg van de huidige bakstenen vleugel, 'fase 't Kindt'.

6. BIBLIOGRAFIE

ACKE B., LALEMAN M.C., LIEVOIS D., STEURBAUT P., STOOPS G., & TROMMELMANS R. 2007, Bisdomplein, in: Archeologisch onderzoek in Gent 1999-2006. (*Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent, reeks 2 nr. 1*), Gent.

BARTELS M. 1999, *Steden in scherven 2. Catalogus*, Amersfoort.

BLOCKMANS F., 1938, *Het Gentsche stadspatriciaat tot omstreeks 1302*, Antwerpen.

BONCQUET T., M.M.V. DE GRYSSE J. 2014, *Archeologisch opgraving bisschoppelijk seminarie fase 2 (Gent)*. Onuitgegeven rapport Ruben Willaert bvba.

CALLEBAUT, D., 1994, *Résidences fortifiées et centres administratifs dans la vallée de l'Escaut (IXe-XIe siècle)*, in: DEMOLON, P., GALINE, H. & VERHAEGHE, F. (eds.), *Archéologie des villes dans le Nord-Ouest de l'Europe (VIIe-XIIIe siècle)*, Actes du IVe Congrès International d'Archéologie Médiévale, Douai 1991, Douai, p. 93-112.

CALLEBAUT, D., RAVESCHOT, P. & VAN DE WALLE, R., 1981, *Het Gravensteen te Gent (O.VI.)*, in: *Archaeologia Medevalis*, Brussel, jg. 4, p. 13-14.

CALLEBAUT, D., DE GROOTE, K., ERVYNCK, A. & VAN STRYDONCK, M., 2002, *Was het nu '70 of '80? Radiokoolstofdateringen voor het castrum te Ename (Oudenaarde, prov. Oost-Vlaanderen)*, in: *Archeologie in Vlaanderen*, Zellik, nr. VI, 1997-1998, p. 231-241.

CAPITEYN A., CHARLES L. & LALEMAN M.C. 2007, *Historische Atlas van Gent. Een visie op verleden en toekomst*, Amsterdam.

DEFORCE K. 2011, *Houtidentificatie van enkele houten voorwerpen uit Mechelen –Arresthuis (10-ME-AR) (prov. Antwerpen)*. Rapporten Natuurwetenschappelijk Onderzoek VIOE. RNO.VIOE.2011.017, Brussel.

DE GROOTE K. 2008, *Middeleeuws aardewerk in Vlaanderen. Techniek, typologie, chronologie en evolutie van het gebruiksgoed in de regio Oudenaarde in de volle en late middeleeuwen (10de-16de eeuw)*, Deel 2, Brussel.

DE GRYSSE J., BONCQUET T., 2017. *Een steenbouw in opus spicatum-verband in de schaduw van de Sint-Janskerk*, in: DE GROOTE K., ERVYNCK A. (RED.), 2017, *Gentse geschiedenissen ofte, nieuwe historiën uit de oudheid der stad en illustere plaatsen omtrent Gent*, Gent, 77-84.

DE POTTER F. 1888, *Gent van den oudsten tyd tot heden*, Gent, dl. 5.

D'HOKER TH. 2011-2012, *Het oud bisschoppelijk seminarie te Gent. Een antwoord op de vragen binnen het lopende restauratieproject*. Universiteit Antwerpen, 2de master Monumenten en Landschapszorg.

DE SMIDT F. 1959, *Crypte en koor van de voormalige Sint-Janskerk te Gent in het licht van de jongste archeologische opgravingen*, Gent.

DE SMIDT F. 1962, *De Kathedraal te Gent. Archeologische studie, (Verhandelingen Koninklijke Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België)*, Brussel.

DHANENS, E. & DE SMIDT, F. 1980, *De Sint-Baafskathedraal te Gent*, Tielt-Amsterdam.

DUPONT G., LALEMAN M.C. & STEURBAUT P. 2012, *Het Steen van Geraard de Duivel*, in: SLEEN, M. 2012, *De hoed van Geraard de Duivel*, Antwerpen.

GYSSELING M. 1954, *Gents vroegste geschiedenis in de spiegel van zijn plaatsnamen*, Antwerpen.

LALEMAN M.C. 2004, *De eerste middeleeuwse stad*, in: *De Gentse portus aan de Reep. Een historische verkenning*, Gent, 8-11.

LALEMAN M.C. 2016, *Opus Spicatum in Gent, (O.VI.)*, in: *Archaeologia Mediaevalis*, Brussel nr. 39, 85.

LALEMAN M. C. & RAVESCHOT P. 1991, *Inleiding tot de studie van de woonhuizen in Gent. Periode 1100-1300. De kelders*, in: *Verhandelingen van de Koninklijke Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België*, Nr. 54, Brussel.

LALEMAN M. C., E. RAEYMAEKERS & STEURBAUT P. 2010, *Biezekapelstraat 2*, in: *Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent*, reeks 2 nr. 4, Gent, 12-17.

LALEMAN M. C. & VERMEIREN G 2010, *Ruimte en bewoning in het centrum van het middeleeuwse Gent*, in: *Handelingen der Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde*, Gent, , nr. 64/1, p. 3-56.

OOSTERBAAN J. & GRIFFIOEN A. 2016, *Van vissersdorp tot havenstad. 750 jaar stadsvorming aan de Grote Markt te Vlissingen*. Archeodienst Rapport 650.

RAVESCHOT P. 1990, *Een eerste archeologisch onderzoek naar een middeleeuwse gracht in Gent*, in: *Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent*, jg 14, nr. 4, 12-20.

ROEGIERS J. 1997, *Oprichting en beginjaren van het bisschoppelijk seminarie te Gent (1569-1623)*, Brussel.

VAN BALEN, K. *et al.*, 2003, *Kalkboek. Het gebruik van kalk als bindmiddel voor metsel- en voegmortels in verleden en heden*, Zeist.

VERMEIREN G., LALEMAN M.C., STEURBAUT, P., BRU M-A. & STOOPS G. 2015, *Kapittelstraat*, in: *Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent*, reeks 2 nr. 7), Gent, 29-38.

VUYLSTEKE J., 1900, *Gentsche stads- en baljuwsrekeningen 1280-1336*, Gent.

7. BIJLAGEN

7.1. SPORENLIJST

SPOORNR	PUTNR	VLAKNR	AARDSPOOR	VORM VLAK	DIEPTE	Z	INSLUITSEL
1	103	1	BMR	LIN	4 cm	9,28	
2	103	1	DMR	LIN	10 cm	9,19	mortel
3	103	1	BMR	RHK	26 cm	9,08	mortel
4	103	1	KL	RHK		8,99	HK
5	103	1	KL	ONR		9,03	HK, VKL
6	103	1	KL	OVL		9	HK, VKL
7	103	1	KL	ONR		9,05	HK, VKL
8	103	1	KL	ONR		9,07	HK, VKL
9	103	1	KL	ONR		9,08	HK
10	103	1	KL	OVL		9,08	HK, VKL
11	103	1	KL	OVL		9,06	BOUWM, VKL
12	103	1	BMR	LIN	22 cm	9,29	mortel
13	103	1	LG	ONR		9,07	BOUWM, HK
14	103	1	MR	LIN	3 cm	9,23	mortel
15	103	1	BMR	LIN	5 cm	9,03	mortel
16	103	1	BMR	LIN	12 cm	9,16	mortel
17	103	1	BMR	LIN	9 cm	9,09	mortel
18	103	1	KL	OVL		9,08	BOUWM
19	103	1	LG	ONR		9,01	BOUWM
20	103	1	BMR	LIN	27 cm	9,3	mortel
21	103	1	BMR	LIN	24 cm	9,24	mortel
22	105	1	VR	ONR		8,13	
23	105	1	BMR	LIN		8,17	
24	105	1	VR	ONR		8,15	
25	105	1	BMR	LIN		8,18	
26	105	1	BMR	LIN		8,2	
27	105	1	LG	ONR		7,96	
28	105	1	LG	ONR		7,84	
29	105	1	ZL	RHK		8,07	
30	105	1	ZL	RHK		8,06	
31	105	1	BMR	LIN		8,09	
32	105	1	MI	OVL		8,24	
33	105	1	VR	ONR		8,07	
34	105	1	BMR	LIN		8,4	
35	105	1	BMR	LIN		7,98	
36	105	1	BMR	LIN		8,27	
37	105	1	BMR	LIN		8,37	
38	105	1	BMR	RHK		8,29	

39	105	1	BMR	LIN	8,4
40	105	1	BMR	LIN	8,26
41	105	1	LG	ONR	7,8
42	105	1	LG	ONR	8,24
43	105	1	LG	ONR	7,86
44	105	1	LG	ONR	8,3
45	105	1	LG	ONR	7,91
46	105	1	LG	ONR	8,3
47	105	1	KL	ONR	7,89
48	105	1	BMR	LIN	8,13
49	105	2	VR	ONR	7,44
50	105	1	PK	RHK	7,86
51	105	1	KL	RHK	7,86
52	105	1	PK	RHK	7,86
53	105	1	KL	ONR	7,82
54	105	1	PK	RHK	7,87
55	105	1	KL	RHK	7,85
56	105	1	KL	ONR	7,88
57	105	1	PK	RND	7,9
58	105	1	PK	RND	7,88
59	105	1	KL	ONR	7,93
60	105	1	KL	RHK	7,82
61	105	1	BMR	LIN	8,2
62	105	2	KL	RND	7,92
63	105	2	KL	ONR	7,84
64	105	2	PK	RND	7,88
65	105	2	KL	RHK	0
66	105	2	KL	ONR	0
67	105	2	KL	RND	0
68	105	2	KL	ONR	0
69	105	2	KL	ONR	0
70	108	1	REC	RND	0
71	108	1	KL	RHK	8,9
72	108	1	KL	RHK	8,9
73	108	1	KL	ONR	8,9
74	108	1	KL	RHK	8,91
75	108	1	KL	RHK	8,9
76	108	1	KL	ONR	8,88
77	108	1	KL	RND	8,88
78	108	1	KL	ONR	8,89
79	108	1	LG	ONR	8,88
80	108	1	MI	RHK	8,88
81	108	1	BMR	LIN	9,22
82	108	1	BMR	LIN	9,38
83	108	1	LS	ONR	9,33

84	108	1	MI	RHK	8,9
85	108	1	KL	RHK	8,89
86	108	1	BMR	LIN	9,3
87	108	1	ZL	RND	8,9
88	108	1	BMR	LIN	9,25
89	108	1	LG	ONR	8,87
90	108	1	KL	ONR	8,88
91	108	1	KL	ONR	8,85
92	108	1	LG	ONR	8,9
93	108	1	KL	RHK	8,89
94	108	1	KL	RHK	8,85
95	108	1	GR	LIN	8,88
96	108	1	PK	RHK	8,88
97	108	1	LG	ONR	8,88
98	108	1	PK	RHK	8,87
99	108	1	PK	RHK	8,88
100	108	1	KL	ONR	8,9
101	108	1	KL	ONR	8,88
102	108	1	KL	ONR	8,9
103	108	1	LG	ONR	8,92
104	108	1	KL	ONR	8,89
105	107	1	DMR	ONR	9,18
106	107	1	BMR	LIN	9,42
107	107	1	ZL	RND	9,4
108	107	1	BMR	LIN	9,39
109	107	1	BMR	LIN	9,22
110	107	1	DMR	ONR	9,5
111	107	1	KL	RND	8,94
112	107	1	BMR	LIN	8,97
113	101	1	DMR	ONR	9,34
114	101	1	BMR	LIN	9,36
115	101	1	BMR	LIN	9,38
116	102	1	BMR	LIN	9,39
117	102	1	DMR	LIN	9,02
118	102	1	LG	ONR	8,89
119	102	1	KL	RND	8,9
120	102	1	KL	LIN	8,9
121	102	1	KL	ONR	8,83
122	102	1	BMR	LIN	9,4
123	102	1	BMR	LIN	9,29
124	102	1	BMR	LIN	9,34
125	102	1	KL	ONR	8,88
126	102	1	MI	RHK	0
127	102	1	DMR	ONR	0

128	104	1	BMR	RHK		9,31	
129	104	1	BMR	LIN		9,13	
130	104	1	BMR	LIN		9,32	
131	104	1	DMR	LIN		9,25	
132	104	1	DMR	RHK		9,25	
133	104	1	MI	RHK		8,85	
134	104	1	KL	ONR		8,89	
135	104	1	KL	ONR		8,89	
136	104	1	KL	ONR		8,88	
137	104	1	BMR	RHK		9,19	
138	104	1	BMR	LIN		9,33	
139	104	1	DMR	RHK		9,13	
140	104	1	UIT	ONR		9,17	
141	104	1	BMR	LIN		9,25	
142	104	1	DMR	LIN		9,3	
143	104	1	BMR	LIN		9,06	
144	104	1	LG	RHK		8,99	
145	104	1	KL	ONR		8,88	
146	104	1	REC	RND		0	
147	104	1	KL	ONR		8,89	
148	104	1	KL	ONR		8,91	
149	104	1	KL	ONR		8,89	
150	104	1	KL	ONR		8,85	
151	104	1	KL	ONR		8,9	
152	104	1	MI	RHK		8,93	
153	104	1	DMR	RHK		0	
154	104	1	KL	ONR		0	
155	104	1	DMR	ONR		9	
156	104	1	KL	ONR		8,9	
157	104	1	LG	ONR		8,89	
158	104	1	LG	ONR		8,9	
159	104	1	KL	RND		8,86	
160	104	1	MI	RHK		8,9	
161	104	1	PK	RHK		0	
162	104	1	PK	RHK		0	
163	104	1	KL	ONR		0	
164	104	1	PK	RHK		0	
165	104	1	KL	ONR		0	
166	104	1	BMR	LIN		0	
167	104	1	MI	RHK		0	
168	104	1	LG	ONR		0	
169	104	1	DMR	ONR		0	
170	104	1	PK	RHK		0	
171	104	1	DMR	LIN		0	
172	104	1	DMR	LIN		0	

999	103	1	REC	ONR		0	
1000	101	1	LG	ONR		0	
5000	101	2	LG	ONR		0	
6000	101	2	LG	ONR		0	

7.2. MONSTERLIJST

OPGR ID	Vondstnr	Put	Vlak	Spoor	Vulling	Monster	Verzamel	Opmerking
GEBS-15	42	105	1	42	1	MA	TROF	
GEBS-15	65	108	1	83	1	MA	AFW	MONSTER STEENKOO REST
GEBS-15	72	108	1	75	1	MA	COUP	EMMER 1 VAN 3
GEBS-15	73	108	1	75	1	MA	COUP	EMMER 2 VAN 3
GEBS-15	74	108	1	75	1	MA	COUP	EMMER 3 VAN 3
GEBS-15	103	104	1	147	1	MA	COUP	
GEBS-15	104	104	1	147	7	MZ	COUP	
GEBS-15	112	104	1	150	1	MZ	COUP	

7.3. FOTOLIJST

FOTONR	SOORT	PUTNR	VLAKNR	SPOORNRS	ONDERWERP	BESTAND
1	DETAIL	103	1	1		GEBS-15-0001.JPG
1	DETAIL	103	1	1		GEBS-15-0002.JPG
2	DETAIL	103	1	2		GEBS-15-0003.JPG
2	DETAIL	103	1	2		GEBS-15-0004.JPG
3	DETAIL	103	1	3		GEBS-15-0005.JPG
3	DETAIL	103	1	3		GEBS-15-0006.JPG
4	DETAIL	103	1	4		GEBS-15-0007.JPG
4	DETAIL	103	1	4		GEBS-15-0008.JPG
5	DETAIL	103	1	5		GEBS-15-0009.JPG
5	DETAIL	103	1	5		GEBS-15-0010.JPG
6	DETAIL	103	1	6		GEBS-15-0011.JPG
6	DETAIL	103	1	6		GEBS-15-0012.JPG
7	DETAIL	103	1	7		GEBS-15-0013.JPG
7	DETAIL	103	1	7		GEBS-15-0014.JPG
7	DETAIL	103	1	7		GEBS-15-0015.JPG
8	DETAIL	103	1	8		GEBS-15-0016.JPG
8	DETAIL	103	1	8		GEBS-15-0017.JPG
9	DETAIL	103	1	9		GEBS-15-0018.JPG
9	DETAIL	103	1	9		GEBS-15-0019.JPG
10	DETAIL	103	1	10		GEBS-15-0020.JPG
10	DETAIL	103	1	10		GEBS-15-0021.JPG
11	DETAIL	103	1	11		GEBS-15-0022.JPG
11	DETAIL	103	1	11		GEBS-15-0023.JPG
12	DETAIL	103	1	12		GEBS-15-0024.JPG
12	DETAIL	103	1	12		GEBS-15-0025.JPG
12	DETAIL	103	1	12		GEBS-15-0026.JPG
12	DETAIL	103	1	12		GEBS-15-0027.JPG
12	DETAIL	103	1	12		GEBS-15-0028.JPG
12	DETAIL	103	1	12		GEBS-15-0029.JPG
13	DETAIL	103	1	14		GEBS-15-0030.JPG
13	DETAIL	103	1	14		GEBS-15-0031.JPG
14	DETAIL	103	1	15		GEBS-15-0032.JPG
14	DETAIL	103	1	15		GEBS-15-0033.JPG
15	DETAIL	103	1	16		GEBS-15-0034.JPG
15	DETAIL	103	1	16		GEBS-15-0035.JPG
16	DETAIL	103	1	17		GEBS-15-0036.JPG
16	DETAIL	103	1	17		GEBS-15-0037.JPG
17	DETAIL	103	1	18		GEBS-15-0038.JPG
17	DETAIL	103	1	18		GEBS-15-0039.JPG
18	DETAIL	103	1	15-16-17-19	OVERZICHT SPOOR 15, SPOOR 16, SPOOR 17, SPOOR 19	GEBS-15-0040.JPG

18	DETAIL	103	1	15-16-17-19	OVERZICHT SPOOR 15, SPOOR 16, SPOOR 17, SPOOR 19	GEBS-15-0041.JPG
18	DETAIL	103	1	15-16-17-19	OVERZICHT SPOOR 15, SPOOR 16, SPOOR 17, SPOOR 19	GEBS-15-0042.JPG
19	DETAIL	103	1	20		GEBS-15-0043.JPG
19	DETAIL	103	1	20		GEBS-15-0044.JPG
20	DETAIL	103	1	21		GEBS-15-0045.JPG
20	DETAIL	103	1	21		GEBS-15-0046.JPG
20	DETAIL	103	1	21		GEBS-15-0047.JPG
20	DETAIL	103	1	21		GEBS-15-0048.JPG
20	DETAIL	103	1	21		GEBS-15-0049.JPG
21	VLAK	103	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0050.JPG
21	VLAK	103	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0051.JPG
21	VLAK	103	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0052.JPG
21	VLAK	103	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0053.JPG
21	VLAK	103	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0054.JPG
21	VLAK	103	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0055.JPG
21	VLAK	103	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0056.JPG
21	VLAK	103	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0057.JPG
21	VLAK	103	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0058.JPG
21	VLAK	103	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0059.JPG
21	VLAK	103	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0060.JPG
21	VLAK	103	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0061.JPG
21	VLAK	103	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0062.JPG
22	DETAIL	105	1	42		GEBS-15-0063.JPG
22	DETAIL	105	1	42		GEBS-15-0064.JPG
23	DETAIL	105	1	37		GEBS-15-0065.JPG
23	DETAIL	105	1	37		GEBS-15-0066.JPG
23	DETAIL	105	1	37		GEBS-15-0067.JPG
23	DETAIL	105	1	37		GEBS-15-0068.JPG
23	DETAIL	105	1	37		GEBS-15-0069.JPG
24	DETAIL	105	1	36		GEBS-15-0070.JPG
24	DETAIL	105	1	36		GEBS-15-0071.JPG
25	DETAIL	105	1	35		GEBS-15-0072.JPG
25	DETAIL	105	1	35		GEBS-15-0073.JPG
26	DETAIL	105	1	41		GEBS-15-0074.JPG
26	DETAIL	105	1	41		GEBS-15-0075.JPG
27	DETAIL	105	1	40		GEBS-15-0076.JPG
27	DETAIL	105	1	40		GEBS-15-0077.JPG
28	DETAIL	105	1	38		GEBS-15-0078.JPG
28	DETAIL	105	1	38		GEBS-15-0079.JPG
28	DETAIL	105	1	38		GEBS-15-0080.JPG
28	DETAIL	105	1	38		GEBS-15-0081.JPG

29	DETAIL	105	1	39		GEBS-15-0082.JPG
29	DETAIL	105	1	39		GEBS-15-0083.JPG
29	DETAIL	105	1	39		GEBS-15-0084.JPG
29	DETAIL	105	1	39		GEBS-15-0085.JPG
30	DETAIL	105	1	34		GEBS-15-0086.JPG
30	DETAIL	105	1	34		GEBS-15-0087.JPG
30	DETAIL	105	1	34		GEBS-15-0088.JPG
30	DETAIL	105	1	34		GEBS-15-0089.JPG
31	DETAIL	105	1	33		GEBS-15-0090.JPG
31	DETAIL	105	1	33		GEBS-15-0091.JPG
31	DETAIL	105	1	33		GEBS-15-0095.JPG
31	DETAIL	105	1	33		GEBS-15-0096.JPG
32	DETAIL	105	1	32		GEBS-15-0092.JPG
32	DETAIL	105	1	32		GEBS-15-0093.JPG
32	DETAIL	105	1	32		GEBS-15-0094.JPG
33	VLAK	105	1		OVERZICHT MUURSTRUCTUREN	GEBS-15-0097.JPG
33	VLAK	105	1		OVERZICHT MUURSTRUCTUREN	GEBS-15-0098.JPG
33	VLAK	105	1		OVERZICHT MUURSTRUCTUREN	GEBS-15-0099.JPG
33	VLAK	105	1		OVERZICHT MUURSTRUCTUREN	GEBS-15-0100.JPG
34	DETAIL	105	1	25		GEBS-15-0101.JPG
34	DETAIL	105	1	25		GEBS-15-0102.JPG
35	DETAIL	105	1	30		GEBS-15-0103.JPG
35	DETAIL	105	1	30		GEBS-15-0104.JPG
35	DETAIL	105	1	30		GEBS-15-0105.JPG
35	DETAIL	105	1	30		GEBS-15-0106.JPG
35	DETAIL	105	1	30		GEBS-15-0107.JPG
35	DETAIL	105	1	30		GEBS-15-0108.JPG
35	DETAIL	105	1	30		GEBS-15-0109.JPG
35	DETAIL	105	1	30		GEBS-15-0110.JPG
35	DETAIL	105	1	30		GEBS-15-0111.JPG
35	DETAIL	105	1	30		GEBS-15-0112.JPG
35	DETAIL	105	1	30		GEBS-15-0113.JPG
35	DETAIL	105	1	30		GEBS-15-0114.JPG
35	DETAIL	105	1	30		GEBS-15-0115.JPG
35	DETAIL	105	1	30		GEBS-15-0116.JPG
35	DETAIL	105	1	30		GEBS-15-0117.JPG
36	DETAIL	105	1	26		GEBS-15-0118.JPG
36	DETAIL	105	1	26		GEBS-15-0119.JPG
37	DETAIL	105	1	24-26-27- 28-30	OVERZICHT VLOERNIVEAU	GEBS-15-0120.JPG
37	DETAIL	105	1	24-26-27- 28-30	OVERZICHT VLOERNIVEAU	GEBS-15-0121.JPG

37	DETAIL	105	1	24-26-27-28-30	OVERZICHT VLOERNIVEAU	GEBS-15-0122.JPG
37	DETAIL	105	1	24-26-27-28-30	OVERZICHT VLOERNIVEAU	GEBS-15-0123.JPG
37	DETAIL	105	1	24-26-27-28-30	OVERZICHT VLOERNIVEAU	GEBS-15-0124.JPG
38	DETAIL	105	1	23		GEBS-15-0125.JPG
38	DETAIL	105	1	23		GEBS-15-0126.JPG
38	DETAIL	105	1	23		GEBS-15-0127.JPG
39	DETAIL	105	1	22		GEBS-15-0128.JPG
39	DETAIL	105	1	22		GEBS-15-0129.JPG
39	DETAIL	105	1	22		GEBS-15-0130.JPG
39	DETAIL	105	1	22		GEBS-15-0131.JPG
40	DETAIL	108	1		ONTBREKEN VAN DE FUNDERING - ONDERSCHOEIINGSWERKEN	GEBS-15-0132.JPG
40	DETAIL	108	1		ONTBREKEN VAN DE FUNDERING - ONDERSCHOEIINGSWERKEN	GEBS-15-0133.JPG
41	DETAIL	105	1	60		GEBS-15-0134.JPG
41	DETAIL	105	1	60		GEBS-15-0135.JPG
42	DETAIL	105	1	29		GEBS-15-0136.JPG
42	DETAIL	105	1	29		GEBS-15-0137.JPG
42	DETAIL	105	1	29		GEBS-15-0138.JPG
42	DETAIL	105	1	29		GEBS-15-0139.JPG
42	DETAIL	105	1	29		GEBS-15-0140.JPG
42	DETAIL	105	1	29		GEBS-15-0141.JPG
42	DETAIL	105	1	29		GEBS-15-0142.JPG
42	DETAIL	105	1	29		GEBS-15-0143.JPG
42	DETAIL	105	1	29		GEBS-15-0144.JPG
43	DETAIL	105	1	62		GEBS-15-0145.JPG
43	DETAIL	105	1	62		GEBS-15-0146.JPG
44	DETAIL	105	1	63		GEBS-15-0147.JPG
44	DETAIL	105	1	63		GEBS-15-0148.JPG
45	DETAIL	105	1	61		GEBS-15-0149.JPG
45	DETAIL	105	1	61		GEBS-15-0150.JPG
45	DETAIL	105	1	61		GEBS-15-0151.JPG
45	DETAIL	105	1	61		GEBS-15-0152.JPG
46	DETAIL	105	1	31		GEBS-15-0153.JPG
46	DETAIL	105	1	31		GEBS-15-0154.JPG
46	DETAIL	105	1	31		GEBS-15-0155.JPG
47	DETAIL	105	1	29-31-45-61	OVERZICHT MUURSTRUCTUREN	GEBS-15-0156.JPG
47	DETAIL	105	1	29-31-45-61	OVERZICHT MUURSTRUCTUREN	GEBS-15-0157.JPG
47	DETAIL	105	1	29-31-45-61	OVERZICHT MUURSTRUCTUREN	GEBS-15-0158.JPG

48	DETAIL	105	1	47		GEBS-15-0159.JPG
48	DETAIL	105	1	47		GEBS-15-0160.JPG
49	DETAIL	105	1	48		GEBS-15-0161.JPG
49	DETAIL	105	1	48		GEBS-15-0162.JPG
49	DETAIL	105	1	48		GEBS-15-0163.JPG
49	DETAIL	105	1	48		GEBS-15-0164.JPG
49	DETAIL	105	1	48		GEBS-15-0165.JPG
49	DETAIL	105	1	48		GEBS-15-0166.JPG
50	DETAIL	105	1	50		GEBS-15-0167.JPG
50	DETAIL	105	1	50		GEBS-15-0168.JPG
51	DETAIL	105	1	51		GEBS-15-0169.JPG
51	DETAIL	105	1	51		GEBS-15-0170.JPG
52	DETAIL	105	1	52		GEBS-15-0171.JPG
52	DETAIL	105	1	52		GEBS-15-0172.JPG
53	DETAIL	105	1	53		GEBS-15-0173.JPG
53	DETAIL	105	1	53		GEBS-15-0174.JPG
54	DETAIL	105	1	54		GEBS-15-0175.JPG
54	DETAIL	105	1	54		GEBS-15-0176.JPG
55	DETAIL	105	1	55		GEBS-15-0177.JPG
55	DETAIL	105	1	55		GEBS-15-0178.JPG
56	DETAIL	105	1	56		GEBS-15-0179.JPG
56	DETAIL	105	1	56		GEBS-15-0180.JPG
57	DETAIL	105	1	57		GEBS-15-0181.JPG
57	DETAIL	105	1	57		GEBS-15-0182.JPG
57	DETAIL	105	1	57		GEBS-15-0183.JPG
58	DETAIL	105	1	58		GEBS-15-0184.JPG
58	DETAIL	105	1	58		GEBS-15-0185.JPG
59	DETAIL	105	1	59		GEBS-15-0186.JPG
59	DETAIL	105	1	59		GEBS-15-0187.JPG
60	VLAK	105	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0188.JPG
60	VLAK	105	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0189.JPG
60	VLAK	105	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0190.JPG
60	VLAK	105	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0191.JPG
60	VLAK	105	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0192.JPG
60	VLAK	105	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0193.JPG
61	DETAIL	105	2	49		GEBS-15-0194.JPG
61	DETAIL	105	2	49		GEBS-15-0196.JPG
61	DETAIL	105	2	49		GEBS-15-0197.JPG
61	DETAIL	105	2	49		GEBS-15-0195.JPG
62	COUPE	105	1	50		GEBS-15-0198.JPG
62	COUPE	105	1	50		GEBS-15-0199.JPG
62	COUPE	105	1	50		GEBS-15-0200.JPG
63	COUPE	105	1	53-54		GEBS-15-0201.JPG
63	COUPE	105	1	53-54		GEBS-15-0202.JPG

63	COUPE	105	1	53-54	GEBS-15-0203.JPG
63	COUPE	105	1	53-54	GEBS-15-0204.JPG
64	COUPE	105	1	58-64	GEBS-15-0205.JPG
64	COUPE	105	1	58-64	GEBS-15-0206.JPG
64	COUPE	105	1	58-64	GEBS-15-0207.JPG
64	COUPE	105	1	58-64	GEBS-15-0208.JPG
65	COUPE	105	1	57	GEBS-15-0209.JPG
65	COUPE	105	1	57	GEBS-15-0210.JPG
65	COUPE	105	1	57	GEBS-15-0211.JPG
65	COUPE	105	1	57	GEBS-15-0212.JPG
65	COUPE	105	1	57	GEBS-15-0213.JPG
66	COUPE	105	1	51	GEBS-15-0214.JPG
66	COUPE	105	1	51	GEBS-15-0215.JPG
66	COUPE	105	1	51	GEBS-15-0216.JPG
67	COUPE	105	1	52	GEBS-15-0217.JPG
67	COUPE	105	1	52	GEBS-15-0218.JPG
68	DETAIL	105	1	30	GEBS-15-0219.JPG
68	DETAIL	105	1	30	GEBS-15-0220.JPG
68	DETAIL	105	1	30	GEBS-15-0221.JPG
68	DETAIL	105	1	30	GEBS-15-0222.JPG
68	DETAIL	105	1	30	GEBS-15-0223.JPG
68	DETAIL	105	1	30	GEBS-15-0224.JPG
68	DETAIL	105	1	30	GEBS-15-0225.JPG
68	DETAIL	105	1	30	GEBS-15-0226.JPG
68	DETAIL	105	1	30	GEBS-15-0227.JPG
69	DETAIL	105	1	29	GEBS-15-0228.JPG
69	DETAIL	105	1	29	GEBS-15-0229.JPG
69	DETAIL	105	1	29	GEBS-15-0230.JPG
69	DETAIL	105	1	29	GEBS-15-0231.JPG
69	DETAIL	105	1	29	GEBS-15-0232.JPG
69	DETAIL	105	1	29	GEBS-15-0233.JPG
69	DETAIL	105	1	29	GEBS-15-0234.JPG
69	DETAIL	105	1	29	GEBS-15-0235.JPG
70	VLAK	105	2		GEBS-15-0236.JPG
70	VLAK	105	2		GEBS-15-0237.JPG
70	VLAK	105	2		GEBS-15-0238.JPG
70	VLAK	105	2		GEBS-15-0239.JPG
70	VLAK	105	2		GEBS-15-0240.JPG
70	VLAK	105	2		GEBS-15-0241.JPG
70	VLAK	105	2		GEBS-15-0242.JPG
70	VLAK	105	2		GEBS-15-0243.JPG
70	VLAK	105	2		GEBS-15-0244.JPG
70	VLAK	105	2		GEBS-15-0246.JPG
70	VLAK	105	2		GEBS-15-0247.JPG
70	VLAK	105	2		GEBS-15-0248.JPG

70	VLAK	105	2			GEBS-15-0249.JPG
70	VLAK	105	2			GEBS-15-0250.JPG
70	VLAK	105	2			GEBS-15-0251.JPG
70	VLAK	105	2			GEBS-15-0252.JPG
70	VLAK	105	2			GEBS-15-0253.JPG
70	VLAK	105	2			GEBS-15-0254.JPG
70	VLAK	105	2			GEBS-15-0255.JPG
70	VLAK	105	2			GEBS-15-0256.JPG
70	VLAK	105	2			GEBS-15-0257.JPG
70	VLAK	105	2			GEBS-15-0258.JPG
70	VLAK	105	2			GEBS-15-0259.JPG
70	VLAK	105	2			GEBS-15-0260.JPG
70	VLAK	105	2			GEBS-15-0261.JPG
71	COUPE	105	2	68		GEBS-15-0262.JPG
71	COUPE	105	2	68		GEBS-15-0263.JPG
71	COUPE	105	2	68		GEBS-15-0264.JPG
71	COUPE	105	2	68		GEBS-15-0265.JPG
72	COUPE	105	2	67		GEBS-15-0266.JPG
72	COUPE	105	2	67		GEBS-15-0267.JPG
72	COUPE	105	2	67		GEBS-15-0268.JPG
72	COUPE	105	2	67		GEBS-15-0269.JPG
73	COUPE	105	2	66		GEBS-15-0270.JPG
73	COUPE	105	2	66		GEBS-15-0271.JPG
73	COUPE	105	2	66		GEBS-15-0272.JPG
74	DETAIL	105	1		OVERZICHT ZUIDELIJKE MUUR	GEBS-15-0273.JPG
74	DETAIL	105	1		OVERZICHT ZUIDELIJKE MUUR	GEBS-15-0274.JPG
74	DETAIL	105	1		OVERZICHT ZUIDELIJKE MUUR	GEBS-15-0275.JPG
74	DETAIL	105	1		OVERZICHT ZUIDELIJKE MUUR	GEBS-15-0276.JPG
74	DETAIL	105	1		OVERZICHT ZUIDELIJKE MUUR	GEBS-15-0277.JPG
74	DETAIL	105	1		OVERZICHT ZUIDELIJKE MUUR	GEBS-15-0278.JPG
74	DETAIL	105	1		OVERZICHT ZUIDELIJKE MUUR	GEBS-15-0279.JPG
74	DETAIL	105	1		OVERZICHT ZUIDELIJKE MUUR	GEBS-15-0280.JPG
74	DETAIL	105	1		OVERZICHT ZUIDELIJKE MUUR	GEBS-15-0281.JPG
75	DETAIL	105	1		OVERZICHT OOSTELIJKE MUUR	GEBS-15-0282.JPG
75	DETAIL	105	1		OVERZICHT OOSTELIJKE MUUR	GEBS-15-0283.JPG

75	DETAIL	105	1		OVERZICHT OOSTELIJKE MUUR	GEBS-15-0284.JPG
75	DETAIL	105	1		OVERZICHT OOSTELIJKE MUUR	GEBS-15-0285.JPG
75	DETAIL	105	1		OVERZICHT OOSTELIJKE MUUR	GEBS-15-0286.JPG
76	DETAIL	108	1	70		GEBS-15-0287.JPG
77	DETAIL	108	1	71		GEBS-15-0288.JPG
77	DETAIL	108	1	71		GEBS-15-0289.JPG
78	COUPE	108	1	71-72		GEBS-15-0290.JPG
78	COUPE	108	1	71-72		GEBS-15-0291.JPG
78	COUPE	108	1	71-72		GEBS-15-0387.JPG
78	COUPE	108	1	71-72		GEBS-15-0388.JPG
78	COUPE	108	1	71-72		GEBS-15-0389.JPG
79	DETAIL	108	1	73		GEBS-15-0292.JPG
79	DETAIL	108	1	73		GEBS-15-0293.JPG
80	DETAIL	108	1	74		GEBS-15-0294.JPG
80	DETAIL	108	1	74		GEBS-15-0295.JPG
81	DETAIL	108	1	75		GEBS-15-0296.JPG
81	DETAIL	108	1	75		GEBS-15-0297.JPG
81	DETAIL	108	1	75		GEBS-15-0383.JPG
81	DETAIL	108	1	75		GEBS-15-0384.JPG
81	DETAIL	108	1	75		GEBS-15-0385.JPG
81	DETAIL	108	1	75		GEBS-15-0386.JPG
82	DETAIL	108	1	76		GEBS-15-0298.JPG
82	DETAIL	108	1	76		GEBS-15-0299.JPG
83	COUPE	108	1	77		GEBS-15-0300.JPG
83	COUPE	108	1	77		GEBS-15-0301.JPG
83	COUPE	108	1	77		GEBS-15-0390.JPG
83	COUPE	108	1	77		GEBS-15-0391.JPG
83	COUPE	108	1	77		GEBS-15-0392.JPG
83	COUPE	108	1	77		GEBS-15-0393.JPG
83	COUPE	108	1	77		GEBS-15-0394.JPG
83	COUPE	108	1	77		GEBS-15-0395.JPG
83	COUPE	108	1	77		GEBS-15-0396.JPG
83	COUPE	108	1	77		GEBS-15-0397.JPG
83	COUPE	108	1	77		GEBS-15-0398.JPG
83	COUPE	108	1	77		GEBS-15-0399.JPG
83	COUPE	108	1	77		GEBS-15-0400.JPG
83	COUPE	108	1	77		GEBS-15-0401.JPG
83	COUPE	108	1	77		GEBS-15-0402.JPG
83	COUPE	108	1	77		GEBS-15-0403.JPG
84	DETAIL	108	1	78		GEBS-15-0302.JPG
84	DETAIL	108	1	78		GEBS-15-0303.JPG
85	DETAIL	108	1	82-83		GEBS-15-0304.JPG

85	DETAIL	108	1	82-83	GEBS-15-0305.JPG
85	DETAIL	108	1	82-83	GEBS-15-0306.JPG
85	DETAIL	108	1	82-83	GEBS-15-0307.JPG
85	DETAIL	108	1	82-83	GEBS-15-0308.JPG
85	DETAIL	108	1	82-83	GEBS-15-0309.JPG
85	DETAIL	108	1	82-83	GEBS-15-0310.JPG
85	DETAIL	108	1	82-83	GEBS-15-0311.JPG
86	DETAIL	108	1	78	GEBS-15-0312.JPG
86	DETAIL	108	1	78	GEBS-15-0313.JPG
87	DETAIL	108	1	86	GEBS-15-0314.JPG
87	DETAIL	108	1	86	GEBS-15-0315.JPG
87	DETAIL	108	1	86	GEBS-15-0316.JPG
87	DETAIL	108	1	86	GEBS-15-0317.JPG
87	DETAIL	108	1	86	GEBS-15-0318.JPG
87	DETAIL	108	1	86	GEBS-15-0319.JPG
87	DETAIL	108	1	86	GEBS-15-0320.JPG
88	DETAIL	108	1	81	GEBS-15-0321.JPG
88	DETAIL	108	1	81	GEBS-15-0322.JPG
88	DETAIL	108	1	81	GEBS-15-0323.JPG
88	DETAIL	108	1	81	GEBS-15-0324.JPG
89	DETAIL	108	1	80-87	GEBS-15-0325.JPG
89	DETAIL	108	1	80-87	GEBS-15-0326.JPG
89	DETAIL	108	1	80-87	GEBS-15-0327.JPG
89	DETAIL	108	1	80-87	GEBS-15-0328.JPG
89	DETAIL	108	1	80-87	GEBS-15-0329.JPG
89	DETAIL	108	1	80-87	GEBS-15-0448.JPG
89	DETAIL	108	1	80-87	GEBS-15-0449.JPG
89	DETAIL	108	1	80-87	GEBS-15-0450.JPG
89	DETAIL	108	1	80-87	GEBS-15-0451.JPG
90	DETAIL	108	1	84-85	GEBS-15-0330.JPG
90	DETAIL	108	1	84-85	GEBS-15-0331.JPG
91	DETAIL	108	1	93	GEBS-15-0332.JPG
91	DETAIL	108	1	93	GEBS-15-0333.JPG
92	DETAIL	108	1	91	GEBS-15-0334.JPG
92	DETAIL	108	1	91	GEBS-15-0335.JPG
93	DETAIL	108	1	90	GEBS-15-0336.JPG
93	DETAIL	108	1	90	GEBS-15-0337.JPG
93	DETAIL	108	1	90	GEBS-15-0404.JPG
93	DETAIL	108	1	90	GEBS-15-0405.JPG
94	DETAIL	108	1	89	GEBS-15-0338.JPG
94	DETAIL	108	1	89	GEBS-15-0339.JPG
94	DETAIL	108	1	89	GEBS-15-0340.JPG
94	DETAIL	108	1	89	GEBS-15-0341.JPG
95	DETAIL	108	1	88	GEBS-15-0342.JPG

95	DETAIL	108	1	88		GEBS-15-0343.JPG
95	DETAIL	108	1	88		GEBS-15-0344.JPG
95	DETAIL	108	1	88		GEBS-15-0345.JPG
97	DETAIL	103	1	15-17	SPOOR 15 IS JONGER DAN SPOOR 17	GEBS-15-0347.JPG
97	DETAIL	103	1	15-17	SPOOR 15 IS JONGER DAN SPOOR 17	GEBS-15-0348.JPG
97	DETAIL	103	1	15-17	SPOOR 15 IS JONGER DAN SPOOR 17	GEBS-15-0349.JPG
98	DETAIL	108	1	100		GEBS-15-0350.JPG
98	DETAIL	108	1	100		GEBS-15-0351.JPG
98	DETAIL	108	1	100		GEBS-15-0452.JPG
98	DETAIL	108	1	100		GEBS-15-0453.JPG
99	DETAIL	108	1	99		GEBS-15-0352.JPG
99	DETAIL	108	1	99		GEBS-15-0353.JPG
99	DETAIL	108	1	99		GEBS-15-0438.JPG
99	DETAIL	108	1	99		GEBS-15-0439.JPG
100	COUPE	108	1	98		GEBS-15-0354.JPG
100	COUPE	108	1	98		GEBS-15-0355.JPG
100	COUPE	108	1	98		GEBS-15-0440.JPG
100	COUPE	108	1	98		GEBS-15-0441.JPG
100	COUPE	108	1	98		GEBS-15-0442.JPG
100	COUPE	108	1	98		GEBS-15-0443.JPG
101	DETAIL	108	1	101		GEBS-15-0356.JPG
101	DETAIL	108	1	101		GEBS-15-0357.JPG
102	DETAIL	108	1	95		GEBS-15-0358.JPG
102	DETAIL	108	1	95		GEBS-15-0359.JPG
103	DETAIL	108	1	96		GEBS-15-0360.JPG
103	DETAIL	108	1	96		GEBS-15-0361.JPG
104	DETAIL	108	1	94		GEBS-15-0362.JPG
104	DETAIL	108	1	94		GEBS-15-0363.JPG
104	DETAIL	108	1	94		GEBS-15-0454.JPG
104	DETAIL	108	1	94		GEBS-15-0455.JPG
104	DETAIL	108	1	94		GEBS-15-0456.JPG
104	DETAIL	108	1	94		GEBS-15-0457.JPG
104	DETAIL	108	1	94		GEBS-15-0458.JPG
104	DETAIL	108	1	94		GEBS-15-0459.JPG
105	VLAK	108	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0364.JPG
105	VLAK	108	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0365.JPG
105	VLAK	108	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0366.JPG
105	VLAK	108	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0367.JPG
105	VLAK	108	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0368.JPG
105	VLAK	108	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0369.JPG
105	VLAK	108	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0370.JPG
105	VLAK	108	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0371.JPG

105	VLAK	108	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0372.JPG
105	VLAK	108	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0373.JPG
105	VLAK	108	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0374.JPG
105	VLAK	108	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0375.JPG
105	VLAK	108	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0376.JPG
105	VLAK	108	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0377.JPG
105	VLAK	108	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0378.JPG
105	VLAK	108	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0379.JPG
105	VLAK	108	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0380.JPG
105	VLAK	108	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0381.JPG
105	VLAK	108	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0382.JPG
106	COUPE	108	1	104		GEBS-15-0406.JPG
106	COUPE	108	1	104		GEBS-15-0407.JPG
107	VLAK	107	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0408.JPG
107	VLAK	107	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0409.JPG
107	VLAK	107	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0410.JPG
107	VLAK	107	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0411.JPG
107	VLAK	107	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0412.JPG
107	VLAK	107	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0413.JPG
107	VLAK	107	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0414.JPG
107	VLAK	107	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0415.JPG
107	VLAK	107	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0416.JPG
107	VLAK	107	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0417.JPG
107	VLAK	107	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0418.JPG
107	VLAK	107	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0419.JPG
107	VLAK	107	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0420.JPG
108	DETAIL	107	1	105		GEBS-15-0421.JPG
108	DETAIL	107	1	105		GEBS-15-0422.JPG
108	DETAIL	107	1	105		GEBS-15-0423.JPG
108	DETAIL	107	1	105		GEBS-15-0424.JPG
108	DETAIL	107	1	105		GEBS-15-0425.JPG
108	DETAIL	107	1	105		GEBS-15-0426.JPG
108	DETAIL	107	1	105		GEBS-15-0497.JPG
108	DETAIL	107	1	105		GEBS-15-0498.JPG
108	DETAIL	107	1	105		GEBS-15-0499.JPG
108	DETAIL	107	1	105		GEBS-15-0500.JPG
109	DETAIL	107	1	106		GEBS-15-0427.JPG
109	DETAIL	107	1	106		GEBS-15-0428.JPG
109	DETAIL	107	1	106		GEBS-15-0429.JPG
109	DETAIL	107	1	106		GEBS-15-0430.JPG
110	DETAIL	107	1	107		GEBS-15-0431.JPG
110	DETAIL	107	1	107		GEBS-15-0432.JPG
110	DETAIL	107	1	107		GEBS-15-0433.JPG
110	DETAIL	107	1	107		GEBS-15-0434.JPG

110	DETAIL	107	1	107		GEBS-15-0435.JPG
110	DETAIL	107	1	107		GEBS-15-0436.JPG
110	DETAIL	107	1	107		GEBS-15-0437.JPG
110	DETAIL	107	1	107		GEBS-15-0501.JPG
110	DETAIL	107	1	107		GEBS-15-0502.JPG
110	DETAIL	107	1	107		GEBS-15-0503.JPG
111	COUPE	108	1	95-96-101		GEBS-15-0444.JPG
111	COUPE	108	1	95-96-101		GEBS-15-0445.JPG
111	COUPE	108	1	95-96-101		GEBS-15-0446.JPG
111	COUPE	108	1	95-96-101		GEBS-15-0447.JPG
112	PROFIEL	107	1	112	OVERZICHT ZUIDELIJKE MUUR	GEBS-15-0460.JPG
112	PROFIEL	107	1	112	OVERZICHT ZUIDELIJKE MUUR	GEBS-15-0461.JPG
112	PROFIEL	107	1	112	OVERZICHT ZUIDELIJKE MUUR	GEBS-15-0462.JPG
112	PROFIEL	107	1	112	OVERZICHT ZUIDELIJKE MUUR	GEBS-15-0463.JPG
112	PROFIEL	107	1	112	OVERZICHT ZUIDELIJKE MUUR	GEBS-15-0464.JPG
112	PROFIEL	107	1	112	OVERZICHT ZUIDELIJKE MUUR	GEBS-15-0465.JPG
112	PROFIEL	107	1	112	OVERZICHT ZUIDELIJKE MUUR	GEBS-15-0466.JPG
112	PROFIEL	107	1	112	OVERZICHT ZUIDELIJKE MUUR	GEBS-15-0467.JPG
112	PROFIEL	107	1	112	OVERZICHT ZUIDELIJKE MUUR	GEBS-15-0468.JPG
112	PROFIEL	107	1	112	OVERZICHT ZUIDELIJKE MUUR	GEBS-15-0469.JPG
112	PROFIEL	107	1	112	OVERZICHT ZUIDELIJKE MUUR	GEBS-15-0470.JPG
113	DETAIL	107	1	110		GEBS-15-0471.JPG
113	DETAIL	107	1	110		GEBS-15-0472.JPG
113	DETAIL	107	1	110		GEBS-15-0473.JPG
113	DETAIL	107	1	110		GEBS-15-0474.JPG
113	DETAIL	107	1	110		GEBS-15-0475.JPG
114	DETAIL	107	1	111		GEBS-15-0476.JPG
114	DETAIL	107	1	111		GEBS-15-0477.JPG
114	DETAIL	107	1	111		GEBS-15-0478.JPG
115	PROFIEL	107	1	109	OVERZICHT OOSTELIJKE MUUR	GEBS-15-0479.JPG
115	PROFIEL	107	1	109	OVERZICHT OOSTELIJKE MUUR	GEBS-15-0480.JPG
115	PROFIEL	107	1	109	OVERZICHT OOSTELIJKE MUUR	GEBS-15-0481.JPG
115	PROFIEL	107	1	109	OVERZICHT OOSTELIJKE MUUR	GEBS-15-0482.JPG

115	PROFIEL	107	1	109	OVERZICHT OOSTELIJKE MUUR	GEBS-15-0483.JPG
116	PROFIEL	107	1	108	OVERZICHT NOORDELIJKE MUUR	GEBS-15-0484.JPG
116	PROFIEL	107	1	108	OVERZICHT NOORDELIJKE MUUR	GEBS-15-0485.JPG
116	PROFIEL	107	1	108	OVERZICHT NOORDELIJKE MUUR	GEBS-15-0488.JPG
116	PROFIEL	107	1	108	OVERZICHT NOORDELIJKE MUUR	GEBS-15-0489.JPG
116	PROFIEL	107	1	108	OVERZICHT NOORDELIJKE MUUR	GEBS-15-0490.JPG
116	PROFIEL	107	1	108	OVERZICHT NOORDELIJKE MUUR	GEBS-15-0491.JPG
116	PROFIEL	107	1	108	OVERZICHT NOORDELIJKE MUUR	GEBS-15-0492.JPG
116	PROFIEL	107	1	108	OVERZICHT NOORDELIJKE MUUR	GEBS-15-0493.JPG
116	PROFIEL	107	1	108	OVERZICHT NOORDELIJKE MUUR	GEBS-15-0494.JPG
116	PROFIEL	107	1	108	OVERZICHT NOORDELIJKE MUUR	GEBS-15-0495.JPG
116	PROFIEL	107	1	108	OVERZICHT NOORDELIJKE MUUR	GEBS-15-0496.JPG
117	VLAK	101	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0505.JPG
117	VLAK	101	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0506.JPG
117	VLAK	101	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0507.JPG
117	VLAK	101	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0508.JPG
117	VLAK	101	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0509.JPG
117	VLAK	101	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0512.JPG
117	VLAK	101	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0513.JPG
118	VLAK	102	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0514.JPG
118	VLAK	102	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0515.JPG
118	VLAK	102	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0516.JPG
118	VLAK	102	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0517.JPG
118	VLAK	102	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0518.JPG
118	VLAK	102	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0519.JPG
118	VLAK	102	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0520.JPG
118	VLAK	102	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0521.JPG
118	VLAK	102	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0522.JPG
118	VLAK	102	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0523.JPG
118	VLAK	102	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0524.JPG
118	VLAK	102	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0525.JPG
118	VLAK	102	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0526.JPG
118	VLAK	102	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0527.JPG
118	VLAK	102	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0528.JPG
118	VLAK	102	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0530.JPG

118	VLAK	102	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0531.JPG
118	VLAK	102	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0529.JPG
119	DETAIL	101	1	113		GEBS-15-0532.JPG
119	DETAIL	101	1	113		GEBS-15-0533.JPG
119	DETAIL	101	1	113		GEBS-15-0534.JPG
119	DETAIL	101	1	113		GEBS-15-0535.JPG
120	DETAIL	101	1	114		GEBS-15-0536.JPG
120	DETAIL	101	1	114		GEBS-15-0537.JPG
120	DETAIL	101	1	114		GEBS-15-0538.JPG
120	DETAIL	101	1	114		GEBS-15-0539.JPG
121	DETAIL	101	1	115		GEBS-15-0540.JPG
122	DETAIL	102	1	117		GEBS-15-0541.JPG
122	DETAIL	102	1	117		GEBS-15-0542.JPG
122	DETAIL	102	1	117		GEBS-15-0543.JPG
122	DETAIL	102	1	117		GEBS-15-0544.JPG
122	DETAIL	102	1	117		GEBS-15-0545.JPG
122	DETAIL	102	1	117		GEBS-15-0546.JPG
122	DETAIL	102	1	117		GEBS-15-0547.JPG
122	DETAIL	102	1	117		GEBS-15-0626.JPG
122	DETAIL	102	1	117		GEBS-15-0627.JPG
122	DETAIL	102	1	117		GEBS-15-0628.JPG
122	DETAIL	102	1	117		GEBS-15-0629.JPG
122	DETAIL	102	1	117		GEBS-15-0630.JPG
122	DETAIL	102	1	117		GEBS-15-0631.JPG
122	DETAIL	102	1	117		GEBS-15-0632.JPG
122	DETAIL	102	1	117		GEBS-15-0633.JPG
122	DETAIL	102	1	117		GEBS-15-0634.JPG
122	DETAIL	102	1	117		GEBS-15-0635.JPG
123	DETAIL	102	1	116		GEBS-15-0548.JPG
123	DETAIL	102	1	116		GEBS-15-0549.JPG
123	DETAIL	102	1	116		GEBS-15-0550.JPG
124	DETAIL	102	1	118		GEBS-15-0551.JPG
124	DETAIL	102	1	118		GEBS-15-0552.JPG
125	DETAIL	102	1	119		GEBS-15-0553.JPG
125	DETAIL	102	1	119		GEBS-15-0554.JPG
125	DETAIL	102	1	119		GEBS-15-0555.JPG
125	DETAIL	102	1	119		GEBS-15-0636.JPG
125	DETAIL	102	1	119		GEBS-15-0637.JPG
125	DETAIL	102	1	119		GEBS-15-0638.JPG
125	DETAIL	102	1	119		GEBS-15-0639.JPG
126	DETAIL	102	1	120		GEBS-15-0556.JPG
126	DETAIL	102	1	120		GEBS-15-0557.JPG
127	DETAIL	102	1	121		GEBS-15-0558.JPG
127	DETAIL	102	1	121		GEBS-15-0559.JPG
128	DETAIL	102	1	122		GEBS-15-0560.JPG

128	DETAIL	102	1	122		GEBS-15-0561.JPG
129	DETAIL	102	1	123		GEBS-15-0562.JPG
129	DETAIL	102	1	123		GEBS-15-0563.JPG
129	DETAIL	102	1	123		GEBS-15-0564.JPG
129	DETAIL	102	1	123		GEBS-15-0565.JPG
129	DETAIL	102	1	123		GEBS-15-0566.JPG
130	DETAIL	102	1	124		GEBS-15-0567.JPG
130	DETAIL	102	1	124		GEBS-15-0568.JPG
131	DETAIL	102	1	125		GEBS-15-0569.JPG
131	DETAIL	102	1	125		GEBS-15-0570.JPG
131	DETAIL	102	1	125		GEBS-15-0571.JPG
132	DETAIL	107	1	110-127	DETAIL DOORNIKSE KALKSTEEN MUUR	GEBS-15-0572.JPG
132	DETAIL	107	1	110-127	DETAIL DOORNIKSE KALKSTEEN MUUR	GEBS-15-0573.JPG
132	DETAIL	107	1	110-127	DETAIL DOORNIKSE KALKSTEEN MUUR	GEBS-15-0574.JPG
132	DETAIL	107	1	110-127	DETAIL DOORNIKSE KALKSTEEN MUUR	GEBS-15-0575.JPG
132	DETAIL	107	1	110-127	DETAIL DOORNIKSE KALKSTEEN MUUR	GEBS-15-0576.JPG
132	DETAIL	107	1	110-127	DETAIL DOORNIKSE KALKSTEEN MUUR	GEBS-15-0577.JPG
132	DETAIL	107	1	110-127	DETAIL DOORNIKSE KALKSTEEN MUUR	GEBS-15-0578.JPG
132	DETAIL	107	1	110-127	DETAIL DOORNIKSE KALKSTEEN MUUR	GEBS-15-0579.JPG
132	DETAIL	107	1	110-127	DETAIL DOORNIKSE KALKSTEEN MUUR	GEBS-15-0580.JPG
132	DETAIL	107	1	110-127	DETAIL DOORNIKSE KALKSTEEN MUUR	GEBS-15-0581.JPG
132	DETAIL	107	1	110-127	DETAIL DOORNIKSE KALKSTEEN MUUR	GEBS-15-0582.JPG
132	DETAIL	107	1	110-127	DETAIL DOORNIKSE KALKSTEEN MUUR	GEBS-15-0583.JPG
133	DETAIL	104	1	128		GEBS-15-0584.JPG
133	DETAIL	104	1	128		GEBS-15-0585.JPG
133	DETAIL	104	1	128		GEBS-15-0586.JPG
134	DETAIL	104	1	129		GEBS-15-0587.JPG
134	DETAIL	104	1	129		GEBS-15-0588.JPG
134	DETAIL	104	1	129		GEBS-15-0589.JPG
134	DETAIL	104	1	129		GEBS-15-0590.JPG
134	DETAIL	104	1	129		GEBS-15-0591.JPG
134	DETAIL	104	1	129		GEBS-15-0592.JPG
135	DETAIL	104	1	130		GEBS-15-0593.JPG
135	DETAIL	104	1	130		GEBS-15-0594.JPG
135	DETAIL	104	1	130		GEBS-15-0595.JPG

135	DETAIL	104	1	130	GEBS-15-0596.JPG
135	DETAIL	104	1	130	GEBS-15-0597.JPG
135	DETAIL	104	1	130	GEBS-15-0766.JPG
135	DETAIL	104	1	130	GEBS-15-0767.JPG
135	DETAIL	104	1	130	GEBS-15-0768.JPG
135	DETAIL	104	1	130	GEBS-15-0769.JPG
135	DETAIL	104	1	130	GEBS-15-0770.JPG
135	DETAIL	104	1	130	GEBS-15-0771.JPG
135	DETAIL	104	1	130	GEBS-15-0772.JPG
135	DETAIL	104	1	130	GEBS-15-0773.JPG
136	DETAIL	104	1	131	GEBS-15-0598.JPG
136	DETAIL	104	1	131	GEBS-15-0599.JPG
136	DETAIL	104	1	131	GEBS-15-0600.JPG
136	DETAIL	104	1	131	GEBS-15-0601.JPG
136	DETAIL	104	1	131	GEBS-15-0602.JPG
136	DETAIL	104	1	131	GEBS-15-0603.JPG
136	DETAIL	104	1	131	GEBS-15-0604.JPG
136	DETAIL	104	1	131	GEBS-15-0759.JPG
136	DETAIL	104	1	131	GEBS-15-0760.JPG
136	DETAIL	104	1	131	GEBS-15-0761.JPG
136	DETAIL	104	1	131	GEBS-15-0762.JPG
136	DETAIL	104	1	131	GEBS-15-0763.JPG
137	DETAIL	104	1	132	GEBS-15-0605.JPG
137	DETAIL	104	1	132	GEBS-15-0606.JPG
137	DETAIL	104	1	132	GEBS-15-0607.JPG
137	DETAIL	104	1	132	GEBS-15-0608.JPG
137	DETAIL	104	1	132	GEBS-15-0609.JPG
137	DETAIL	104	1	132	GEBS-15-0610.JPG
137	DETAIL	104	1	132	GEBS-15-0611.JPG
137	DETAIL	104	1	132	GEBS-15-0612.JPG
137	DETAIL	104	1	132	GEBS-15-0613.JPG
137	DETAIL	104	1	132	GEBS-15-0614.JPG
137	DETAIL	104	1	132	GEBS-15-0615.JPG
137	DETAIL	104	1	132	GEBS-15-0744.JPG
137	DETAIL	104	1	132	GEBS-15-0745.JPG
137	DETAIL	104	1	132	GEBS-15-0746.JPG
137	DETAIL	104	1	132	GEBS-15-0747.JPG
137	DETAIL	104	1	132	GEBS-15-0748.JPG
137	DETAIL	104	1	132	GEBS-15-0749.JPG
137	DETAIL	104	1	132	GEBS-15-0750.JPG
138	DETAIL	104	1	133	GEBS-15-0616.JPG
138	DETAIL	104	1	133	GEBS-15-0617.JPG
139	DETAIL	104	1	134	GEBS-15-0618.JPG
139	DETAIL	104	1	134	GEBS-15-0619.JPG
139	DETAIL	104	1	134	GEBS-15-0620.JPG

140	DETAIL	104	1	135		GEBS-15-0621.JPG
140	DETAIL	104	1	135		GEBS-15-0622.JPG
141	DETAIL	104	1	136		GEBS-15-0623.JPG
141	DETAIL	104	1	136		GEBS-15-0624.JPG
141	DETAIL	104	1	136		GEBS-15-0625.JPG
142	PROFIEL	104	1		PROFIEL 1	GEBS-15-0640.JPG
142	PROFIEL	104	1		PROFIEL 1	GEBS-15-0641.JPG
142	PROFIEL	104	1		PROFIEL 1	GEBS-15-0642.JPG
143	DETAIL	104	1	137		GEBS-15-0643.JPG
143	DETAIL	104	1	137		GEBS-15-0644.JPG
143	DETAIL	104	1	137		GEBS-15-0645.JPG
143	DETAIL	104	1	137		GEBS-15-0741.JPG
143	DETAIL	104	1	137		GEBS-15-0742.JPG
143	DETAIL	104	1	137		GEBS-15-0743.JPG
144	DETAIL	104	1	138		GEBS-15-0646.JPG
144	DETAIL	104	1	138		GEBS-15-0647.JPG
144	DETAIL	104	1	138		GEBS-15-0648.JPG
145	DETAIL	104	1	139		GEBS-15-0649.JPG
145	DETAIL	104	1	139		GEBS-15-0650.JPG
145	DETAIL	104	1	139		GEBS-15-0651.JPG
145	DETAIL	104	1	139		GEBS-15-0652.JPG
145	DETAIL	104	1	139		GEBS-15-0653.JPG
145	DETAIL	104	1	139		GEBS-15-0654.JPG
146	DETAIL	104	1	140		GEBS-15-0655.JPG
146	DETAIL	104	1	140		GEBS-15-0656.JPG
146	DETAIL	104	1	140		GEBS-15-0657.JPG
146	DETAIL	104	1	140		GEBS-15-0658.JPG
146	DETAIL	104	1	140		GEBS-15-0659.JPG
147	DETAIL	104	1	143		GEBS-15-0660.JPG
147	DETAIL	104	1	143		GEBS-15-0661.JPG
147	DETAIL	104	1	143		GEBS-15-0662.JPG
147	DETAIL	104	1	143		GEBS-15-0663.JPG
148	DETAIL	104	1	144		GEBS-15-0664.JPG
148	DETAIL	104	1	144		GEBS-15-0665.JPG
148	DETAIL	104	1	144		GEBS-15-0666.JPG
149	DETAIL	104	1	145		GEBS-15-0667.JPG
149	DETAIL	104	1	145		GEBS-15-0668.JPG
149	DETAIL	104	1	145		GEBS-15-0669.JPG
150	DETAIL	104	1	146		GEBS-15-0670.JPG
150	DETAIL	104	1	146		GEBS-15-0671.JPG
150	DETAIL	104	1	146		GEBS-15-0672.JPG
150	DETAIL	104	1	146		GEBS-15-0713.JPG
150	DETAIL	104	1	146		GEBS-15-0714.JPG
150	DETAIL	104	1	146		GEBS-15-0715.JPG

151	COUPE	104	1	137		GEBS-15-0673.JPG
151	COUPE	104	1	137		GEBS-15-0674.JPG
151	COUPE	104	1	137		GEBS-15-0710.JPG
151	COUPE	104	1	137		GEBS-15-0711.JPG
151	COUPE	104	1	137		GEBS-15-0712.JPG
152	DETAIL	104	1	148		GEBS-15-0675.JPG
152	DETAIL	104	1	148		GEBS-15-0676.JPG
153	DETAIL	104	1	149		GEBS-15-0677.JPG
153	DETAIL	104	1	149		GEBS-15-0678.JPG
153	DETAIL	104	1	149		GEBS-15-0764.JPG
153	DETAIL	104	1	149		GEBS-15-0765.JPG
154	DETAIL	104	1	152		GEBS-15-0681.JPG
154	DETAIL	104	1	152		GEBS-15-0682.JPG
155	DETAIL	104	1	153		GEBS-15-0683.JPG
155	DETAIL	104	1	153		GEBS-15-0684.JPG
155	DETAIL	104	1	153		GEBS-15-0685.JPG
155	DETAIL	104	1	153		GEBS-15-0853.JPG
155	DETAIL	104	1	153		GEBS-15-0854.JPG
155	DETAIL	104	1	153		GEBS-15-0867.JPG
155	DETAIL	104	1	153		GEBS-15-0868.JPG
155	DETAIL	104	1	153		GEBS-15-0869.JPG
155	DETAIL	104	1	153		GEBS-15-0870.JPG
156	DETAIL	104	1	137-139- 140-153	OVERZICHT PIJLERS	GEBS-15-0686.JPG
156	DETAIL	104	1	137-139- 140-153	OVERZICHT PIJLERS	GEBS-15-0687.JPG
156	DETAIL	104	1	137-139- 140-153	OVERZICHT PIJLERS	GEBS-15-0688.JPG
156	DETAIL	104	1	137-139- 140-153	OVERZICHT PIJLERS	GEBS-15-0689.JPG
156	DETAIL	104	1	137-139- 140-153	OVERZICHT PIJLERS	GEBS-15-0690.JPG
156	DETAIL	104	1	137-139- 140-153	OVERZICHT PIJLERS	GEBS-15-0691.JPG
157	VLAK	104	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0692.JPG
157	VLAK	104	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0693.JPG
157	VLAK	104	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0694.JPG
157	VLAK	104	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0695.JPG
157	VLAK	104	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0696.JPG
157	VLAK	104	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0697.JPG
157	VLAK	104	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0698.JPG
157	VLAK	104	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0699.JPG
157	VLAK	104	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0700.JPG
157	VLAK	104	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0701.JPG
157	VLAK	104	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0702.JPG
157	VLAK	104	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0703.JPG

157	VLAK	104	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0704.JPG
157	VLAK	104	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0705.JPG
157	VLAK	104	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0706.JPG
157	VLAK	104	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0707.JPG
157	VLAK	104	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0708.JPG
157	VLAK	104	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0709.JPG
157	VLAK	104	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0716.JPG
157	VLAK	104	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0717.JPG
157	VLAK	104	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0718.JPG
157	VLAK	104	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0719.JPG
157	VLAK	104	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0720.JPG
157	VLAK	104	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0825.JPG
157	VLAK	104	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0826.JPG
157	VLAK	104	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0827.JPG
157	VLAK	104	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0828.JPG
157	VLAK	104	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0829.JPG
157	VLAK	104	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0830.JPG
157	VLAK	104	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0831.JPG
157	VLAK	104	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0832.JPG
157	VLAK	104	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0833.JPG
157	VLAK	104	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0834.JPG
157	VLAK	104	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0835.JPG
157	VLAK	104	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0836.JPG
157	VLAK	104	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0837.JPG
157	VLAK	104	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0838.JPG
157	VLAK	104	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0839.JPG
157	VLAK	104	1		OVERZICHT WERKPUT	GEBS-15-0840.JPG
158	PROFIEL	103	1		PROFIEL WERKPUT 1.03	GEBS-15-0721.JPG
158	PROFIEL	103	1		PROFIEL WERKPUT 1.03	GEBS-15-0722.JPG
158	PROFIEL	103	1		PROFIEL WERKPUT 1.03	GEBS-15-0723.JPG
158	PROFIEL	103	1		PROFIEL WERKPUT 1.03	GEBS-15-0724.JPG
158	PROFIEL	103	1		PROFIEL WERKPUT 1.03	GEBS-15-0725.JPG
158	PROFIEL	103	1		PROFIEL WERKPUT 1.03	GEBS-15-0726.JPG
158	PROFIEL	103	1		PROFIEL WERKPUT 1.03	GEBS-15-0727.JPG
158	PROFIEL	103	1		PROFIEL WERKPUT 1.03	GEBS-15-0728.JPG
158	PROFIEL	103	1		PROFIEL WERKPUT 1.03	GEBS-15-0729.JPG
158	PROFIEL	103	1		PROFIEL WERKPUT 1.03	GEBS-15-0730.JPG
158	PROFIEL	103	1		PROFIEL WERKPUT 1.03	GEBS-15-0731.JPG
158	PROFIEL	103	1		PROFIEL WERKPUT 1.03	GEBS-15-0732.JPG
158	PROFIEL	103	1		PROFIEL WERKPUT 1.03	GEBS-15-0733.JPG
158	PROFIEL	103	1		PROFIEL WERKPUT 1.03	GEBS-15-0734.JPG
159	COUPE	104	1	139-140		GEBS-15-0735.JPG
159	COUPE	104	1	139-140		GEBS-15-0736.JPG
159	COUPE	104	1	139-140		GEBS-15-0737.JPG

159	COUPE	104	1	139-140		GEBS-15-0738.JPG
159	COUPE	104	1	139-140		GEBS-15-0739.JPG
159	COUPE	104	1	139-140		GEBS-15-0740.JPG
160	DETAIL	104	1	155		GEBS-15-0751.JPG
160	DETAIL	104	1	155		GEBS-15-0752.JPG
160	DETAIL	104	1	155		GEBS-15-0753.JPG
160	DETAIL	104	1	155		GEBS-15-0754.JPG
160	DETAIL	104	1	155		GEBS-15-0755.JPG
160	DETAIL	104	1	155		GEBS-15-0756.JPG
160	DETAIL	104	1	155		GEBS-15-0757.JPG
160	DETAIL	104	1	155		GEBS-15-0758.JPG
161	DETAIL	104	1	132	VERLOOP MUURWERK	GEBS-15-0774.JPG
161	DETAIL	104	1	132	VERLOOP MUURWERK	GEBS-15-0775.JPG
161	DETAIL	104	1	132	VERLOOP MUURWERK	GEBS-15-0776.JPG
161	DETAIL	104	1	132	VERLOOP MUURWERK	GEBS-15-0777.JPG
161	DETAIL	104	1	132	VERLOOP MUURWERK	GEBS-15-0778.JPG
161	DETAIL	104	1	132	VERLOOP MUURWERK	GEBS-15-0779.JPG
161	DETAIL	104	1	132	VERLOOP MUURWERK	GEBS-15-0780.JPG
161	DETAIL	104	1	132	VERLOOP MUURWERK	GEBS-15-0781.JPG
161	DETAIL	104	1	132	VERLOOP MUURWERK	GEBS-15-0782.JPG
161	DETAIL	104	1	132	VERLOOP MUURWERK	GEBS-15-0783.JPG
162	DETAIL	104	1	141		GEBS-15-0784.JPG
162	DETAIL	104	1	141		GEBS-15-0785.JPG
162	DETAIL	104	1	141		GEBS-15-0786.JPG
162	DETAIL	104	1	141		GEBS-15-0787.JPG
162	DETAIL	104	1	141		GEBS-15-0788.JPG
163	DETAIL	104	1	142		GEBS-15-0789.JPG
163	DETAIL	104	1	142		GEBS-15-0790.JPG
163	DETAIL	104	1	142		GEBS-15-0791.JPG
163	DETAIL	104	1	142		GEBS-15-0792.JPG
163	DETAIL	104	1	142		GEBS-15-0793.JPG
163	DETAIL	104	1	142		GEBS-15-0794.JPG
163	DETAIL	104	1	142		GEBS-15-0795.JPG
163	DETAIL	104	1	142		GEBS-15-0796.JPG
164	VLAK	104	1		GANG TUSSEN WERKPUT 104 EN 105	GEBS-15-0797.JPG
164	VLAK	104	1		GANG TUSSEN WERKPUT 104 EN 105	GEBS-15-0798.JPG
164	VLAK	104	1		GANG TUSSEN WERKPUT 104 EN 105	GEBS-15-0799.JPG
164	VLAK	104	1		GANG TUSSEN WERKPUT 104 EN 105	GEBS-15-0800.JPG
164	VLAK	104	1		GANG TUSSEN WERKPUT 104 EN 105	GEBS-15-0801.JPG
164	VLAK	104	1		GANG TUSSEN WERKPUT 104 EN 105	GEBS-15-0802.JPG

164	VLAK	104	1		GANG TUSSEN WERKPUT 104 EN 105	GEBS-15-0803.JPG
164	VLAK	104	1		GANG TUSSEN WERKPUT 104 EN 105	GEBS-15-0804.JPG
164	VLAK	104	1		GANG TUSSEN WERKPUT 104 EN 105	GEBS-15-0805.JPG
164	VLAK	104	1		GANG TUSSEN WERKPUT 104 EN 105	GEBS-15-0806.JPG
164	VLAK	104	1		GANG TUSSEN WERKPUT 104 EN 105	GEBS-15-0807.JPG
164	VLAK	104	1		GANG TUSSEN WERKPUT 104 EN 105	GEBS-15-0808.JPG
164	VLAK	104	1		GANG TUSSEN WERKPUT 104 EN 105	GEBS-15-0809.JPG
164	VLAK	104	1		GANG TUSSEN WERKPUT 104 EN 105	GEBS-15-0810.JPG
164	VLAK	104	1		GANG TUSSEN WERKPUT 104 EN 105	GEBS-15-0811.JPG
164	VLAK	104	1		GANG TUSSEN WERKPUT 104 EN 105	GEBS-15-0812.JPG
164	VLAK	104	1		GANG TUSSEN WERKPUT 104 EN 105	GEBS-15-0813.JPG
164	VLAK	104	1		GANG TUSSEN WERKPUT 104 EN 105	GEBS-15-0814.JPG
164	VLAK	104	1		GANG TUSSEN WERKPUT 104 EN 105	GEBS-15-0815.JPG
164	VLAK	104	1		GANG TUSSEN WERKPUT 104 EN 105	GEBS-15-0816.JPG
164	VLAK	104	1		GANG TUSSEN WERKPUT 104 EN 105	GEBS-15-0817.JPG
164	VLAK	104	1		GANG TUSSEN WERKPUT 104 EN 105	GEBS-15-0818.JPG
165	DETAIL	104	1		STORTPAKKET ZUIDOOSTELIJKE HOEK	GEBS-15-0819.JPG
165	DETAIL	104	1		STORTPAKKET ZUIDOOSTELIJKE HOEK	GEBS-15-0820.JPG
165	DETAIL	104	1		STORTPAKKET ZUIDOOSTELIJKE HOEK	GEBS-15-0821.JPG
165	DETAIL	104	1		STORTPAKKET ZUIDOOSTELIJKE HOEK	GEBS-15-0822.JPG
165	DETAIL	104	1		STORTPAKKET ZUIDOOSTELIJKE HOEK	GEBS-15-0823.JPG
165	DETAIL	104	1		STORTPAKKET ZUIDOOSTELIJKE HOEK	GEBS-15-0824.JPG
166	COUPE	104	1	161		GEBS-15-0841.JPG
166	COUPE	104	1	161		GEBS-15-0842.JPG
166	COUPE	104	1	161		GEBS-15-0863.JPG
166	COUPE	104	1	161		GEBS-15-0864.JPG
167	COUPE	104	1	162	NIEUW SPOOR IN COUPE: SPOOR 170	GEBS-15-0843.JPG

167	COUPE	104	1	162	NIEUW SPOOR IN COUPE: SPOOR 170	GEBS-15-0844.JPG
167	COUPE	104	1	162	NIEUW SPOOR IN COUPE: SPOOR 170	GEBS-15-0871.JPG
167	COUPE	104	1	162	NIEUW SPOOR IN COUPE: SPOOR 170	GEBS-15-0872.JPG
167	COUPE	104	1	162	NIEUW SPOOR IN COUPE: SPOOR 170	GEBS-15-0873.JPG
168	DETAIL	104	1	163		GEBS-15-0845.JPG
168	DETAIL	104	1	163		GEBS-15-0846.JPG
169	COUPE	104	1	164		GEBS-15-0847.JPG
169	COUPE	104	1	164		GEBS-15-0848.JPG
169	COUPE	104	1	164		GEBS-15-0865.JPG
169	COUPE	104	1	164		GEBS-15-0866.JPG
170	DETAIL	104	1	165		GEBS-15-0849.JPG
170	DETAIL	104	1	165		GEBS-15-0850.JPG
171	DETAIL	104	1	166		GEBS-15-0851.JPG
171	DETAIL	104	1	166		GEBS-15-0852.JPG
172	DETAIL	104	1	167		GEBS-15-0855.JPG
172	DETAIL	104	1	167		GEBS-15-0856.JPG
173	DETAIL	104	1	168		GEBS-15-0857.JPG
173	DETAIL	104	1	168		GEBS-15-0858.JPG
173	DETAIL	104	1	168		GEBS-15-0859.JPG
173	DETAIL	104	1	168		GEBS-15-0860.JPG
174	DETAIL	104	1	154		GEBS-15-0861.JPG
174	DETAIL	104	1	154		GEBS-15-0862.JPG

7.4. VONDSTENLIJST

VONDSTNR	PUTNR	VLAKNR	SPOORNR	VULLINGNR	INHOUD	AANTAL	GEWICHT
1	103	1	5	1	ODB	4	131,00
2	103	1	5	1	AW	1	34,00
3	103	1	7	1	AW	1	14,00
3	103	1	7	1	AW	1	8,00
4	103	1	7	1	ODB	4	158,00
5	103	1	10	1	ODB	4	64,00
6	103	1	13	1	AW	2	14,00
6	103	1	13	1	AW	3	24,00
6	103	1	13	1	AW	3	68,00
6	103	1	13	1	AW	2	24,00
7	103	1	13	1	ODB	2	96,00
8	103	1	18	1	AW	1	6,00
9	103	1	18	1	ODB	2	36,00
10	103	1	19	1	ODB	5	65,00
11	103	1	11	1	AW	1	4,00
11	103	1	11	1	AW	1	6,00
12	105	1	42	1	ODB	1	56,00
13	105	1	41	1	ODB	1	24,00
14	105	1	41	1	AW	1	46,00
14	105	1	41	1	AW	1	74,00
15	105	1	24	0	AW	3	112,00
15	105	1	24	0	AW	1	168,00
15	105	1	24	0	AW	3	72,00
15	105	1	24	0	AW	1	28,00
15	105	1	24	0	AW	1	34,00
16	105	1	24	0	ODB	6	218,00
17	105	1	24	0	ODB	1	12,00
18	105	1	27	1	MXX	1	74,00
19	105	1	27	1	ODB	1	3,00
20	105	1	28	1	AW	4	54,00
20	105	1	28	1	AW	1	110,00
20	105	1	28	1	AW	1	8,00
21	105	1	28	1	ODB	7	391,00
22	105	1	43	1	ODB	22	390,00
23	105	1	43	1	AW	7	128,00
23	105	1	43	1	AW	1	54,00
23	105	1	43	1	AW	1	78,00
23	105	1	43	1	AW	3	152,00
23	105	1	43	1	AW	7	516,00
23	105	1	43	1	AW	1	142,00
23	105	1	43	1	AW	2	18,00
24	105	1	43	1	MXX	5	349,00

25	105	1	43	1	ODB	3	26,00
26	105	1	44	1	AW	1	118,00
26	105	1	44	1	AW	3	146,00
26	105	1	44	1	AW	1	38,00
26	105	1	44	1	AW	1	50,00
26	105	1	44	1	AW	1	37,00
27	105	1	44	1	ODB	13	608,00
28	105	1	44	1	ODS	1	17,00
29	105	1	46	1	AW	41	1428,00
29	105	1	46	1	AW	1	10,00
30	105	1	46	1	MXX	2	21,00
31	105	1	43	1	MXX	1	8,00
31	105	1	43	1	MXX	32	917,00
32	105	1	43	1	MXX	1	24,00
33	105	1	28	1	MXX	1	11,00
34	105	1	28	1	MXX	1	83,00
35	105	1	28	1	MXX	1	26,00
36	105	1	28	1	MXX	1	7,00
37	105	1	45	1	AW	1	80,00
37	105	1	45	1	AW	1	12,00
38	105	1	45	1	ODB	3	78,00
39	105	1	58	1	AW	1	16,00
39	105	1	58	1	AW	4	38,00
39	105	1	58	1	AW	1	36,00
40	105	0	46	1	AW	2	94,00
40	105	0	46	1	AW	2	100,00
40	105	0	46	1	AW	2	396,00
40	105	0	46	1	AW	11	236,00
40	105	0	46	1	AW	2	140,00
40	105	0	46	1	AW	1	20,00
40	105	0	46	1	AW	2	88,00
40	105	0	46	1	AW	1	62,00
40	105	0	46	1	AW	2	80,00
40	105	0	46	1	AW	5	208,00
40	105	0	46	1	AW	8	100,00
40	105	0	46	1	AW	4	20,00
41	105	0	46	1	ODB	23	219,00
43	105	1	64	1	AW	38	386,00
43	105	1	64	1	AW	1	20,00
43	105	1	64	1	AW	3	52,00
44	105	1	57	1	MXX	1	14,00
45	105	1	52	1	AW	1	8,00
46	105	1	52	1	MXX	1	2,00
47	105	1	43	1	MXX	1	142,00
48	105	1	43	1	AW	1	64,00

48	105	1	43	1	AW	1	10,00
48	105	1	43	1	AW	1	120,00
48	105	1	43	1	AW	1	12,00
48	105	1	43	1	AW	10	486,00
48	105	1	43	1	AW	18	197,00
48	105	1	43	1	AW	2	128,00
49	105	1	43	1	ODS	1	7,00
50	105	1	27	1	AW	1	94,00
51	105	1	28	1	ODB	6	333,00
52	0	0	0	0	AW	1	8,00
52	0	0	0	0	AW	1	4,00
53	0	0	0	0	MXX	1	188,00
54	0	0	0	0	MXX	1	242,00
55	0	0	0	0	MXX	1	6,00
56	0	0	0	0	MXX	1	13,00
57	0	0	0	0	MXX	1	3,00
58	108	1	79	1	AW	2	38,00
59	108	1	79	1	MXX	1	49,00
60	108	1	79	1	GLS	3	10,00
61	108	1	77	1	MXX	1	7,00
62	108	1	75	1	ODB	3	62,00
63	108	1	83	1	GLS	2	6,00
64	108	1	83	1	XXX	1	16,00
66	108	1	0	0	AW	4	30,00
67	108	1	97	1	ODB	7	42,00
68	108	1	102	1	MXX	1	203,00
69	108	1	97	1	MXX	1	661,00
70	108	1	91	1	MXX	1	2,00
71	108	1	77	1	ODB	89	2792,00
75	108	1	75	1	AW	2	180,00
75	108	1	75	1	AW	5	16,00
75	108	1	75	1	AW	1	12,00
75	108	1	75	1	AW	1	2,00
75	108	1	75	1	AW	4	10,00
75	108	1	75	1	AW	1	4,00
76	108	1	75	1	ODB	134	256,00
77	107	0	1000	1	MXX	1	20,00
78	107	1	5000	1	MXX	1	20,00
79	107	1	5000	1	MXX	1	4322,00
80	107	1	5000	1	MXX	1	7,00
81	107	1	5000	1	MXX	1	6,00
82	107	1	5000	1	MXX	1	4,00
83	108	1	79	1	ODB	1	24,00
84	108	1	75	1	MXX	2	13,00

85	108	1	95	2	MXX	1	15,00
86	108	1	95	2	AW	3	148,00
86	108	1	95	2	AW	1	4,00
87	108	1	95	2	ODB	10	120,00
88	108	1	94	1	ODB	25	430,00
89	108	1	94	1	AW	2	8,00
89	108	1	94	1	AW	1	4,00
89	108	1	94	1	AW	3	16,00
89	108	1	94	1	AW	3	6,00
90	101	1	5000	1	ODB	1	52,00
91	107	1	5000	1	MXX	1	6,00
92	102	1	118	1	ODB	38	1161,00
93	104	1	144	1	GLS	4	13,00
93	104	1	144	1	GLS	32	135,00
93	104	1	144	1	GLS	26	117,00
93	104	1	144	1	GLS	202	1045,00
93	104	1	144	1	GLS	12	92,00
93	104	1	144	1	GLS	10	178,00
94	102	1	119	1	AW	1	4,00
95	102	1	119	1	ODB	21	170,00
96	104	1	144	1	MXX	31	913,00
97	104	1	150	1	ODB	2	36,00
98	104	1	150	1	AW	1	10,00
99	104	1	147	1	ODB	19	452,00
100	104	1	135	1	AW	3	42,00
100	104	1	135	1	AW	1	50,00
100	104	1	135	1	AW	1	2,00
101	104	1	135	1	MXX	1	12,00
102	104	1	134	1	ODB	22	237,00
105	104	1	158	1	ODB	2	17,00
106	104	1	150	1	AW	1	8,00
107	103	1	19	1	AW	1	60,00
108	104	1	157	1	AW	16	136,00
109	104	1	135	1	AW	1	14,00
110	104	1	133	1	AW	1	12,00
111	104	1	133	1	ODB	3	35,00
113	104	1	144	1	AW	1	2,00
114	104	1	144	1	ODB	11	12,00
115	104	1	162	1	MXX	1	8,00
116	104	1	163	1	AW	1	180,00
117	104	1	164	1	ODB	2	68,00
118	104	1	167	1	AW	1	14,00
118	104	1	167	1	AW	1	8,00
119	105	1	52	1	ODB	1	3,00
120	102	1	119		MXX	1	30,00

121	102	1	119		AW	1	5,00
-----	-----	---	-----	--	----	---	------

7.5. AARDEWERKLIJST

Vondstnr	Inhoud	Aantal	Gewicht	Artefacttype	Periode	Opmerking	Doosnr
2	AW	1	34,00 gr	GRS	ME	wandfragment	1
3	AW	1	8,00 gr	GRS	late 12e eeuw; vroege 13e eeuw	wandfragment	1
3	AW	1	14,00 gr	VRGROOD	late 12e eeuw; vroege 13e eeuw	wandfragment met spaarzaam loodglazuur	1
6	AW	2	24,00 gr	GRS	ME	wandfragmenten	1
6	AW	2	14,00 gr	MAASLND	12e eeuw	randfragment; wandfragment; bruine stippen in het glazuur	1
6	AW	3	24,00 gr	RIJNLND	11e eeuw; 12e eeuw	wandfragmenten	1
6	AW	3	68,00 gr	VRGROOD	late 12e eeuw; vroege 13e eeuw	randfragment; twee wandfragmenten; spaarzaam loodglazuur	1
8	AW	1	6,00 gr	GRS	ME	wandfragment	1
11	AW	1	6,00 gr	GRS	ME	wandfragment	1
11	AW	1	4,00 gr	MAASLND	11e - 13e eeuw	wandfragment	1
14	AW	1	46,00 gr	STGBEKER; STGKAN	16e eeuw; 17e eeuw	bodemfragment van steengoed kan of beker, Frechen	1
14	AW	1	74,00 gr	ROODKAN	16e eeuw; 17e eeuw	bodemfragment roodbakkend kannetje	1
15	AW	1	168,00 gr	ROODKOM	16e eeuw	bodemfragment van roodbakkend aardewerk met inwendi	1
15	AW	3	112,00 gr	ROODKOM	16e eeuw	randfragmenten van schalen	1
15	AW	1	34,00 gr	ROODPOT	16e eeuw	randfragment roodbakkende pot	1
15	AW	1	28,00 gr	ROODGIET	16e eeuw	randfragment van een vergiet/lekschaal, inwendig groen glazuur	1
15	AW	3	72,00 gr	ROOD	16e eeuw	wandfragmenten	1
20	AW	1	110,00 gr	ROODGRAP	1600-1700	randfragment met oor van een grape	1
20	AW	4	54,00 gr	ROOD	1600-1700	wandfragment, 2 randfragmenten en stuk van een oor, glazuur	1
20	AW	1	8,00 gr	STG	1600-1700	randfragment	1
23	AW	2	18,00 gr	MAJOLICA	16e eeuw	randfragment en passend wandfragment albarello (zalfpot) van majolica	1
23	AW	1	142,00 gr	ROOD	1e helft 17e eeuw	bodemfragment bord of schaal met sgraffito versiering, werrabaksel, zeer hard gebakken	1
23	AW	7	516,00 gr	ROOD	ME	randfragmenten potten, grapes	1
23	AW	7	128,00 gr	ROOD	ME	wandfragmenten	1
23	AW	1	78,00 gr	ROOD	ME	oor	1

Vondstnr	Inhoud	Aantal	Gewicht	Artefacttype	Periode	Opmerking	Doosnr
23	AW	1	54,00 gr	ROOD	ME	bodemfragment met pootje	1
23	AW	3	152,00 gr	ROOD	ME	randfragmenten open vormen	1
26	AW	1	37,00 gr	ROODKOM	1500-1600	randfragment van een kom met inwendig groen glazuur	1
26	AW	1	50,00 gr	ROOD	1500-1600	holle steel	1
26	AW	3	146,00 gr	ROODPOT	1500-1600	drie wandfragmenten van kook- of voorraadpotten	1
26	AW	1	38,00 gr	ROODGRAP	1500-1600	randfragment met ooraanzet van grape	1
26	AW	1	118,00 gr	STG	1500-1600	bodemfragment kruik	1
29	AW	1	10,00 gr	GRS	ME	wandfragment met radstempel	1
29	AW	41	1428,00 gr	ROODGRAP	1600-1750	1 individu, roodbakkend, grote grape (diameter 32cm, laag model, drie poten)	1
37	AW	1	80,00 gr	ROODGIET	ME	randfragment vergiet	1
37	AW	1	12,00 gr	ROOD	ME	randfragment	1
39	AW	1	36,00 gr	PSTG	13e eeuw	wandfragment met aanzet en een bewaard deel van een smalle, kokervormige, holle steel	1
39	AW	4	38,00 gr	GRS	ME	wandfragment	1
39	AW	1	16,00 gr	GRS	ME	randfragment; blokvormige rand	1
40	AW	1	20,00 gr	GRS	ME	randfragment vetvanger	1
40	AW	2	100,00 gr	GRS	ME	randfragment; wandfragment grijsbakkend, spreuwenpot?	1
40	AW	2	80,00 gr	VRGROOD	late 12e eeuw; vroege 13e eeuw	bodemfragmenten kan, spaarzaam glazuur	1
40	AW	2	94,00 gr	PSTGKAN	13e eeuw	randfragment; wandfragment protosteengoed kan	1
40	AW	2	396,00 gr	ROODKOM	ME	bodemfragment; randfragment roodbakkende kom/teil	1
40	AW	2	140,00 gr	GRSPOT	ME	randfragmenten grijsbakkende, grote voorraadpot met manchetachtige rand	1
40	AW	11	236,00 gr	GRS	ME	wandfragmenten	1
40	AW	2	88,00 gr	GRSKAN	13e eeuw	bodemfragmenten grijsbakkende kan op ring van enkelvoudige standvinnen	1
40	AW	1	62,00 gr	GRS	ME	oor	1
40	AW	4	20,00 gr	ROOD	ME	wandfragment	1

Vondstnr	Inhoud	Aantal	Gewicht	Artefacttype	Periode	Opmerking	Doosnr
40	AW	5	208,00 gr	ROOD	ME	wandfragmenten open vormen	1
40	AW	8	100,00 gr	ROOD	ME	wandfragmenten, roodbakkend, mogelijk vroegrood, versierd met witte slijbstrepen	1
43	AW	38	386,00 gr	GRS	ME	wandfragmenten	1
43	AW	1	20,00 gr	GRS	ME	wandfragment; blokvormige rand	1
43	AW	3	52,00 gr	PSTG	13e eeuw	wandfragmenten	1
45	AW	1	8,00 gr	GRS	ME	wandfragment	1
48	AW	1	120,00 gr	ROODBORD	1600-1650	wandfragment roodbakkend bord, inwendig loodglazuur met witte slijbdecoratie: ringeloor met accenten in koperoxide, productieplaats: Nederland	1
48	AW	1	12,00 gr	ROOD	ME	wandfragment roodbakken aardewerk met loodglazuur en witte slijbdecoratie	1
48	AW	10	486,00 gr	ROOD	ME	wandfragmenten van kommen, borden en grapes	1
48	AW	18	197,00 gr	ROOD	ME	wandfragmenten	1
48	AW	2	128,00 gr	ROOD	ME	bodemfragmenten, pootjes	1
48	AW	1	10,00 gr	STG	1600-1700	wandfragment	1
48	AW	1	64,00 gr	STGKAN	1600-1700	bodemfragment steengoed kan, vermoedelijk Frechen	1
50	AW	1	94,00 gr	ROODKOM	ME	wandfragment	1
52	AW	1	4,00 gr	MAASLND	midden 11e eeuw; vroege 12e eeuw	wandfragment Maaslands aardewerk (Andenne), geglazuurd en radstempelversiering wafelversiering	1
52	AW	1	8,00 gr	RIJNLND	11e eeuw; 12e eeuw	wandfragment Rijnlands roodbeschilderd aardewerk	1
58	AW	2	38,00 gr	GRSKOM	ME	wandfragmenten grijsbakkende kom	1
66	AW	4	30,00 gr	VRGROOD	late 12e eeuw; vroege 13e eeuw	wandfragmenten	1
75	AW	5	16,00 gr	VRGROOD	12e eeuw; vroege 13e eeuw	wandfragmenten; spaarzaam glazuur	1
75	AW	1	12,00 gr	PAFFRATH	late 11e eeuw; 1e kwart 13e eeuw	wandfragment, Paffrath-achtig baksel	1
75	AW	1	2,00 gr	VRGROOD	ME	wandfragment; versinterd	1
75	AW	4	10,00 gr	GRS	ME	wandfragmenten	1

Vondstnr	Inhoud	Aantal	Gewicht	Artefacttype	Periode	Opmerking	Doosnr
75	AW	1	4,00 gr	WIT	ME	wandfragment; witbakkend, hoogversierd, Noord-Frans	1
75	AW	2	180,00 gr	GRSVUURKLOK	ME	wandfragmenten; dikke roetlaag aan binnenkant	1
86	AW	3	148,00 gr	VRGROOD	late 12e eeuw; vroege 13e eeuw	wandfragmenten; spaarzaam loodglazuur	1
86	AW	1	4,00 gr	GRS	ME	randfragment	1
89	AW	2	8,00 gr	GRS	ME	wandfragmenten	1
89	AW	3	16,00 gr	MAASLND	12e eeuw	wandfragmenten waarvan 1 met radstempelversiering in wafelpatroon	1
89	AW	1	4,00 gr	RIJNLND	11e eeuw; 12e eeuw	wandfragment Rijnlands roodbeschilderd aardewerk	1
89	AW	3	6,00 gr	VRGROOD	late 12e eeuw; vroege 13e eeuw	wandfragmenten met spaarzaam loodglazuur	1
94	AW	1	4,00 gr	RIJNLND	11e eeuw; 12e eeuw	wandfragment Rijnlands roodbeschilderd aardewerk	1
98	AW	1	10,00 gr	GRS	ME	wandfragment	1
100	AW	1	2,00 gr	GRS	ME	wandfragment	1
100	AW	1	50,00 gr	GRSKOM	1e helft 14e eeuw	randfragment grijsbakkende kom	1
100	AW	3	42,00 gr	GRSPOT	ME	twee randfragmenten, wandfragment	1
106	AW	1	8,00 gr	RIJNLND	11e eeuw; 12e eeuw	wandfragment	1
107	AW	1	60,00 gr	GRSPOT	ME	randfragment; kook- of voorraadpot	1
108	AW	16	136,00 gr	STGDRNK	1450-1550	drinknap Siegburg (arch. Compleet)	1
109	AW	1	14,00 gr	ROOD	ME	wandfragment	1
110	AW	1	12,00 gr	GRS	ME	wandfragment	1
113	AW	1	2,00 gr	PORSELEI	ME	wandfragment	1
116	AW	1	180,00 gr	ROODKAN	14e eeuw	bodemfragment roodbakkende peervormige kan op vlakke standvoet en spaarzaam loodglazuur	1
118	AW	1	8,00 gr	GRS	ME	wandfragment	1
118	AW	1	14,00 gr	RIJNLND	11e eeuw; 12e eeuw	wandfragment Rijnlands roodbeschilderd aardewerk	1
121	AW	1	5,00 gr	GRS	ME		1